

Tibɔnyaan ti
LUK
 ηmee ti na

¹ Maaninkpel Teofilus, binib pam nan pɔɔn bibaa ki ηmee kigbarj ponn ni tibɔr ti nan ηa tikaasisik ni na. ² Binib bi kan tibɔr ngbaan aah piin ki ti doo pu na mooni ti, ki tuk timi. Le bi ηmee baah tuk timi pu na. ³ Min Luk, m mu bee mbamɔm tibɔr ngbaan aah piin pu ki ti doo pu na. Nima le m dak ke ni ηan m mu ηmee ti, taah piin ki ti saa pu na, ki tii si, ⁴ aan aa mu bee baah tuk si tibɔr ti na aabamɔn.

Uwumbɔr aatuun aah len ke bi ga maa Jɔnn pu na

⁵ Buyoonn Herod nan ye Judea aatiη aabɔr na, le Uwumbɔr aatotoor ubaa nan bi, bi nan yin u ke Sekaria. U nan ye Abija aamaal ponn ni aanii la. Upuu aayimbil nan ye Elisabef. U mu nan ye Uwumbɔr aatotoor Aaronn aamaal ponn ni aanii ubaa la. ⁶ Sekaria ni upuu mɔmɔk nan ye bininyaam Uwumbɔr chee, ki dii waakaal mɔmɔk, ki ηani waah ban pu na, kaa kpa taani ubaa. ⁷ Baa nan kpa ubo. Elisabef nan ye upiηjoob la. Bi mɔmɔk mu nan por la.

⁸⁻⁹ Uwumbɔr aatotoorb aakaal aah dii pu na, le bi lee Sekaria, u ti koo Uwumbɔr Aadichal ni ki see tulalee aayon. Waayoonn aah fuu ni na, le u koo Uwumbɔr Aadichal ni, u ti tun lituln limina. ¹⁰ Buyoonn u bi seer tulalee aayon ngbaan tii Uwumbɔr na, le kinipaak sakpeη bi lipaal, ki mee Uwumbɔr. ¹¹ Le u kan Uwumbɔr aatuun, baah seer tulalee aayon libimbiln li paab na aarηangii wɔb. ¹² Sekaria aah kan u na, le ni muk u, le ijawaan chuu u. ¹³ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui u, “Sekaria, taa san ijawaan.

Uwumbør ɲun saameen a. Aapuu Elisabef ga maa ubijabo, ki tii si. Le aa ga yin u ke Jønn. ¹⁴ U yaa ma u kan, le aa ga li kpa mpoɲiin pam. Binib pam mu ga li mæoni. ¹⁵ U ga li ye uninyuun Uwumbør chee. Waan nyu ɲisubil aadaan, ki mu aan nyu ndaan mubaa. U ga li gbii Uwumbør Aafuur Nyaan buyoonn bi ga maa u na, ki li joo cha. ¹⁶ U ga cha nimi Israel yaab pam gir ti dii Bidindaan Uwumbør. ¹⁷ U ga li kpa Uwumbør Aafuur Nyaan, ni mpæon, ke Uwumbør aabonabr Elaija aah nan kpa pu na, ki ga loln ni Tidindaan pu nsan. U ga cha tetiib ni baabim ki kpaan.* U ga cha binib bi kaa kii Uwumbør aamøb na li kpa nlan, aan bi kpeln, ki li dii bininyaam aah dii pu na. U ga toor binib, bi li ye binib bi gor ki kii Uwumbør na.”

¹⁸ Le Sekaria bui Uwumbør aatuun ngbaan, “M por a, mpuu mu por a; m ga ɲa kinye ki bee ke saah len pu na ga sil ɲa.”

¹⁹ Le Uwumbør aatuun ngbaan bui u, “M ye Gabriel u si Uwumbør aanimbiin ni na la. U tun ni mi ke m nan tuk si tibonyaam tee. ²⁰ Ni yaa nan ɲeer kan, maah len pu na ga gbiin. Saah kaa pak maah len pu na, le aa ga ɲa ubir, kaan ki ɲmaa len tibør ki ti saa buyoonn tiwan nimina ga ɲa na.”

²¹ Le kinipaak ngbaan si lipaal, ki si kii buyoonn Sekaria ga nya ni Uwumbør Aadichal ni na. U nan yunn kaa nyan ni, le ni gar bi pam. ²² Waah nan nyan ni na, waa ɲmaa len bi chee tibør. Nima le cha bi bee ke u kan lijnɲiir aawan Uwumbør Aadichal ni. Le u beenin len libir, kaa ɲmaa len tibør.

²³ Waawiin aah ye pu u tun lituln Uwumbør Aadichal ni na aah doo na, le u kun. ²⁴ Ni bi ki cha, le upuu Elisabef dek lipuul, ki di ubaa bør iɲmal iɲmu, ²⁵ le ki bui ke, “Uwumbør

* 1:17 : Lik Malakai 4.5-6.

lik maah bi pu na la, le ki ŋa mi tibulchinn kina ki tii mi, ki nyan mi inimɔɔn ni.”

Uwumbɔr aatuun aah bui Mari ke u ga maa Yesu pu na

²⁶ Lipuul aah ŋa iŋmal iloob aapuul na, le *Uwumbɔr* tun waatuun Gabriel ke u buen Galilee aatiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Nasaref, ²⁷ ke u buen usapɔɔn ubaa chee, bi yin u ke Mari. Waa nyi uja. Bi nan puu ke bi ga tii u tichar. Bi yin uchal Josef, u ye Ubɔr David aamaal ponn ni aanii ubaa la. ²⁸ Le *Uwumbɔr* aatuun ngbaan fuu ni Mari chee ki doon u, le ki bui u, “*Uwumbɔr* ŋa si tibulchinn sakpen a, ki bi aa chee, ki ŋa tynyoor ŋa aa pu ki jer waah ŋa bipiib mɔmɔk pu na.”

²⁹ Waah len kina na, le ni gar Mari sakpen. Le u dakl lik waah len pu na aatataa. ³⁰ Le u ki bui u, “Mari, taa san ijawaan. *Uwumbɔr* ŋa si tibulchinn la. ³¹ Aa ga dek lipuul, ki maa ubijabo ki yin u ke Yesu. ³² U ga li ye uninyuun la. Bi ga yin u *Uwumbɔr* u kaa kpa ŋeen aatɔ na Aajapɔɔn. Tidindaan *Uwumbɔr* ga tii u uyaaja Ubɔr David aanaan. ³³ U ga li ye uyaaja Jakob aayaabitiib† aabɔr n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Waanaan aan doo.”

³⁴ Le Mari baa *Uwumbɔr* aatuun ngbaan ke, “Maah kaa nyi uja na, m ga ŋa kinye ki maa ubo?”

³⁵ Le u bui u, “*Uwumbɔr* Aafuur Nyaan ga sunn ni aa pu. *Uwumbɔr* u kaa kpa ŋeen aatɔ na aapɔɔn ga cha aa dek lipuul. Nima pu na, saah ga maa ubo u na ga li ye chain. Bi ga yin u ke *Uwumbɔr* Aajapɔɔn la. ³⁶ Lik, aana aabo Elisabef, u por na, u mu pil ubijabo aapuul. Baah nan yin u ke upiŋoob na kpa iŋmal iloob aapuul la; ³⁷ nibaa aa pɔɔ *Uwumbɔr* chee.”

† 1:33 : Jakob aayaabitiib ye Israel yaab la.

³⁸ Le Mari bui Uwumbər aatuun ngbaan, “M ye Uwumbər aanaagbiipii la. Saah len pu na, u cha ni ɲa kina.” Le Uwumbər aatuun ngbaan buen.

Mari aah mann Elisabef pu na

³⁹ N-yoonn ngbaan le Mari gor mala ki buen ɲijoo ponn ni, le ki ti buen kitiɲ kibaa ni, ki bi Juda aatiɲ ponn ni,[‡]
⁴⁰ le ki koo Sekaria do, ki doon Sekaria aapuu Elisabef.
⁴¹ Elisabef aah ɲun idoon pu na, le waabo fii uponn ni. Le Uwumbər Aafuur Nyaan gbiin Elisabef. ⁴² Le u len mpɔɔn pu ki bui Mari, “Uwumbər ɲa tinyoor ɲa aa pu ki jer waah ɲa bipiib məmək pu na, ki ɲa tinyoor ɲa ubo u bi aaponn ni na mu la. ⁴³ Ba ɲa Uwumbər nyuɲ mi kina ki cha Ndindaan aana dan nan mann mi? ⁴⁴ Ntafal aah ɲun saadoon na, le maabo fii mponn ni, waah kpa mpopiin pu na. ⁴⁵ Si u gaa Uwumbər ki kii na, u ɲa tinyoor ɲa aa pu la, ki ga ɲa waah nan tuk si ke u ga ɲa pu na.”

Mari aah gaa nlahn ki pak Uwumbər pu na

⁴⁶ Le Mari bui ke,
 “M nyuɲni Uwumbər nsui ni la.
⁴⁷ M kpa mpopiin sakpen, Uwumbər u gaa mi lii na pu.
⁴⁸ U teer mi u ye waanaagbiipiigiin na bər.
 Dandana ki joo cha, binib məmək ga len
 ke Uwumbər ɲa tinyoor ɲa m pu la,
⁴⁹ ba pu? Uwumbər u kpa mpɔɔn na tun litukpaan ki tii mi.
 Waayimbil ye chain la.
⁵⁰ Binib bi san u na, u san bi kinimbaak,
 ni biyaabitilb, ni biyaabisəsək ponn ni ki joo cha.
⁵¹ U mək binib waapɔɔn,
 ki jenn kalmbaanidam bi dak ke bi ye bininyuum na.
⁵² U nyan bibərkaam baanaan ni,

[‡] 1:39 : Ni nan ye iwiin inaa bee ijmu aasachuln la.

ki nyuŋ bigiim.

⁵³ Binib bi nkon joo bi na,
u tii bi tijikaar nyaan, bi ji bab.

U cha biwankpadam chuun ni iŋaalpeen.

⁵⁴ Waah nan puu tipuur ti tii tiyaajatiib na,
u ŋa kina la, ki ter waatutum Israel yaab.

⁵⁵ U teer ki san Abraham ni uyaabitiib kinimbaak
n-yoonn mu kaa kpa ndoon na la.”

⁵⁶ Tɔ, Mari nan bi Elisabef do iŋmal itaa, le ki nin gir
kun.

Baah ma Jɔnn u muini binib nnyun ni na pu na

⁵⁷ Le ni ŋeer Elisabef maa ubo. Le u ma ubijabo. ⁵⁸ Le
udoyaab ŋun ke Uwumbɔr san u kinimbaak sakpen. Le u
ni bi kpaan ki mɔɔni.

⁵⁹ Waabo aawiin iniin daal, le bi dan bi nan gii uchak-
paln, le ki ban bi yin u ke Sekaria ke baah yin ute pu na.

⁶⁰ Le una aa kii, ki bui ke bi ga yin u ke Jɔnn la.

⁶¹ Le bi bui u, “Unii ubaa aa kpa liyimbil limina nimi
aamaal ponn ni.” ⁶² Le bi di biŋaal len ute chee, ki baa u
ke u ban ke bi yi waabo kinye.

⁶³ Le u bui bi ke bi tii u kigbaŋ. Baah tii u na, le u
ŋmee ke, “Waayimbil le ye Jɔnn.” Le ni gar bi mɔmɔk
pam. ⁶⁴ Libuul ngbaan ni le Sekaria aalambil lɔkr. Le u
piin ki bi len ki pak Uwumbɔr. ⁶⁵ Le ijawaan chuu bidoyaab
mɔmɔk. Le Judea aatim mumɔk bi ŋijoo ponn ni na aanib
ŋun tibɔr ngbaan. ⁶⁶ Ni nan ŋa binib bimɔk ŋun ti na
ilandak. Le bi baa ke, “Ubo ngbaan ga li ye ba aanibol?”
Ba pu? Uwumbɔr aarŋaal nan bi u pu.

Sekaria aah pak Uwumbɔr pu na

⁶⁷ Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbiin Sekaria, u ye Jɔnn
aate na, le ki cha u len Uwumbɔr aabɔr:

- 68 “Cha ti pak Tidindaan u ye timi Israel yaab Aawumbør na.
 U dan nan ter waanib, ki nyan bi tinaagbiir ni,
 69 ki tii timi unii u ga gaa timi lii, ki kpa mpöön,
 ki ye waatutunn Ubør David
 aamaal ponn ni aanii ubaa na.
 70 U nan cha waabønabtiib chain len kina n-yaayoonn na
 ki joo cha.
 71 U nan puu tipuur ke u ga nyan timi, timi aadim aajaal
 ni,
 ni bimøk nan timi na aajaal ni, aan ti ñmar.
 72 U nan len ke u ga san tiyaajatiib kinimbaak,
 ki teer waah puu tipuur ti ye chain na bər.
 73 U nan puu tipuur tii tiyaaja Abraham,
 74 ke u ga nyan timi, timi aadim aajaal ni,
 aan ti dii u ki taa li san ijawaan,
 75 ki li bi chain,
 ki li kpa mbimbinyaan u chee n-yoonn məmøk.
 76 Si, maabo, bi ga yin si ke Uwumbør u kaa kpa
 ñeen aatə na aabønabr.
 Aa ga loln ni Tidindaan pu nsan,
 ki toor nsan tii u,
 77 ki tuk waanib ke u ga di cha baatunwanbir pinn bi,
 ki gaa bi lii;
 78 ba pu? timi Aawumbør kpa tibulchinn,
 ki san timi kinimbaak.
 U yaa gaa timi lii kan,
 ni ga li bi ke nwiin aah puu ni pu na.
 79 Ni ga woln binib bi bi mbəmbəön
 ni ki san nkun ijawaan na pu,
 ni ga møk timi nsan mu ga tii timi nsuudoon na.”
 80 Le ubo ngbaan muun, ki dii Uwumbør ni usui məmøk,
 le ki nan bi nteersakpiin ni, ki ti saa buyoonn u piin ki bi
 tuk Israel yaab Uwumbør aabər na.

2

Baah ma Yesu pu na
(*Matiu 1.18-25*)

¹ N-yoonn ngbaan le Ubər kpaan Siisa Agustus len ke binib məmək kuun ni ki nan ηmee baayimbil, u lik baah wiir pu na. ² Baah kahn binib kina njan pu na, Kirinius le nan ye Siria aatiη aaninkpel. ³ Le binib məmək buen bido aatiη ni, bi ti ηmee baayimbil.

⁴ Josef nan ye Ubər David aamaal ponn ni aanii ubaa la. Nima pu na, u nan nyan Nasaref, kitinη ki bi Galilee aatiη ni na, le ki buen Ubər David aatiη, ki bi yin ki ke Betlehem, ki bi Judea aatiη ni na. ⁵ Le u ni upuu Mari, u kpa lipuul na, buen bi ti ηmee baayimbil. ⁶ Baah bi Betlehem aatiη ni na, le ni ηeer u maa ubo. ⁷ Le u ma waajan aabijabo, ki di u poo likekeln ni, ki di u di ηa tiwakor aah ηmə timoor daka u ponn ni na; mpaan aa nan ki bi bicham aadiik ponn ni ke bi koo.

Uwumbər aatuuntiib aah fuu ni bipihdam chee pu na

⁸ Bipihdam bibaa nan bi nima chee timoor ni, ki kpa baapiih ki lik i kinyeek. ⁹ Le Uwumbər aatuun dan bi chee. Le Uwumbər aawiihn woln bi pu. Le ijawaan chuu bi sakpen. ¹⁰ Le Uwumbər aatuun ngbaan bui bi, “Taa san ijawaan man. M joo ni tibənyaan ti ga tii binib məmək mpopiin sakpen na la. ¹¹ Kinyeek kee bi ma unii u ga gaa nimi lii na, Ubər David aatiη ni. Uma le ye Tidindaan Kristo.* ¹² Ni ga kan ubo ngbaan aah poo ηikeken ni, ki də tiwakor aah ηmə timoor daka u ponn ni na. Nima le ga li ye liməkl ki tii nimi.”

* 2:11 : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Masiya aatataa le ye ke bi di olif aakpan kpir unii aayil pu ki mək ke u ye Uwumbər yoo.

¹³ Libuul ngbaan ni le Uwumbør aatuuntiib bi wiir sakpen na fuu ni ntuun ngbaan chee, le ki pak Uwumbør, ki len ke,

¹⁴ “Cha ti nyuŋ Uwumbør u bi paacham na.

Lifuur ga li bi dulnyaa wee ni.

Uwumbør san binib kinimbaak la.”

¹⁵ Le Uwumbør aatuuntiib ngbaan gir buen paacham. Le bipihdam ngbaan bui tɔb, “Cha ti buen Betlehem aatiŋ ni dandana, ki ti lik Uwumbør aah tuk timi ke tiwan ni ŋa nima na.”

¹⁶ Le bi buen mala, ki ti kan Mari, ni Josef, ni ubo ngbaan. Ubo ngbaan dɔ tiwakor aah ŋmɔ timoor dakaa u ponn ni na. ¹⁷ Bipihdam ngbaan aah kan u na, le bi tuk binib Uwumbør aatuun ngbaan aah tuk bi ubo ngbaan aabør pu na. ¹⁸ Binib bimɔk ŋun bipihdam ngbaan aah len pu na, le ni gar bi. ¹⁹ Mari le teer tibør timina mɔmɔk, ki dakl lik taatataa usui ni. ²⁰ Le bipihdam ngbaan gir buen baapiih chee timoor ni. Baah cha na, le bi nyuŋni Uwumbør ki pak u, baah kan ki ŋun pu na mɔmɔk pu; bi kan ki ŋun Uwumbør aatuun ngbaan aah tuk bi pu na.

Baah yin Yesu liyimbil pu na

²¹ Ubo ngbaan aawiin iniin daal le ni ŋeer bi gii uchak-paln. Le bi yin u ke Yesu. Buyoonn Mari aa nan kee dek lipuul na, le Uwumbør aatuun ngbaan nan bui u ke bi yin u kina.

Baah di Yesu ki di tii Uwumbør pu na

²² Buyoonn ni ŋeer bi ŋa Mari chain, Moses aakaal aah mɔk pu na, le bi di ubo ngbaan buen Jerusalem, bi ti di u tii Uwumbør. ²³ Ni ŋmee Uwumbør aakaal aagbaŋ ni ke bi di njan aabijabo mɔk ki di tii Uwumbør. ²⁴ Le Josef ni Mari toor kitork ki tii Uwumbør, waakaal aah len pu na. Nkaal ngbaan len ke bi di ŋinanjel ŋilee, bee mbɔrnanjibim mulee ki di toor kitork ngbaan.

²⁵ Uja ubaa nan bi Jerusalem aatiŋ ni. Bi nan yin u ke Simeonn. U nan ye uninyaan la, ki dii Uwumbɔr aakaal mɔmɔk mbamɔm, ki lik bundaln Uwumbɔr ga nyan Israel yaab baafalaa ni na. Uwumbɔr Aafuur Nyaan nan bi u chee, ²⁶ ki nan mɔk u ke waan kpo, see u kan Uwumbɔr aanii Kristo u ga gaa binib lii na waahr. ²⁷ Uwumbɔr Aafuur Nyaan nan cha u koo Uwumbɔr Aadichal ni, le Yesu aate ni una joo ni Yesu ki di koo ni Uwumbɔr Aadichal ni, bi ti di u tii Uwumbɔr. Buyoonn bi di u koo ni na ²⁸ le Simeonn gaa u uŋaal ni, le ki pak Uwumbɔr, ki bui ke,

²⁹ “Uwumbɔr, aa ga ŋmaa cha saatutunn nya dulnyaa wee ni, nsuudoon ni;

ba pu? dandana aa ŋa saah nan len pu na,

³⁰ ki cha nnimbil kan Saabo u ga gaa timi lii na.

³¹ Aa nan len ke aa ga tun ni u dulnyaa wee ni.

Dandana wee u ga nya, aan binib mɔmɔk bee waabɔr.

³² U ye nwiihn ki ga woln binib bi

kaa ye Israel yaab na aanimbil.

U pu, le binib ga nyuŋ saanib Israel yaab.”

³³ Simeonn aah len ubo ngbaan aabɔr kina na, le ni gar ute ni una. ³⁴ Le Simeonn ŋa Uwumbɔr aanyoor ŋa bi pu, le ki bui ubo ngbaan aana Mari, “Uwumbɔr nyan ubo ngbaan ke u sunn timi Israel yaab ponn ni pam taab, ki nyuŋ ti ponn ni pam mu. U ye limɔkl li binib pam ga yii li na. ³⁵ Nima le ga kpiir baah dak pu bisui ni na. Aasui mu ga bii sakpen a, ki ga li wu ke unyoohn na.”

³⁶ Le upininkpel ubaa, u ye Uwumbɔr aabɔnabpii, aan bi yin u ke Ana na, mu nan bi. U nan ye Fanuel aabisal, ki ye Aser aanibol ponn ni aanii ubaa la. U nan por sakpen a. U nan bi uchal chee ŋibin ŋilole, le uchal kpo cha u, le u ye ukpopii. ³⁷ U nan ye ŋibin imonko inaa ni ŋinaa aanii la. U nan bi Uwumbɔr Aadichal ni n-yoonn mɔmɔk, ki dooni u nwiin pu ni kinyeek, ki lulni bumɔb, ki mee u.

³⁸ N-yoonn ngbaan le u mu fuu ni, ki dooni Uwumbør ubo ngbaan pu, le ki di waabør tuk Jerusalem aanib bimøk lik buyoonn Uwumbør ga gaa bi lii na.

Baah gir ni Nasaref aatiŋ ni pu na

³⁹ Yesu aate ni una nan ŋa Uwumbør aakaal aah len pu na mòmøk, le ki gir kun bido aatiŋ Nasaref ki bi Galilee aatiŋ ni na. ⁴⁰ Le ubo ngbaan muun, ki moo kan mpɔɔn, ki kpa nlan sakpen. Le Uwumbør aanyoor nan bi u pu.

Yesu aah bi Uwumbør Aadichal ni pu na

⁴¹ Libiln møk, ute ni una nan chaa Jerusalem, buyoonn Juu yaab ji Lakr-ŋer aajim† ⁴² Yesu aah nan ti saa ŋibin kipiik ni ŋilee na, le bi buen Jerusalem bi ti ji ŋjim ngbaan, baah ŋani pu ŋibin mòmøk na. ⁴³ Bi nan bi nima ki ti saa buyoonn ŋjim ngbaan aawiin doo na, le ki gir chaa kun. Le Yesu u nan laa ye ubo na gaar Jerusalem ni. Ute ni una mu aa nyi. ⁴⁴ Bi dak ke u bi usachun ŋeen aatotiib ponn ni. Le bi chuun nwimɔn aasachuln, le ki nin ban u bidoyaab ponn ni, kaa kan u. ⁴⁵ Baah kaa kan u na, le bi gir buen Jerusalem ponn ni, ki ti chuun ban u. ⁴⁶ Iwiin itaa daal le bi ti kan u Uwumbør Aadichal ni. U ka bimòmøkninkpiib aakaasisik ni, ki pel baah len pu na, ki mu baa bi mbaan, ⁴⁷ ki kpa nlan ki bee baah len pu na aatataa, ki giin kii bi mbamòm. Nima le ni gar binib bimøk ŋun na. ⁴⁸ Ute ni una aah kan u na, le ni gar bi pam. Le una baa u, “Maabo, ba ŋa aa ŋa timi kina? M ni aate ban si ni mpombiin.”

⁴⁹ Le u baa bi, “Ba pu ni ban mi? Naa nyi ke ni ye ke m li bi Nte Uwumbør aatuln ni ii?” ⁵⁰ Le baa bee waah len pu na aatataa.

† 2:41 : Bi nan ji Lakr-ŋer aajim ke bi teer bundaln Uwumbør aatuun u ku binib na nan lakr bi pu ŋer na. Lik Nnyam 12.1-27; Ikaal 16.1-8.

⁵¹ Le u dii bi ki gir Nasaref aatiŋ ni, le ki kii bimɔi. Le una joo tibɔr timina mɔmɔk usui ni. ⁵² Yesu nan muun ki moo kan nlan, le ki kan kipak binib ni Uwumbɔr mu chee.

3

Jɔnn u muini binib nnyun ni na aah moon Uwumbɔr aabɔr pu na

(*Matiu 3.1-12; Mak 1.1-8; Jɔnn 1.19-28*)

¹ Buyoonn Ubɔrkpaan Tiberius Siisa nan jin waanaan ŋibin kipiik ni ŋijmu ni, aan Pontius Pailat mu ye Judea aatiŋ aaninkpel, Herod mu ye Galilee aabɔr, aan unaal Filip mu ye Iturea aatiŋ, ni Trakonitis aatiŋ aabɔr, Lisanius mu ye Abilene aatiŋ aabɔr, ² aan Anas ni Kayafas mu ye Uwumbɔr aatotoorninkpiib na, n-yoonn ngbaan le Jɔnn u ye Sekaria aajapɔɔn na nan bi nteersakpiin ni. Le Uwumbɔr len u chee tibɔr nima. ³ Le u bɔ dii Jɔɔdann aamɔɔl aatingbaan ni, ki mooni ke, “Kpeln nimi aabimbin man, aan m muin nimi nnyun ni, le Uwumbɔr ga di cha nimi aatunwanbir pinn nimi.” ⁴ Waah ŋa kina na, le ni gbiin Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya aah nan ŋmee pu Uwumbɔr Aagbaŋ ni na ke,

“Unii ubaa bi nteersakpiin ni ki tar,

‘Toor Uwumbɔr aasan man
ki ŋa waasan mu li tok ki tii u.

⁵ Bi ga di titan gbiin tifatann mɔmɔk,
ki ber ŋijoo ni ŋigongon mɔmɔk lii taab,
ki naar isan imɔk gɔr na,
ki ŋa isan imɔk kaa joon na, i li joon tii u.

⁶ Binib mɔmɔk ga kan Uwumbɔr aah ga gaa bi lii pu na.’ ”*

⁷ Le kinipaak nan dan Jɔnn chee, ki ban ke u muin bi nnyun ni. Le u baa bi, “Nimi ijagen aabim, ŋma sur nimi ke ni nya ntafadaan mu choo na ni? ⁸ Ni li tun lituln li ga

* 3:6 : Lik Aisaya 40.3-5.

mək ke ni sil kpeln nimi aabimbin na, ki taa bui ke niyaaja aah ye Abraham na, nima le ga cha ni nyan ntafadaan ni. M tuk nimi la, Uwumbər ga ŋmaa di ŋitakpal ŋimina kpaln Abraham aayaabitiib. ⁹ Dandana wee Uwumbər toor kichək ke u ti gaa isui imək kaa lu ŋisubil ŋi ŋan na, ki di ŋa mmii ni.”

¹⁰ Le kinipaak ngbaan baa u, “Kina kan, ti ga ŋa kinye?”

¹¹ Le u bui bi, “Unii u kpa ŋibəkul ŋilee na, u tii unii u kaa kpa libaa na. Unii u mu kpa tijikaar na, u yakr tii unii u kaa kpa na.”

¹² Bilampoogaab mu nan dan u chee, ki ban ke u muin bi nnyun ni, le ki baa u, “Uməmək, ti mu ga ŋa kinye?”

¹³ Le u bui bi, “Ni taa gaa ŋimombil ki jer baah siin nimi pu na.”

¹⁴ Le butəb aajab mu baa u, “Ti mu ga ŋa kinye?”

Le u bui bi, “Ni taa gaa unii ubaa aamombil mpɔɔn man, ki taa galn unii u kaa kpa taani na. Cha ninimbil gbiin nimi aapal.”

¹⁵ Jɔnn pu, le binib aalandak fii. Bi məmək baa bisui ni ke, “U ye Kristo u ga gaa timi lii na aan waa ye?” ¹⁶ Le Jɔnn bui bi məmək, “Mma muin nimi nnyun ni la. Tɔ, unii u jer mi na mu choo. Maa ŋeer ke m gbiln waanaatak aarmin ki tii u. Uma le ga muin nimi Uwumbər Aafuur Nyaan, ni mmii ni. ¹⁷ U joo waayikpimbik uŋaal ni, u ti chaar waajikaar, ki di njikaabim ŋa lipil ni, ki di tigbengbir see mmii mu kaan junn na ni.”

¹⁸ Kina le Jɔnn nan sur binib ngbaan, ki di ŋiməbon aabɔŋ kpee ki sur bi, ki mooni tibɔnyaan ngbaan. ¹⁹ U nan sur Ubər Herod mu. Herod nan gaa unaal aapuu Herodias, ki ki tun titunwanbir sakpen ki kpee. Nima le cha Jɔnn nan sur u. ²⁰ Le Herod ki tun titunwanbir tiken ki kpee, ki chuu Jɔnn laŋ kiyondiik ni.

Jonn aah muin Yesu nnyun ni pu na
(*Matiu 3.13-17; Mak 1.9-11*)

²¹ Jonn aah nan muin binib nnyun ni na, le u muin Yesu mu nnyun ni. Le Yesu mee Uwumbər. Waah bi mee Uwumbər na, le kitaapaak chuu piir. ²² Le Uwumbər Aafuur Nyaan sunn ni, ki nan təŋ u pu, ki naahn linanjel. Le nneel nyan ni paacham ki len, “Aa ye Njapəon u m gee si na la. Nnimbil gbiin si.”†

Yesu aayaajatiib ponn ni aayimbil
(*Matiu 1.1-17*)

²³ Buyoonn Yesu naahn ke waah ŋa ŋibin piitaa aanii na, le u piin ki tuk binib Uwumbər aabər. Binib nan dak ke u ye Josef aajapəon la.

Josef nan ye Heli aajapəon,

²⁴ Heli mu nan ye Matat aajapəon, Matat mu nan ye Liifai aajapəon,

Liifai mu nan ye Melki aajapəon, Melki mu nan ye Janai aajapəon,

Janai mu nan ye Josef aajapəon,

²⁵ Josef mu nan ye Matatias aajapəon, Matatias mu nan ye Amos aajapəon,

Amos mu nan ye Nahum aajapəon, Nahum mu nan ye Esli aajapəon,

Esli mu nan ye Nagai aajapəon,

²⁶ Nagai mu nan ye Maaf aajapəon, Maaf mu nan ye Matatias aajapəon,

Matatias mu nan ye Semeinn aajapəon, Semeinn mu nan ye Josek aajapəon,

Josek mu nan ye Joda aajapəon,

²⁷ Joda mu nan ye Joanann aajapəon, Joanann mu nan ye Resa aajapəon,

† 3:22 : Lik Aisaya 42.1.

Resa mu nan ye Serubabel aajapoon, Serubabel mu nan
ye Sealtiel aajapoon,
Sealtiel mu nan ye Neri aajapoon,
²⁸ Neri mu nan ye Melki aajapoon, Melki mu nan ye Adi
aajapoon,
Adi mu nan ye Kosam aajapoon, Kosam mu nan ye
Elmadam aajapoon,
Elmadam mu nan ye Er aajapoon,
²⁹ Er mu nan ye Josua aajapoon, Josua mu nan ye Elieser
aajapoon,
Elieser mu nan ye Jorim aajapoon, Jorim mu nan ye
Matat aajapoon,
Matat mu nan ye Liifai aajapoon,
³⁰ Liifai mu nan ye Simeonn aajapoon, Simeonn mu nan
ye Juda aajapoon,
Juda mu nan ye Josef aajapoon, Josef mu nan ye Jonam
aajapoon,
Jonam mu nan ye Eliakim aajapoon,
³¹ Eliakim mu nan ye Melea aajapoon, Melea mu nan ye
Mena aajapoon,
Mena mu nan ye Matata aajapoon, Matata mu nan ye
Natann aajapoon,
Natann mu nan ye Ubor David aajapoon,
³² Ubor David mu nan ye Jese aajapoon, Jese mu nan ye
Obed aajapoon,
Obed mu nan ye Boas aajapoon, Boas mu nan ye
Salmonn aajapoon,
Salmonn mu nan ye Nasonn aajapoon,
³³ Nasonn mu nan ye Aminadab aajapoon, Aminadab
mu nan ye Adminn aajapoon,
Adminn mu nan ye Arni aajapoon, Arni mu nan ye
Hesronn aajapoon,
Hesronn mu nan ye Peres aajapoon, Peres mu nan ye
Juda aajapoon,

³⁴ Juda mu nan ye Jakob aajapɔɔn, Jakob mu nan ye
 Aisak aajapɔɔn,
 Aisak mu nan ye Abraham aajapɔɔn, Abraham mu nan
 ye Tera aajapɔɔn,
 Tera mu nan ye Nahor aajapɔɔn,
³⁵ Nahor mu nan ye Serug aajapɔɔn, Serug mu nan ye
 Reu aajapɔɔn,
 Reu mu nan ye Peleg aajapɔɔn, Peleg mu nan ye Eber
 aajapɔɔn,
 Eber mu nan ye Sela aajapɔɔn,
³⁶ Sela mu nan ye Kainann aajapɔɔn, Kainann mu nan
 ye Afaksad aajapɔɔn,
 Afaksad mu nan ye Sem aajapɔɔn, Sem mu nan ye Nowa
 aajapɔɔn,
 Nowa mu nan ye Lamek aajapɔɔn,
³⁷ Lamek mu nan ye Metusela aajapɔɔn, Metusela mu
 nan ye Enok aajapɔɔn,
 Enok mu nan ye Jared aajapɔɔn, Jared mu nan ye
 Mahalaleel aajapɔɔn,
 Mahalaleel mu nan ye Kenann aajapɔɔn,
³⁸ Kenann mu nan ye Enos aajapɔɔn, Enos mu nan ye
 Sef aajapɔɔn,
 Sef mu nan ye Adam aajapɔɔn, Uwumbɔr le nan naan
 Adam.

4

Kinimbɔɔ aah tɔɔ Yesu pu na
 (*Matiu 4.1-11; Mak 1.12-13*)

¹ Yesu, u nan gbii Uwumbɔr Aafuur Nyaan na nan nyan
 Jɔɔdann aamɔɔl chee. Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan cha u
 buen nteersakpiin ni, ² le kinimbɔɔ ti tɔɔ u nima, iwiin
 imonko ilee. Iwiin imonko ilee ngbaan Yesu aa jin nibaa.
 Le iwiin ngbaan aah jer na, nkon chuu u.

³ Le kinimbɔŋ bui u, “Aa yaa ye Uwumbɔr Aajapɔɔn kan, bui litakpal limina aan li kpaln tijikaar.”

⁴ Le Yesu bui ki ke, “Ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke, ‘Tijikaar baanja aan ɲmaa tii unii limɔfal.’ ”

⁵ Le kinimbɔŋ di u buen lijool li fɔk na paab, ki ti mɔk u dulnyaa wee ni aanaan mɔmɔk libuul ngbaan ni, ⁶ le ki bui u, “M ga di mpɔɔn mumina mɔmɔk, ni mu aawangol tii si. Bi nan di ni mɔmɔk tii mi la. M mu ga ɲmaa di ni tii unii u m ban na. ⁷ Aa yaa gbaan nnimbiin ni ki pak mi kan, sin le ga li yeh ni mɔmɔk.”

⁸ Le Yesu bui ki ke, “Ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke, ‘Li pak Aadindaan Uwumbɔr ki dii uma baanja.’ ”

⁹ Le kinimbɔŋ di u buen Jerusalem, ki ti di u tɔŋ Uwumbɔr Aadichal paab, le ki bui u, “Aa yaa ye Uwumbɔr Aajapɔɔn kan, lir ni kitij; ¹⁰ ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke, ‘U ga tuk waatuuntiib ke bi li lik si.

¹¹ Le bi ga li joo si biɲaal ni, aataal taa gbeer litakpal.’ ”

¹² Le Yesu bui ki ke, “Uwumbɔr Aagbaŋ len ke, ‘Taa tɔŋ Aadindaan Uwumbɔr.’ ”

¹³ Kinimbɔŋ aah tɔŋ Yesu ntɔŋ mɔmɔk ki ti doo na, le ki laa siir cha u.

*Yesu aah piin waatuln Galilee aatiŋ ni pu na
(Matiu 4.12-17; Mak 1.14-15)*

¹⁴ N-yoonn ngbaan le Yesu gir kun Galilee aatiŋ ni. Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapɔɔn mu bi u ni. Le waayimbil moon Galilee aatingbaan mɔmɔk ni. ¹⁵ Le u koo mmeen aadir ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔnyaan. Le binib mɔmɔk nyuŋ u.

*Nasaref aatiŋ aanib aah yii Yesu pu na
(Matiu 13.53-58; Mak 6.1-6)*

¹⁶ Yesu nan ti fuu Nasaref aatiŋ, baah nan kpiin u nin chee na. Juu yaab aakpaakool daal, le u koo mmeen aadiik ni, waah ŋani pu n-yoonn mòmək na. Le u fii sil ke u karn Uwumbər Aagbaŋ ni. ¹⁷ Le bi nan di Uwumbər aabənbr Aisaya aagbaŋ di tii u. Le u kpar kigbaŋ ngbaan, ki kan nin chee ŋmee ke,

¹⁸ “Uwumbər Aafuur Nyaan bi m ni;

u nyan mi ke m tuk bigiim tibənyaan tee.

U tun ni mi ke m nan sɔŋ binib bi kpa mpombiin na aasui, ki tuk binaagbiib ke m gaa bi lii la, ki tuk bijoom ke m likr binimbil, ki nyan bifalaadam baafalaa ni,

¹⁹ ki tuk binib ke buyoonn Uwumbər ga gaa waanib lii na fuu ni.”*

²⁰ Le Yesu ki kpar kigbaŋ ngbaan, ki ki giin ki tii mmeen aadiik ni aatotoor ngbaan, le ki kal. Le binib bimək bi mmeen aadiik ni na aanimbil kal u pu. ²¹ Le u bui bi, “Naah ŋun Uwumbər Aagbaŋ ni aabər ti din wee na gbiin la.”

²² Le bi mòmək pak u. Waah len iliinyaan pu na, le ni gar bi pam. Le bi baa tɔb, “Waa ye Josef aajarɔɔn la aa?”

²³ Le u bui bi, “M bee ke ni ga bui mi liyataŋakl limina, ‘Dəkta, tii aabaa laafee.’ Ni ga ki bui mi, ‘Ti ŋun saah tun lijinjiir aatun Kapenaum aatiŋ ni pu na. Tun kina do chee na, saatŋ ponn ni.’ ²⁴ M tuk nimi mbamən la, binib aan nyuŋ Uwumbər aabənbr ubaa udo aatiŋ ni.

²⁵ “Li pel man, Elaija aayoonn na, utaal aa nan nun ŋibin ŋitaa ni iŋmal iloob. Le nkon sakpem lir kitiŋ ngbaan ni. N-yoonn ngbaan Israel yaab ponn ni bikpopiib nan bi ki wiir. ²⁶ Uwumbər mu aa nan tun Elaija u ti ter bi ponn ni ubaa. U nan tun u Sarefaf aatiŋ, ki bi Saidonn aatiŋ ni na, ke u ti ter ukpopii u bi nima na. ²⁷ Uwumbər aabənbr Elaisa aayoonn na, bikɔdam nan bi Israel yaab ponn ni ki

* 4:19 : Lik Aisaya 61.1-2.

wiir; le Uwumbør aa cha bi ponn ni ubaa pøok. Naamann, u nan ye Siria aatiŋ aanii na baanja le u nan cha u pøok.”

²⁸ Yesu aah len kina na, le binib bimøk bi mmeen aadiik ni na gee liŋuul sakpen, ²⁹ le ki fii, ki chuu nyan u kitiŋ ngbaan ni, ki di u buen baatiŋ aah bi lijool li paab na, bi ti di u lii lijool ngbaan aataab. ³⁰ Le u bə dii bikaasisik ni ki buen.

*Yesu aah nyan tiyayaar uja ni pu na
(Mak 1.21-28)*

³¹ U nan fuu Kapenaum, kitiŋ ki bi Galilee aatiŋ ni na. Le Juu yaab aakpaakool daal u koo mmeen aadiik ni, ki ti tuk binib Uwumbør aabør. ³² Waah tuk bi tibør ti na, le ni gar bi pam. Ba pu? waabør nan kpa mpəon. ³³ Le uja u tiyayaar joo u na bi mmeen aadiik ngbaan ni, le ki teen mpəon pu ke, ³⁴ “Sin Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na, aa ban ba ti chee? Aa dan aa nan ŋa timi yəli la aa? M nyi si. Aa ye Uwumbør aanii u ye chain na la.”

³⁵ Le Yesu kae tiyayaar ngbaan, ki len ke, “ŋmim. Di uja ngbaan lii.” Le tiyayaar ngbaan di u lii kitiŋ, ki nyan cha u. Taah lii u kitiŋ na, naa ŋa u nibaa.

³⁶ Le ni gar bi məmøk pam. Le bi baa təb, “Ba aabəboln sə? U kpa yiko ni mpəon le ki tuk tiyayaar ke ti di binib lii. Le ti kii waaməb.” ³⁷ Le Yesu aayimbil moon ŋipepel məmøk, nima chee.

*Yesu aah tii bibum pam laafee pu na
(Matiu 8.14-17; Mak 1.29-34)*

³⁸ Yesu nan nyan mmeen aadiik ni, ki buen Simonn aadichal ni. Le Simonn aapuu aana aawon toŋ sakpen. Le bi mee Yesu ke u ter u. ³⁹ Le Yesu dan nan sil jonn u pu, le ki kae iween i joo u na. Le uwon səŋ. Libuul ngbaan ni le u fii, ki chann bi tichann.

⁴⁰ Tə, nwiin aah bi lir na, le binib bimøk kpa bibum bido na joo ni bi Yesu chee. Le iween aabəŋ aabəŋ joo bi. Le u

di uŋaal paan bi mòmək pu, ki cha bi pəək. ⁴¹ Le tiyayaar mu di binib pam lii, ki teen ke, “Aa ye Uwumbər Aajapəən la.”

Tiyayaar ngbaan bee ke u ye Kristo u gaa binib lii na. Nima pu le u kae ti, kaa cha ti len tibaa.

Yesu aah tuk binib Uwumbər aabər Judea aatiŋ ni pu na (Mak 1.35-39)

⁴² Naah woln kichakpinaanyeek ni na, le u nyan nima, ki buen nibaa chee, ki ti bi ubaa. Le kinipaak ngbaan bi ban u. Baah ti kan u na, le bi gaŋ u ke u taa buen cha bi. ⁴³ Le u bui bi, “See m buen ntim muken ponn ni, ki ti tuk bi mu Uwumbər aanaan aabənyaan. Nima le cha Uwumbər tun ni mi.”

⁴⁴ U nan bə dii Juu yaab aatim ni, le ki koo mmeen aadir ni, ki tuk binib Uwumbər aabər.

5

Yesu aah yin njan aadidiliib pu na (Matiu 4.18-22; Mak 1.16-20)

¹ Daalbaadaal le Yesu nan si Genesaret Aanyusakpem aagbaan,* le kinipaak gob u, ki mueni u, bi ŋun Uwumbər aabər. ² Le u kan iŋoi ilee nnyusakpem aagbaan. Bijanbam aa bi i ponn ni. Bi nan bi nibaa chee, ki bi finni baapər. ³ Le Yesu koo buŋəb bubaa ponn ni, bu ye Simonn yaab na, le ki bui u ke u foor buen nnyun ponn ni siib. Baah foor siib na, le u kal nima chee buŋəb na ponn ni, le ki tuk kinipaak ngbaan Uwumbər aabər.

⁴ Waah tuk bi ti doo na, le u bui Simonn, “Buen nnyun aah nyoo nin chee na, aan ni ti mee tipər ngbaan ki chuu ijan.”

* 5:1 : Genesaret Aanyusakpem: Bi ki yin mu ke Galilee Aanyusakpem la.

⁵ Le Simonn bui u, “Ndindaan, ti ban ijan kinyeek na mək linimaln, kaa kan nibaa. Tə, saah len pu na, m ga mee tipər na nnyun ni.” ⁶ Le bi mee tipər, ki chuu ijan pam. Le tipər ngbaan ban ti kar. ⁷ Le bi kab biḡaal ki yin biḡeen aatətiib bi bi buḡəb buken ponn ni na ke bi dan nan ter bi. Le bi dan, ki nan nyan ijan ki gbiin iḡəi ilee ngbaan məmək. Nima le cha iḡəi ngbaan ban i muin. ⁸ Simonn Piita aah kan kina na, le u gbaan Yesu aanimbiin ni, ki bui u, “Ndindaan, siir m chee. M ye titunwanbirdaan la.”

⁹ Baah chuu ijan sakpen pu na, le ni gar Simonn ni binib bimək bi u chee na, ¹⁰ ni Sebedee aajapətiib Jems ni Jənn bi nan ye Simonn aatutəeertiib na. Le Yesu bui Simonn, “Taa san ijawaan. Dandana ki joo cha, aa ga li ban binib tii Uwumbər la.”

¹¹ Le bi dar baahḡəi cha n-gbaan, ki di cha ni məmək, ki dii Yesu.

*Yesu aah cha ukəndaan pəək pu na
(Matiu 8.1-4; Mak 1.40-45)*

¹² Yesu nan bi kitiḡ kibaa ni. Ukəndaan ubaa mu bi nima. Waah kan Yesu na, le u dan nan gbaan unimbiin ni, ki di unimbil chiḡ kitiḡ, ki gaḡ u, le ki bui u, “Ndindaan, aa yaa gee kan, aa ga ḡmaa cha m pəək.”

¹³ Le Yesu taln uḡaal ki meeh u, ki bui u, “M gee. Aa pəək.” Libuul ngbaan ni, le u pəək. ¹⁴ Le Yesu bui u, “Taa tuk unii ubaa. Li cha Uwumbər aatotoor chee, ki ti di aabaa mək u, ki toor kitork tii Uwumbər ke Moses aakaal aah siin pu na. Nima le ga mək binib ke aa pəək a.”

¹⁵ Le Yesu aayimbil moo moon ḡipepel məmək. Le kinipaak sakpeḡ kuun u chee ke bi ḡun waah len pu na, ki ban ke u cha bi ponn ni bi ye bimum na pəək. ¹⁶ N-yoonn, n-yoonn kan, le u ti nya bi chee, ki buen kipəək ni, u ti mee Uwumbər.

*Yesu aah cha uja u aawon faan na pɔɔk pu na
(Matiu 9.1-8; Mak 2.1-12)*

¹⁷ N-yoonn ngbaan le Yesu nan bi tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Le Farisii yaab ni ikaal aamɔmɔkb bi nyan ni Galilee aatingbaan ni, ni Judea aatingbaan ni, ni Jerusalem na, nan ka u chee. Uwumbɔr aapɔɔn nan bi u chee, le u cha bibum pɔɔk. ¹⁸ Le bijab bibaa luln ni uja u aawon faan na likekeln ni, ki ban bi di u koo ni kidiik ni, ki di u bil Yesu aanimbiin ni. ¹⁹ Binib aah nan wiir pu na, baa kan mpaan bi koo ni. Le bi jon kidiik ngbaan paab,[†] le ki chee liboln, ki di u di luln ni, ki di u bil kidiik ponn ni, Yesu aanimbiin ni. ²⁰ Le Yesu kan baah gaa u ki kii pu na, le ki bui uja u aawon faan na, “Njɔ, m di cha saatonwanbir pinn si.”

²¹ Waah len kina na, le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ni Farisii yaab dak bisui ni ke, “U ye ŋma ki sii Uwumbɔr? Ubaa aan ŋmaa di cha pinn titunwanbir see Uwumbɔr baanja.”

²² Yesu nan bee baah dak pu na, le ki baa bi, “Ba pu ni dak kina nisui ni? ²³ Maah len ke m di cha waatunwanbir pinn u na le pɔɔ aan m yaa len ke ‘Fiin ki li chuun’ le pɔɔ? ²⁴ M ga mɔk nimi ke min Unibɔn Aabo kpa mpɔɔn dulnyaa wee ni ke m di cha pinn titunwanbir.” Waah len kina na, le u bui uja u aawon faan na, “M bui si la, fii ki yoor saawandookaan ki li chaa kun.”

²⁵ Libuul ngbaan ni le u fii binimbil ni, ki yoor waawandookaan, ki chaa kun, le ki chuun nyuŋni Uwumbɔr. ²⁶ Le ni gar bi mɔmɔk pam. Le bi nyuŋ Uwumbɔr, ki san ijawaan, ki bui ke, “Din, le ti kan lijnjiir aawan.”

[†] 5:19 : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idɔ paan puln tidir paab, le ki di titan pɔr biin. Bi nan maa ŋbimbin le ki taa joi kidiik aapaacham.

*Yesu aah yin Liifai pu na
(Matiu 9.9-13; Mak 2.13-17)*

²⁷ Nee aapuwɔb, le Yesu nyan nima. Waah cha na le u kan ulampoogaar ubaa, bi nan yin u ke Liifai. U ka baah gaal lampoo nin chee na. Le Yesu bui u, “Li dii mi.” ²⁸ Le u di cha waawan mɔmɔk ki fii, ki dii u.

²⁹ Le Liifai ɲa tijikaar sakpen waadichal ni ki tii Yesu. Le bilampoogaab pam ni binib biken dan nan ka ji bi chee tijikaar. ³⁰ Le Farisii yaab ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb bi mu ye Farisii yaab na bi ɲulni, le ki baa Yesu aadidiliib, “Ba ɲa ni ni bilampoogaab ni titunwanbirdam kpaan ki ji tijikaar ki nyu?”

³¹ Le Yesu bui bi, “Binib bi kpa laafee na aa ban dɔkta, see bi bun na le ban dɔkta. ³² Maa dan ke m nan yin bininyaam. M dan ke m nan yin titunwanbirdam ke bi nan kpeln baabimbin la.”

*Kimɔlul aabɔr
(Matiu 9.14-17; Mak 2.18-22)*

³³ Binib bibaa nan dan ki nan tuk Yesu, “Jɔnn aadidiliib ni Farisii yaab aadidiliib lulni bumɔb kpala kpala, ki mee Uwumbɔr. Le saadidiliib ma ji ki nyu.”

³⁴ Le u baa bi, “Ni ga ɲmaa cha bicham bi dan bi nan ji ubɔndinn aajim na lul bumɔb buyoonn upiidinn bi bi chee na aa? Aayii. ³⁵ N-yoonn choo, le bi ga chuu nyan upiidinn na bi chee mpɔɔn. N-yoonn ngbaan le bi ga lul bumɔb.”

³⁶ Le u ki ɲakl bi liyataɲakl ke, “Ubaa aan chuu gii lekr libɔkupɔln aakekengeln ki ti di leɲ libɔkukpokl. U yaa ɲa kina kan, u ga bii lipɔln na. Libɔkupɔln aageln ni libɔkukpokl ngbaan aa ɲak. ³⁷ Ubaa mu aan di ndawiin ki di ɲa kilookpok ponn ni. U yaa ɲa kina kan, kilookpok ngbaan ga puu ki bii. Ndaan na mu ga kpir. ³⁸ See bi di ndawiin ɲa kiloopɔɲ ni. ³⁹ Unii mu yaa nyu ndakpaan kan, waan ki ban ndapɔm. U ga len ke mu kpok na le mɔ.”

6

Juu yaab aakpaakool daal aabər
(Matiu 12.1-8; Mak 2.23-28)

¹ Juu yaab aakpaakool libaa daal, le Yesu ni waadidiliib bə dii kisaak kibaa ponn ni. Le waadidiliib geei tijikaar ki per ki ηmə. ² Le Farisii yaab bibaa nan baa bi, “Ba ηa ni ηani kina? Timi aakaal aa kii ke ni ηa kina likpaakool daal.”

³ Le Yesu baa bi, “Naa karn Ubər David aah nan ηa pu na aa? Nkon nan joo u ni waanib. ⁴ Le u koo Uwumbər Aadichal ni, ki di Uwumbər aaboroboro ηman, ki joo tii waanib mu, bi ηman. Baah ηa kina na, le bi bii Moses aakaal mu len ke Uwumbər aatotoorb baanja le ga ηmə boroboro ngbaan na.

⁵ “Tə, min Unibən Aabo le ye likpaakool daal mu Aadindaan.”

Yesu aah cha uja u aarjaal faan na pəək pu na
(Matiu 12.9-14; Mak 3.1-6)

⁶ Juu yaab aakpaakool liken daal, le Yesu ki koo mmeen aadiik ni, ki tuk binib Uwumbər aabər. Le uja u aarjagii faan na bi nima. ⁷ Le Uwumbər aakaal aaməməkəb ni Farisii yaab lik Yesu, ke u ga cha u pəək likpaakool daal aan waan cha u pəək. Bi ban bi kan nsan aan ki galn u, ke u bii likpaakool daal. ⁸ Le Yesu bee baalandak, le ki bui uja u aarjaal faan na, “Dan nan sil do binib aanimbiin ni.” Le u fii ti sil nima. ⁹ Le Yesu baa bi, “Likpaakool daal kan, ti ηa ni ηan na aan ni kaa ηan na? Ti tii unii liməfal aan ti ku u? Timi aakaal mək timi kinye?” ¹⁰ Le u lik bi məmək, le ki bui uja u aarjaal faan na, “Taln aarjaal.” Le u taln uarjaal. Le mu pəək.

¹¹ Le bi gee liηuul Yesu pu pam, le ki kpokl baah ga ηa u pu na.

*Yesu aah nyan waakpambalb kipiik ni bilee pu na
(Matiu 10.1-4; Mak 3.13-19)*

¹² N-yoonn ngbaan le Yesu jon lijool paab, u ti mee Uwumbər, le ki mee u kinyeek ngbaan ki ti woln kitaak. ¹³ Naah woln kichakpinaanyeek ni na, le u yin waadidiliib ke bi dan u chee, le ki nyan bi ponn ni bijab kipiik ni bilee, ki yin bi ke waakpambalb. ¹⁴ Baayimbil sə; Simonn u Yesu duln u ke Piita na, ni unaal Andru; ni Jems, ni Jønn, ni Filip, ni Batolomiu, ¹⁵ ni Mati u, ni Tomas, ni Jems u ye Alfeus aajapəon na; ni Simonn u nan ban u kuln waatiŋ aadim na; ¹⁶ ni Judas u ye Jems aajapəon na; ni Judas Iskariot u ga nan kooh Yesu na.

*Yesu aah moon Uwumbər aabər ki cha bibum pək pu na
(Matiu 4.23-25)*

¹⁷ Le Yesu sunn ni lijool ngbaan paab, ki nan sil nin chee ŋak na. Waakpambalb ngbaan mu bi u chee. Binib bi dii u na mu bi u chee ki wiir. Kinipaak ki nyan ni Judea aatingbaan məmək ni, ni Jerusalem, ni nnyusakpem aatim Taya ni Saidonn aatingbaan ni na, mu bi nima. ¹⁸ Bi dan ke bi nan ŋun waaliin, ki ban ke u tii bi ponn ni bi ye bibum na laafee. Le u cha bi pək, ki cha binib bi tiyayaar joo bi na mu pək. ¹⁹ Le kinipaak ngbaan məmək ban ke bi di biŋaal meeh u; ba pu? mpəon nyan u ni, ki cha bi məmək pək.

*Uwumbər aanyoor ni tibəbir aabər
(Matiu 5.1-12)*

²⁰ Yesu nan lik waadidiliib le ki bui ke:
“Nimi bi ye bigiim na,

Uwumbər aanyoor bi ni pu;
nimi le yeh Uwumbər aanaan.

²¹ Nimi bi nkon joo nimi dandana na,
Uwumbər aanyoor bi ni pu;

ni ga nan ji ki bab.
 Nimi bi wii dandana na,
 Uwumbør aanyoor bi ni pu;
 ni ga nan laa.

²² “Binib yaa nan nimi, ki yakr ni chee, ki sii nimi, ki yin nimi mbiindam, min Unibøn Aabo pu kan, Uwumbør aanyoor bi ni pu. ²³ Bi yaa ŋa nimi kina kan, ni li kpa mpopiin sakpen ki li mæoni; ba pu? ni ga nan kan tinyoor sakpen paacham. Kina le biyaajatiib nan ŋa Uwumbør aabønabtiib falaa.

²⁴ Nimi biwankpadam, tibøbir ga li bi ni pu;
 ba pu? ni puen kan ni mō na la.

²⁵ Nimi bi ji babr dandana na, tibøbir ga li bi ni pu.
 Nkon ga nan chuu nimi.

Nimi bi laa dandana na, tibøbir ga li bi ni pu.
 Ni ga nan li kpa mpombiin ki li wii.

²⁶ “Binib mōmøk yaa pak nimi kan, tibøbir ga li bi ni pu. Kina le biyaajatiib nan pak biŋmaŋmannim bi nan ŋmanni ke bi ye Uwumbør aabønabtiib na.”

*Naah ga ŋa nimi aadim pu na
 (Matiu 5.38-48; 7.12a)*

²⁷ “M tuk nimi bi pel na, ni li gee nimi aadim man, ki ŋa binib bi nan nimi na tiŋann, ²⁸ ki ŋa Uwumbør aanyoor ŋa binib bi seei nimi na pu, ki mee Uwumbør tii binib bi ŋa nimi bakaa na. ²⁹ Unii yaa faa si kitapak kibaa kan, cha u faa kiken mu. Unii yaa gaa saakekeln aa chee kan, di saabøkul mu ki kpee u. ³⁰ Unii umøk mee si tiwan na kan, tiin u. Unii yaa yoor saawan kan, taa bui u ke u giini ni. ³¹ Naah ban ke binib li ŋani nimi pu na, ni mu li ŋani bi kina.

³² “Ni yaa gee binib bi gee nimi na baanja kan, ni kpa tinyoor Uwumbør chee ee? Titunwanbirdam mu gee binib bi gee bi na la. ³³ Ni yaa ter binib bi ter

nimi na baanja kan, ni kpa tinyoor Uwumbør chee ee? Titunwanbirdam mu ɲani kina la. ³⁴ Ni yaa pinn binib bi ga giin tii nimi na baanja kan, ni kpa tinyoor Uwumbør chee ee? Titunwanbirdam mu pinni titunwanbirdam ke bi ki giin baah pinn bi pu na tii bi. ³⁵ Ni ma kan, ni li gee nimi aadim, ki ɲa bi tiɲann, ki pinn binib tiwan, ki taa ki li ban ni. Le Uwumbør ga tii nimi tinyoor sakpen. Ni ga li ye Uwumbør u kaa kpa ɲeen aatɔ na aabim. Uma le ɲani titunwanbirdam ni binib bi kaa dooni u na tibulchinn. ³⁶ Ni li kpa linimbaasaln ke Nite Uwumbør aah kpa pu na.”

*Ni taa galni binib
(Matiu 7.1-5)*

³⁷ “Ni taa ji binib tibør, le Uwumbør mu aan ji nimi tibør. Ni taa galni binib, le Uwumbør mu aan galn nimi. Ni di cha pinn binib man, le Uwumbør mu ga di cha pinn nimi. ³⁸ Tiin binib man, le Uwumbør mu ga tii nimi. U ga tii nimi sakpen. Mbamɔn, u ga lee gbiin nimi lisambil, le ki yek yek, ki ki lee kpee, le ki nyii nyii ki moo lee kpee aan li ti bar kpir, aan ki di tii nimi. Naah tii binib pu na, Uwumbør mu ga giin kina le ki tii nimi.”

³⁹ Le Yesu ɲakl bi liyataɲakl ke, “Ujoon ga ɲmaa mək ujoon nsan aa? Bi mɔmək bilee aan lir libuul ponn ni ii? ⁴⁰ Unii u bae mbaem na aa jer waamɔmɔkr. Unii umək bae mbaem ki chikr na ga li bi ke waamɔmɔkr aah bi pu na la.

⁴¹ “Ba ɲa aa lik ki waa lidɔchɔl li bi aana aabo aanimbil ni na, kaa tee waa jaatɔlk u bi aayaan ni na? ⁴² Aa yaa kaa waa jaatɔlk u bi aabaa aanimbil ni na kan, aa ga tee ɲa kinye ki bui aana aabo ke, ‘Nna aabo, cha m nyan lidɔchɔl li bi aanimbil ni na?’ Sin uɲmanɲmann, chuu nyan jaatɔlk u bi aanimbil ni na waahr, aan ki li waa mbamɔm, aan ki nan nyan aana aabo yaan ni lidɔchɔl.”

Naah ga ŋa pu ki bee unii aabimbin na

(Matiu 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ “Busub bu ŋan na aan lu ŋisubil ŋi kaa ŋan na. Busub bu kaa ŋan na mu aan lu ŋisubil ŋi ŋan na. ⁴⁴ Busub aasubil pu, le aa ga bee bu aah ye busub bu na. Binib aa ker saasaa bukokom pu, kaa ker nkakan ichakpeejagar pu. ⁴⁵ Ilandak nyaan bi uninyaan aasui ni, le ki cha u len ni ŋan na. Ilandakbir bi mbiindaan aasui ni, le ki cha u len ni bir na. Ba pu? ilandak i gbii unii aasui ni na, ima le u ga len.”

Bidimaab bilee aabɔr

(Matiu 7.24-27)

⁴⁶ “Ba pu ni yin mi ke ‘Dindaan, Dindaan,’ kaa ŋani maah tuk nimi ke ni ŋa pu na? ⁴⁷ Unii umɔk dan m chee, ki ŋun maaliin, ki ŋani kina na, m ga mɔk nimi waah naahn udaan u na. ⁴⁸ U naahn uja u ban u maa kidiik, ki gbii ni nyoo, ki maa lidinyikl ŋitakpal pu na la. Le nwam nyan, ki puu ki yur kidiik ngbaan, le kaa deŋni; ba pu? u maa ki mbamɔm. ⁴⁹ Unii u ŋun maaliin, kaa ŋani kina na naahn uja u maa kidiik kitin pu, kaa puen gbii mbuu ki maa lidinyikl na la. Le nwam nyan ki puu yur ki. Libuul ngbaan ni le ki lir kookoo.”

7

Yesu aah cha butɔb aajab aaninkpel aanaagbiija pɔɔk pu na

(Matiu 8.5-13)

¹ Waah len tibɔr timina binib aatafal ni ki ti doo na, le u buen Kapenaum aatin ni. ² Le butɔb aajab nkub aaninkpel ubaa nan kpa unaagbiija ubaa ki gee u sakpen. Le unaagbiija ngbaan bun, ki ban u kpo. ³ Le butɔb aajab aaninkpel ngbaan ŋun Yesu aabɔr, le ki tun ni Juu yaab aaninkpiib u chee, bi nan bui u ke u dan nan cha waanaagbiija pɔɔk. ⁴ Juu yaab aaninkpiib ngbaan aah fuu ni Yesu chee na, le bi ganj u ki bui ke, “Butɔb aajab

aaninkpel ɲeer ke aa ter u. ⁵ U gee timi aanib, ki maa mmeen aadiik tii timi.”

⁶ Le Yesu dii bi buen. Waah ti peen butɔb aajab aaninkpel ngbaan aadichal na, le uninkpel ngbaan tun ni uɟotiib ke bi tooh u nsan ni, ki ti bui u, “Tidindaan, butɔb aajab aaninkpel ke: Taa ki ɲani falaa, ke waa ɲeer aa dan udo ki koo waadiik ni. ⁷ U mu aa dak ke u ɲeer u dan aa chee. Aa yaa po sil nsan ni ki len kan, waanaagbiija ga pɔɔk. ⁸ Uma ubaa kii uninkpel aamɔb, ki mu ye butɔb aajab aaninkpel la, le ki bui ubaa, ‘Li cha,’ le u buen; ki bui ubaa mu, ‘Dan,’ le u dan; le ki bui waanaagbiija, ‘Ŋa kina,’ le u ɲa.”

⁹ Yesu aah ɲun waah len pu na, le ni gar u pam. Le u fenn ki toɲ kinipaak ki dii u na, le ki bui bi, “M tuk nimi la, maa kee kan unii u bi Israel yaab ponn ni ki gaa mi ki kii mbamɔm kina na.”

¹⁰ Le binib bi tooh Yesu nsan ponn ni na gir kun butɔb aajab aaninkpel do, le ki ti mui waanaagbiija ngbaan pɔɔk a.

Yesu aah fikr ukpopii aajapɔɔn nkun ni pu na

¹¹ Naa yunn le Yesu buen kitij kibaa ni, bi yin ki ke Neenn. Le waadidiliib ni kinipaak pam dii u. ¹² Waah peen kitij ngbaan aagoln aabisamɔb na, le u kan uja ubaa kpo, bi tu ni u. Una nan ye ukpopii la. U mu ye uɲapɔnbaal la. Le waatij aanib pam mu dii u ki wiir. ¹³ Tidindaan aah kan ukpopii ngbaan na, le kinimbaak chuu u. Le u bui u, “Taa ki wii,” ¹⁴ le ki too foor duun linikpol na aawandookaan chee, ki meeh ni. Le binib bi tu ni u na sil. Le Yesu bui ke, “Unachipɔɔn, m bui si, fiin.” ¹⁵ Le uja u kpo na fii kal, ki piin ki bi len. Le Yesu di u tii una.

¹⁶ Le ijawaan chuu bi mɔmɔk. Le bi nyuɲni Uwumbɔr, ki bui ke, “Uwumbɔr aabɔnabr kpaan bi tikaasisik ni. Uwumbɔr dan u nan ter waanib la.”

¹⁷ Le bi mooni tibər timina itingbaan i bi nima chee na ni, ni Judea aatingbaan məmək ni, ki mooni Yesu aayimbil.

Jənn aah tun ni waadidiliib Yesu chee pu na
(*Matiu 11.2-19*)

¹⁸ Jənn aadidiliib nan tuk u Yesu aah ɲani pu na məmək.
¹⁹ Le u yin bi ponn ni bilee, le ki tun bi ke bi buen Tidindaan chee, ki ti baa u ke u ye unii u Uwumbər aabənabtiib nan len ke u ga dan na aan waa ye? Bi ga li ban uken aa?

²⁰ Le Jənn aadidiliib ngbaan fuu ni Yesu chee ki nan bui u ke, “Jənn u muini binib nnyun ni na tun ni timi aa chee ti nan baa si ke, ‘Aa ye unii u Uwumbər aabənabtiib nan len ke u ga dan na aan saa ye, bee ti ga li ban uken la aa?’ ”

²¹ N-yoonn ngbaan le Yesu cha bimum pam pək, ki nyan tiyayaar binib ni, ki likr bijoom bi wiir na aanimbil; ²² le ki bui Jənn aadidiliib, “Gir buen Jənn chee, ki ti tuk u naah ɲun pu ki kan pu na, ke m likr bijoom aanimbil, ki cha biwəb, ni bikəndam, ni bitafakpaab pək, ki fikr binib bi kpo na nkun ni, ki tuk bigiim Uwumbər aabənyaan tee.
²³ Unii u kaa joo mi beeni na, Uwumbər aanyoor bi u pu.”

²⁴ Le Jənn aadidiliib aah buen na, Yesu len kinipaak ngbaan chee Jənn aabər ke, “Naah nan buen Jənn chee nteersakpiin ni na, ni nan dak ke ni ga kan kinye? Ni nan dak ke ni ga kan lipul li libuln fiini li na la aa? ²⁵ Ni nan buen ni ti kan uja u pee tiwanyaan na la aa? Binib bi pee tiwanyaan ki ji mməon na bi bibərb aadichal ni la. ²⁶ Ni nan buen ni ti kan Uwumbər aabənabr la aa? Mbamən, m tuk nimi la, u jer Uwumbər aabənabr. ²⁷ Ni ɲmee Uwumbər Aagbar ni ke Uwumbər bui ke, ‘Maatutunn sə. M tun ni u ke u loln ni nsan, ki nan toor nsan siin si.’* Jənn le ye ututunn ngbaan. ²⁸ M tuk nimi la, baa kee ma unii

* 7:27 : Lik Malakai 3.1.

ubaa u jer Jönn. Le unii u ye uwaatiir Uwumbør aanaan ni na jer Jönn.”

²⁹ Binib məmök ni bilampoogaab nan ñun Jönn aaliin, ki cha u muin bi nnyun ni. Nima le mək ke bi kii ki tii Uwumbør aabamøn. ³⁰ Farisii yaab ni Uwumbør aakaal aaməmək b aa nan cha u muin bi nnyun ni. Nima le mək ke bi yii Uwumbør aaməboln.

³¹ Tə, Yesu nan ki bui kinipaak ngbaan ke, “M ga di ba ki di ñaŋ dandana aanib ngbaan? Bi bi ke ba na? ³² Bi bi ke mbim mu ka kinyaŋ ni ki tuk biŋeen aatətiib, ‘Ti pii ñiwul le ki tii nimi, le naa saar. Ti wii ikpowiil, le naa kaani.’

³³ Dandana aanib ngbaan mu bi kina la; Jönn nan dan ki nan lul buməb, kaa nyu ndaan, le bi bui ke u kpa kinimbəŋ.

³⁴ Min Unibən Aabo dan le ki ji ki nyu, le bi bui ke m ye upusakpiindaan ki ye udanyur, ki jönni bilampoogaab ni titunwanbirdam la. ³⁵ Tə, binib bimək kpa nlan mbaməm na, bi bee ke Uwumbør aah ñani pu na, ni ñan.”

Upii ubaa aah nyuŋ Yesu pu na

³⁶ Farisii aanii ubaa nan bui Yesu ke u dan nan ji u chee tijikaar. Le u koo waadichal ni, ki kal ki bi ji. ³⁷ Le upii u ye titunwanbirdaan na bi kitij ngbaan ni, ki ñun ke Yesu ka ji tijikaar Farisii aanii ngbaan do. Le u joo ni nkpan mu nun mə na, kpalba nyaan u bi yin u ke alabasta na ponn ni, ³⁸ le ki dan nan sil Yesu aapu wəb, utaa chee, le ki wii, ki cha tinyunyunn lir Yesu aataa pu, ki finn utaa, le ki joo waayikpir per utaa, ki moor utaa, ki di tulalee ngbaan ñmir utaa. ³⁹ Farisii aanii ngbaan aah kan kina na, le u dak usui ni ke, “Uja wee yaa sil ye Uwumbør aabənabr kan, u ba ga bee upii u meeh u na aabimbin aah bi pu na, ke u ye titunwanbirdaan la.”

⁴⁰ Le Yesu tuk Farisii aanii ngbaan ke, “Simonn, m ban m bui si tibər tibaa la.”

Le u bui u, “Uməməkr, lem.”

⁴¹ Le Yesu bui u, “Bijab bilee le nan bi, le ki joo uwankpadaan aapɔln. Ubaa joo waapɔln ŋimombil ŋi ŋeer iwiin ikui iŋmu aapal na, ubaa mu joo waapɔln ŋimombil ŋi ŋeer iwiin piŋmu aapal na. ⁴² Bi mɔmɔk bilee aah kaa kpa nibaa bi giin tii u na, le u di cha pinn bi mɔmɔk. Bijab bilee ngbaan ponn ni, ulau ga li gee u ki jer uken?”

⁴³ Le Simonn bui u, “Waah di cha pinn unii u aapɔln wiir na le ga li gee u ki jer u aapɔln kaa wiir na.”

Le Yesu bui u, “Aa len mbamɔn la,” ⁴⁴ le ki fenn toj upii ngbaan, ki bui Simonn, “Aa kan upii wee ee? M koo ni saadichal ni, le saa tii mi nnyun ke m finnn ntaa. Upii wee ma kan, u di tinyunyunn le finnn ntaa, ki di waayikpir per ntaa. ⁴⁵ Saa moor ntakpiln.† Uma le moor ntaa buyoonn m koo ni na ki nan saa dandana. ⁴⁶ Saa di nkpan ŋmir n-yil. Uma le di tulalee ŋmir ntaa. ⁴⁷ M tuk si la, m di cha waatunwanbir ti wiir na ki pinn u. Nima le cha u gee mi sakpen. M yaa di cha pinn unii titunwanbir siib na kan, udaan ga li gee mi siib la.”

⁴⁸ Yesu nan bui Simonn kina, le ki tuk upii ngbaan, “M di cha pinn si saatunwanbir la.”

⁴⁹ Le binib bi bi ji u chee tijikaar na baa bibaa bisui ni, “U ye ŋma ki di cha pinn titunwanbir?”

⁵⁰ Le Yesu bui upii ngbaan, “Saah gaa mi ki kii pu na, nima le cha aa ŋmar. Li cha ki li kpa nsuudoon.”

8

Bipiib bi dii Yesu na

¹ Naa yunn le Yesu bɔ dii ntisakpem ni ntiwaatiir ni, ki mooni Uwumbɔr aanaan aabɔnyaan tee. Waakpambalb kipiik ni bilee mu dii u. ² Bipiib bi u nan cha bi pɔɔk na mu dii u. Iween le nan joo bibaa. Tiyayaar mu nan joo biken.

† 7:45 : ...moor ntakpiln: Israel yaab nan doon tɔb kina le ki mɔk ngeehn.

Bi ponn ni ubaa nan ye Mari, u bi yin u ke Magdalene na. Tiyayaar tilole le nan joo u, le Yesu nan jenn nyan ti u ni. ³ Bi ponn ni ubaa mu ye Joana, u ye Ubørkpaan Herod aatutunn Chusa aapuu na. Ubaa mu ye Susana. Bipiib biken mu nan bi ki dii u ki wiir. Le bi mòmøk di baawan ter u ni waakpambalb.

Unii u yaa njikaabim na aayataŋakl

(Matiu 13.1-9; Mak 4.1-9)

⁴ Le binib nyan itingbaan mòmøk ni, ki dan Yesu chee, ki ŋa kinipaak sakpeŋ. Le u ŋakl bi liyataŋakl:

⁵ “Ukpaal ubaa nan buen u ti yaa njikaabim. Waah yaa na, le mubaa lir nsan ponn ni. Le binib taa taa mu pu. Le inyoon i laani paacham na dan nan peei jin. ⁶ Le mubaa mu lir ntakpateer pu. Le mu guu punn mala, ki mu ki yøl mala; ba pu? nima chee aa soon. ⁷ Le mubaa mu lir ikokon ponn ni. Le mu ni ikokon kpaan muun. Le ikokon ku mu. ⁸ Le mubaa mu lir kitij ki ŋan na ponn ni, ki muun, ki mar, ki lu nkub nkub.”

Yesu aah len kina ti doo na, le u teen ke, “U kpa litafal na kan, u ŋun.”

Ŋitaa ŋi pu u ŋakl bi ŋiyataŋak na

(Matiu 13.10-17; Mak 4.10-12)

⁹ Le waadidiliib dan ki nan baa u liyataŋakl ngbaan aatataa. ¹⁰ Le u bui bi, “Uwumbør le cha ni bee waanaan aabøbørkaan. Biken ma kan, u ŋak bi ŋiyataŋak, aan bi lik, kaan li waa, ki pel, kaan bee naatataa.”*

Unii u yaa njikaabim na aayataŋakl aatataa

(Matiu 13.18-23; Mak 4.13-20)

¹¹ “Liyataŋakl ngbaan aatataa le ye ke njikaabim ngbaan le ye Uwumbør aabør. ¹² Mu lir nsan ponn ni na le ye binib bi ŋun Uwumbør aabør na. Le kinimbørŋ dan nan nyan

* 8:10 : Lik Aisaya 6.9-10.

ti bisui ni, bi taa gaa Uwumbør ki kii, ki ηmar. ¹³ Mu lir ntakpateer pu na le ye binib bi ηun Uwumbør aabør ki gaa ti ni mpopiin na. Bi mu aa gaa ti bisui ni mbaməm. Bi gaa Uwumbør ki kii ni yunn siib; tɔ, ntɔη yaa pii bi kan, le bi ga di u lii. ¹⁴ Mu lir ikokon ponn ni na le ye binib bi ηun Uwumbør aabør aan ki cha bitafal bi liwankpal ni, ni dulnyaa ni aawan ni mɔ na ni, ni baabimbin aabør ni na. Nima le ku tibør ngbaan bisui ni. Le taa mar. ¹⁵ Mu lir kitiη ki ηan na ponn ni na le ye binib bi aasui ηan ki ye mbamən na, ki ηun Uwumbør aabør, ki joo ti mbaməm, ki kpa limər, ki dii Uwumbør kaa di cha na.”

Karyaa aayatajaki

(Mak 4.21-25)

¹⁶ “Unii yaa see karyaa kan, waan di lisambil ki di chiri u pu, kaan di siin tiwandookaan aataab. U ga di u tɔη tiwan paab la, le u li wiin aan binib bimək koo ni na li waa.

¹⁷ “Tibør timək bɔɔ na, ti ga kpiir. Tibɔbərkaan mɔmək mu ga nyan mpaan pu.

¹⁸ “Cha nitafal li bi naah ηun pu na ni man. Unii u kpa na, Uwumbør ga kpee u. Unii u kaa kpa na, Uwumbør ga chuu gaa waah dak ke u kpa ti na.”

Binib bi ye Yesu aana ni unaatiib na

(Matiu 12.46-50; Mak 3.31-35)

¹⁹ Yesu aana ni unaatiib nan fuu ni ki ban u. Kinipaak ngbaan pu le baa ηmaa koo ni u chee. ²⁰ Le bibaa tuk u, “Aana ni aanaatiib si lipaal ki ban si la.”

²¹ Le u bui bi, “Nna ni nnaatiib le ye binib bi ηun Uwumbør aabør ki ηani taah len pu na.”

Yesu aah ηa pu ki cha kibuy ηmin na

(Matiu 8.23-27; Mak 4.35-41)

²² N-yoonn ngbaan le Yesu ni waadidiliib koo bujɔb ni. Le u bui bi, “Cha ti puur nnyusakpem man.” Le bi buen.

²³ Buɔɔb na aah cha na, le u dɔ bu ponn ni geen. Le kiburɔ piin ki daar. Le nnyun feei ki koo buɔɔb na ni, le bu ban bu gbii. Ni nan ye linimaln la. ²⁴ Le bi dan ki nan finn Yesu ki bui ke, “Tidindaan, Tidindaan, ti ga bee nnyun ni.”

Le u finn, ki kae kiburɔ ni tinyunkpenn. Le kiburɔ ni tinyunkpenn nmin chii. ²⁵ Le u baa bi, “Ba pu naa gaa mi ki kii?”

Yesu aah nja pu na, le ni gar bi pam. Le ijawaan chuu bi. Le bi baa tɔb, “Ba aanibol bi na, ki kae kiburɔ ni nnyun mu, aan ni kii waamɔb.”

*Yesu aah cha uwaar pɔɔk pu na
(Matiu 8.28-34; Mak 5.1-20)*

²⁶ Bi nan fuu Gerasiin yaab aatiɔ ki bi Galilee Aanyusakpem aadapuul na. ²⁷⁻²⁹ Le uwaar ubaa nan bi nima, ki chuun uɔmeen ni yunn, ki koo baah sui binib titakpalunn ti ponn ni na, kaa kii u li bi linampal. Tiyayaar chur u kpala kpala. Le udoyaab nan di idɔribi ni tikululn buu u ke bi kiir u. Le u nan keei tikululn ni idɔribi ngbaan. Tiyayaar ngbaan le di u buen nteersakpiin ni. Le Yesu aah nyan buɔɔb ni na, uja ngbaan dan nan tooh u nsan pu. Le Yesu tuk tiyayaar ngbaan, “Nyan u ni.” Nima pu na, waah kan Yesu na, le u teen, ki gbaan kitiɔ, unimbiin ni, le ki len mpɔɔn pu ke, “Yesu, sin u ye Uwumbɔr u kaa kpa njeen aato na Aajapɔɔn na, aa ban ba m chee? M gaɔ si, taa nja mi falaa.”

³⁰ Le Yesu baa u, “Bi yin si ke ba?”

Tiyayaar pam aah bi u ni na, nima le u bui ke bi yin u ke Kipaak. ³¹ Le tiyayaar ngbaan gaɔ Yesu ke u taa bui ti ke ti buen libuul li nyoo na ni.

³² Igbeer nan bi nima chee ki wiir, ki chuun ji limɔɔgongoln paab. Le tiyayaar ngbaan gaɔ Yesu ke u cha ti koo igbeer ngbaan ni. Le u kii. ³³ Le ti nyan uja ngbaan ni, ki ti koo igbeer na ni. Le igbeer ngbaan mɔmɔk

san sunn ni liməəgongoln taab, ki ti koo nnyun ni, ki bee nnyun ni.

³⁴ Tə, bijab bi kii igbeer ngbaan na aah kan kina na, le bi san buen kitij ni, ni itingbaan ni, le ki ti tuk binib tibər ngbaan. ³⁵ Binib aah ŋun kina na, le bi dan bi nan lik budabu ŋa na, le ki fuu ni Yesu chee, ki kan uja u tiyayaar nyan u ni na ka Yesu chee ki cheer ki pee tiwanpeenkaan, kaa ki chuun uŋmeen. Le ijawaan chuu bi. ³⁶ Le binib bi kan Yesu aah cha uja ngbaan pəək pu na, tuk bi waah ŋa pu na. ³⁷ Le Gerasiin aatiŋ aanib, ni itingbaan məmək aanib san ijawaan pam. Nima le bi garŋ Yesu ke u nya baatiŋ ni. Le u koo buŋəb ni ke u gir buen nnyusakpem aadapuul. ³⁸ Le uja u tiyayaar nyan u ni na garŋ Yesu ke u cha u dii u.

Le Yesu aa kii, ki bui u, ³⁹ “Gir kun ki ti tuk binib Uwumbər aah tun litukpaan tii si pu na.”

Le u siir, ki bə dii waatiŋ ngbaan ni, ŋipepel məmək, ki tuk binib Yesu aah tun litukpaan pu tii u na.

Yesu aah cha upii ubaa pəək aan ki fikr upiibo nkun ni pu na

(Matiu 9.18-26; Mak 5.21-43)

⁴⁰ Yesu aah puur nnyusakpem na, kinipaak nan si kii u nima, ki kpa mpopiin ki gaa u. ⁴¹ Le uja ubaa, u ye mmeen aadiik ni aaninkpel, aan bi yin u ke Jairus na, dan nan gbaan kitij Yesu aanimbiin ni, ki garŋ u ke u dan udo, ⁴² ke ubisabaan, u ye ŋibin kipiik ni ŋilee na bun, ki ban u kpo. Le Yesu dii u ki buen.

Waah cha na, le kinipaak dii u ki mueni u. ⁴³ Le upii u fu tipiir ŋibin kipiik ni ŋilee taa door na bi nima. U nan chaa biteteeb chee, ki jin waamombil məmək doo. Bi ponn ni ubaa mu aa ŋmaa cha u pəək. ⁴⁴ Le u dan Yesu aapuwbəb, le ki nan meeh waabəkul aaməjuul. Libuul ngbaan ni le u pəək. ⁴⁵ Le Yesu baa ke, “ŋma meeh mi?”

Le bi mómək nee ke baa meeh u. Le Piita ni binib bi bi u chee na bui u, “Ndindaan, kinipaak ngbaan mómək bi aa chee ki mueni si kina, le aa baa ke ŋma meeh si?”

⁴⁶ Le Yesu bui ke, “Unii ubaa le meeh mi. M bee ke mpɔɔn nyan m ni.” ⁴⁷ Le upii ngbaan nan bee ke waa bɔr. Ijawaan nan chuu u, le uwon gbaa. Le u dan nan gbaan Yesu aanimbil ni, ki tuk u binib mómək aanimbil ni, budabu cha u meeh u na, ni waah pɔk libuul ngbaan ni pu na. ⁴⁸ Le Yesu bui u, “Mbisal, saah gaa mi ki kii na, nima le cha aa pɔk. Li cha ni mpopiin.”

⁴⁹ Yesu aah len kina na, le unii ubaa nyan ni Jairus do ki tooh Jairus nsan pu, ki nan tuk u ke, “Aabisal kpo a. Taa ki cha Umóməkr ngbaan ŋani falaa ki cha aado.”

⁵⁰ Le Yesu ŋun waah len pu na, ki bui Jairus, “Taa san ijawaan. Aa yaa ŋa naadii baanja kan, u ga pɔk.”

⁵¹ Yesu aah fuu Jairus do na, le waa cha unii ubaa dii u ki koo ni, see Piita, ni Jɔnn, ni Jems, ni upiibo ngbaan aate ni una. ⁵² Le binib bi mómək bi lichiln ni na bi wii ikpowiil ki kaani. Le Yesu bui bi, “Taa wii man. Waa kpo. U geen la.”

⁵³ Le bi laa u pam. Bi bee ke u kpo la. ⁵⁴ Le Yesu chuu uŋaal ki bui u, “Upiibo, fiin.” ⁵⁵⁻⁵⁶ Libuul ngbaan ni le waawiin ki gir koo u ni, le u fii. Le ni gar ute ni una pam. Le Yesu bui bi ke bi taa tuk unii ubaa waah ŋa pu na, le ki bui bi ke bi tii ubo ngbaan tijikaar u ji.

9

*Yesu aah tun waadidiliib kipiik ni bilee pu na
(Matiu 10.5-15; Mak 6.7-13)*

¹ Yesu nan yin ni waadidiliib kipiik ni bilee ke bi kuun ni u chee, le ki tii bi mpɔɔn bi ti nyan tiyayaar aabɔŋ mómək binib ni, ki mu cha bibum pɔk; ² le ki tun bi, bi ti li tuk binib Uwumbɔr aanaan aabɔr, ki cha bibum pɔk, le ki

bui bi, ³ “Ni taa li tu lisachuln aatuln libaa. Ni taa li joo kijaangbeek, ki taa li joo litaakar, ki taa li joo tijikaar, ki taa li joo njimombil, ki taa li joo njibokul njilee. ⁴ Naah ti koo lidichal li ponn ni na, ni li bi li ponn ni ki ti saa bundaln ni ga nyan kitinj ngbaan ponn ni na. ⁵ Kitinj kibaa aanib yaa kaa gaa nimi kan, ni nyan nima ki kpaar nitaa aatatan ki lii nima. Nimina le ga li ye nsurm ki tii bi.”

⁶ Yesu aah tuk waadidiliib kina ki doo na, le bi siir ki bo dii ntim ni, ki mooni tibonyaan tee. Baah buen nimok na, le bi cha bibum pook.

*Ubør Herod aah len pu joo cha Yesu wøb na
(Matiu 14.1-2; Mak 6.14-29)*

⁷ Ubør Herod nan njun Yesu aah ja pu na, kaa nyi waah ye udaan u na. Bibaa len ke Jonn le fikr nkun ni, ⁸ bibaa mu len ke Elaija, bibaa mu len ke n-yaayoonn na aabonabr ubaa le fikr. ⁹ Le Herod bui ke, “M nan chuu gii Jonn aayil. Maah njun u aabør na, u ye njma?” le ki ban ke u kan u.

*Yesu aah kpiin binib njichur njijmu pu na
(Matiu 14.13-21; Mak 6.30-44; Jonn 6.1-14)*

¹⁰ Le Yesu aakpambalb ki gir ni, ki nan tuk u baah ja pu na. Le u di bi buen Betseda aatinj ni, bima bibaa. ¹¹ Le kinipaak ngbaan njun ke u buen nima. Le bi mu paan u pu. Le u gaa bi, ki tuk bi Uwumbør aanaan aabør, le ki cha bi ponn ni bi ye bibum na pook.

¹² Nwiin aah ban mu lir na, le waakpambalb kipiik ni bilee na dan nan bui u, “Ti bi kipook ni la; cha kinipaak ngbaan buen itingbaan ni, ki ti ban tijikaar ni nkookoo yaan.”

¹³ Le u bui bi, “Nimi nibaa tii bi tijikaar man, bi ji.”

Le bi bui u, “Njiboroboro kpin njijmu ni ijan ilee baanja le bi. Aa ban ke ti buen ti daa tijikaar ti ga njeer binib

ngbaan məmək na aa?” ¹⁴ Bijab ngbaan ga nan li fuu njichur njjmu.

Le u bui waakpambalb ke bi cha kinipaak ngbaan kal kitij njkpuk njkpuk, piijmu piijmu.

¹⁵ Le waakpambalb ŋa kina, ki cha bi məmək kal. ¹⁶ Le u yoor njboroboro kpin njjmu, ni ijan ilee ngbaan, le ki waan lik paacham, ki doon Uwumbər, ki gii, le ki di tii waakpambalb ke bi yakr siin kinipaak ngbaan məmək aanimbiin ni. ¹⁷ Le bi məmək ŋman ki bab. Baah ŋman ki bab ki gur ni na, le waakpambalb yoor tijikaar ti gur na, ki gbiin tibəəkur kipiik ni tilee.

Piita aah len Yesu aabər pu na

(Matiu 16.13-19; Mak 8.27-29)

¹⁸ Kitaak kibaa daal, le Yesu nan bi mee Uwumbər ubaa. Waadidiliib mu bi u chee. Le u baa bi, “Kinipaak ngbaan bui ke m ye ŋma?”

¹⁹ Le bi bui u, “Bibaa len ke aa ye Jənn u nan muini binib nnyun ni na, le biken mu len ke aa ye Uwumbər aabənbr Elaija u nan bi n-yaayoonn na la; biken mu len ke n-yaayoonn na aabənbr ubaa le fikr nkun ni.”

²⁰ Le u baa bi, “Nimi nibaa len ke m ye ŋma?”

Le Piita bui u, “Aa ye Uwumbər Aanii Kristo u ga gaa timi lii na la.”

Yesu aah tuk bi waah ga ji falaa pu na

(Matiu 16.20-28; Mak 8.30-9.1)

²¹ Le u sur bi mbaməm ke bi taa tuk unii ubaa, ²² le ki bui bi, “Min Unibən Aabo ga ji falaa sakpen. Juu yaab aaninkpiib, ni Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Uwumbər aakaal aaməməkəb ga yii mi, ki ku mi. Iwiin itaa daal le Uwumbər ga fikr mi nkun ni.”

²³ Tə, u nan bui waadidiliib ni kinipaak ngbaan, “Unii yaa ban u dii mi kan, u yii ubaa, ki yoor waadəpuinkoo iwiin məmək aan ki li dii mi. ²⁴ Unii umək kaan ŋmaa

kpo m pu na kan, waamɔfal ga bee yɔli la. Unii umɔk ga ŋmaa kpo m pu na kan, u ga kan limɔfal li kaa kpa ndoon na. ²⁵ Unii yaa kan dulnyaa wee ni aawan mɔmɔk, ki lann waamɔfal, ki wɔŋ kan, ba aanyoor le u kan? ²⁶ Unii yaa san inimɔɔn m ni maaliin chee u tuk binib biken kan, min Unibɔn Aabo ga nan yii udaan ngbaan. M ga gir ni, ki li kpa m ni Nte Uwumbɔr aapɔɔn. Uwumbɔr aatuuntiib bi ye chain na mu ga nyuŋ mi. N-yoonn ngbaan le m ga yii udaan ngbaan. ²⁷ M tuk nimi mbamɔn la, binib bi si do na ponn ni bibaa aan kpo see bi puen kan Uwumbɔr aanaan waahr.”

*Yesu aawon aah kpeln pu na
(Matiu 17.1-8; Mak 9.2-8)*

²⁸ Waah len kina na, ni naahn iwiin iniin aapuwɔb le u di Piita, ni Jɔnn, ni Jems, ki di jon lijoal paab, u ti mee Uwumbɔr. ²⁹ Waah bi mee Uwumbɔr na, le unimbil wɔb kpeln. Le waawanpeenkaan mu kpaln tiwanpipiln ni ga li deer aanimbil na. ³⁰⁻³¹ Le bi kan bijab bilee bi wiin chain na bi len u chee tibɔr. Bi nan ye n-yaayoonn na aabɔnabtiib Moses ni Elaija la. Bi nan len waah ga ŋa Uwumbɔr aageehn ki kpo Jerusalem ponn ni pu na. ³² Le ngeen joo Piita mam. Baah finn na, le bi kan Yesu aah wiin chain pu na, ki kan bijab bilee bi si u chee na. ³³ Bijab bilee ngbaan aah siir cha u na, le Piita bui u, “Ndindaan, taah bi do na, ni ŋan. Cha ti ŋa ŋiboo ŋitaa, ki di libaa tii si, ki di liken tii Moses, ki di liken tii Elaija.” Piita aah len kina na, waa nyi waah len ti cha ni wɔb na.

³⁴ Waah laa bi len kina na, le ntaalangbam dan nan biin bi pu. Mu aah biin bi pu na, le ijawaan chuu Yesu aadidiliib ngbaan. ³⁵ Le nneel len ntaalangbam na ni ke, “Maabo u m lee u na sɔ. Li ŋun waah len pu na man.”*

* 9:35 : Lik Aisaya 42.1.

³⁶ Nneel ngbaan aah len ki ti doo na, bi nan kan Yesu baanja le si. Le bi joo tibər ngbaan bima baanja, kaa tuk unii ubaa n-yoonn ngbaan baah kan pu na.

Yesu aah nyan libimbikl ubo ni pu na

(Matiu 17.14-18; Mak 9.14-27)

³⁷ Kitaak aah woln na, le bi sunn ni lijool ngbaan taab. Le kinipaak sakperj tooh u nsan ni. ³⁸ Le kinipaak ngbaan ponn ni uja ubaa teen ke, “Uməməkr, m gaŋ si, san njaɾəɔn kinimbaak. U ye maabobaal la. ³⁹ Libimbikl le lir u ki cha u tar, ki cha uwon gbaa, le uməb ponn ni puk tipupukr, ki liin u nsin sakpen, kaa ban li di u lii. ⁴⁰ M gaŋ saadidiliib ke bi nyan u libimbikl ngbaan. Bi mu aa ŋmaa nyan u.”

⁴¹ Le Yesu bui ke, “Nimi dandana aanib, naa gaa Uwumbər ki kii, ki mu aa dii u mbaməm. Ni ban ke m yunn ni chee kinye pu, aan ki li kpa limər ni pu?” le ki tuk ubo ngbaan aate, “Li joo ni aajapəɔn ngbaan m chee.”

⁴² Le ubo ngbaan aah choo na, libimbikl lii u kitinj, le ki cha uwon gbaa sakpen. Le Yesu kae libimbikl ngbaan, ki cha ubijabo ngbaan pəɔk, le ki di u giin tii ute. ⁴³ Baah kan Uwumbər aah kpa mpəɔn sakpen pu na, le ni gar kinipaak ngbaan məmək pam.

Yesu aah ki tuk waadidiliib waakun aabər pu na

(Matiu 17.22-23; Mak 9.30-32)

Naah gar binib ngbaan məmək kina na, le Yesu bui waadidiliib, ⁴⁴ “Bi ga di min Unibən Aabo ŋa binib aajaal ni la. Cha tibər timina koo nitafal ni man.” ⁴⁵ Le baa bee taatataa. Uwumbər le bər taatataa ke bi taa bee. Le baa kaa ke bi baa Yesu taatataa.

Ulau ye uninyuun?

(Matiu 18.1-5; Mak 9.33-37)

⁴⁶ Le waadidiliib kpak tɔb kinikpakpak ke ulau ye uninyuun bi ponn ni. ⁴⁷ Le Yesu bee baah dak pu na, le ki di ubo siin ubaa chee, ⁴⁸ le ki tuk bi, “Unii umək gaa ubo wee maayimbil pu na kan, u gaa mi le na. Unii umək gaa mi na kan, u gaa Uwumbɔr u tun ni mi na le na. Unii u ye uwaatiir ni ponn ni na, uma le ye uninyuun.”

*Taa kiir unii u tun Uwumbɔr aatuln na
(Mak 9.38-40)*

⁴⁹ Le Jɔnn tuk Yesu, “Ndindaan, ti kan unii ubaa nyan tiyayaar binib ponn ni, saayimbil pu. U mu aa dii timi, nima le ti bui u ke u di cha.”

⁵⁰ Le Yesu bui u, “Taa ki tuk u ke u di cha. Unii u kaa ye nimi aadin na si nichaŋ ni la.”

Samaria yaab bibaa aah yii Yesu pu na

⁵¹ Bundaln Yesu ga gir buen paacham na peen ni. Le u pɔək ubaa ke u buen Jerusalem, ⁵² le ki tun bitutum ke bi loln u pu nsan. Le bi buen, le ki ti fuu Samaria yaab† aatiŋ kibaa ponn ni, bi ti gor kiir u. ⁵³ Le kitij ngbaan ni aanib kan ke u ban u buen Jerusalem. Nima le bi yii u. ⁵⁴ Waadidiliib Jems ni Jɔnn aah kan ke bi yii u na, le bi baa u, “Tidindaan, aa ban ke ti mee Uwumbɔr aan mmii nyan paacham ki gaa bi [ke Elaija aah nan ŋa pu na aa]?”

⁵⁵ Yesu nan fenn toŋ Jems ni Jɔnn le ki kae bi, [ki bui bi, “Naa nyi Mfuur Nyaan mu yeh nimi na aah bi pu na.

⁵⁶ Min Unibɔn Aabo aa dan m nan ku binib. M dan ke m nan gaa bi lii la.”]

Le bi buen kitij kiken ni.

*Binib bi ban ke bi dii Yesu na
(Matiu 8.19-22)*

⁵⁷ Baah cha na, le uja ubaa dan nan bui Yesu, “M ga dii si saah cha nin chee na mək.”

† 9:52 : Samaria yaab ni Juu yaab aakaasisik ni aa nan mɔ.

⁵⁸ Le Yesu bui u, “In̄ok kpa yaah koo ibuu i ponn ni na. Inyoon i laani paacham na mu kpa yaadil. Min Unibøn Aabo aa kpa maah ga doon nin chee na.”

⁵⁹ Le Yesu tuk uja uken, “Li dii mi.”

Le u bui u, “Ndindaan, m mee si nsan, cha m buen ti sub nte waahr, aan ki nan dii si.”

⁶⁰ Le Yesu bui u, “Cha bitekpiib sub tøb. Si ma kan, aa li cha ti moon Uwumbør aanaan aabør.”

⁶¹ Le uja uken mu tuk Yesu, “Ndindaan, m ga dii si la. M mu mee si nsan, cha m buen ti chõi maachiln ni aanib waahr, aan ki nan dii si.”

⁶² Le Yesu bui u, “Unii yaa joo unaaja ko kisaak ki lik puwøb kan, waa ñeer Uwumbør aanaan ni aatuln.”‡

10

Yesu aah tun waadidiliib imonko itaa ni kipiik pu na

¹ Nee aapuwøb le Tidindaan nyan bijab imonko itaa ni kipiik ki kpee, le ki tun bi bilelee ke bi loln u pu nsan, ki ti koo waah ga buen ntim mu mòmøk ni na. ² U bui bi, “Idi biir le ki wiir. Bidicheeb aa wiir. Nima pu na, ni li mee kisaak aadindaan man ke u tun bidicheeb bi ti chee waajikaar. ³ Li cha man. Maah tun nimi na, ni ga li bi ke ipihbi i bi ñisapol aakaasisik ni na la. ⁴ Ni taa li joo ñimombil aataakør, ki taa tun ñitun, ki taa li joo ñinaatak, ki taa sil nsan ni ki doon unii ubaa. ⁵ Ni yaa koo lidichal ni kan, njan aawan le ye ke ni bui bi, ‘Uwumbør aanyoor bi lidichal lee aanib pu.’ ⁶ Uninyaan yaa bi nima chee kan, Uwumbør aanyoor ga li bi u pu. Uninyaan yaa kaa bi kan, Uwumbør aanyoor ga gir ni ni pu. ⁷ Lidichal libaa aanib yaa gaa nimi kan, ni li bi nima ki ti saa buyoonn ni ga nan nya na, ki taa jir lidichal. Ni li ji ki li nyu baah ga tii nimi ni

‡ 9:62 : Naatataa le ye ke unii yaa kaa gaa Uwumbør aatuln iñjaal ilee kan, waa ñeer u tun li.

na; ututunn məmək ɲeer waapar. ⁸ Ni yaa koo kitiɲ kibaa ni aan bi gaa nimi kan, ni li ji baah ga tii nimi ni na, ⁹ ki bui bi ke, ‘Uwumbər aanaan peen ni nimi la,’ ki cha bibum bi bi nima na pəək. ¹⁰ Ni yaa koo kitiɲ kibaa ni, aan baa gaa nimi kan, ni bə dii ki ponn ni ki bui ke, ¹¹ ‘Nimi aatiɲ aatatan ti bi titaapətan ni na, tima le ti kpaar lii do chee na, ni li ye nsurm ki tii nimi. Ni li nyi ke Uwumbər aanaan peen ni, le ni yii.’ ¹² M tuk nimi la, bundaln Uwumbər ga ji binib tibər na, binib ngbaan aatafadaan ga jer Sodom aatiɲ aanib aatafadaan.”

*Binib bi kaa kpeln baabimbin na aabər
(Matiu 11.20-24)*

¹³ “Korasinn aatiɲ aanib, tibəbir bi ni pu. Betseda aatiɲ aanib, tibəbir bi ni mu pu; ba pu? m yaa ba nan tun lijinjiir aatun Taya ni Saidonn aatim aanib aakaasisik ni ke maah tun lijinjiir aatun nikaasisik ni pu na kan, bi ba ga kpeln baabimbin ni yunn, ki li pee tiwanpeenkaan ni saak kuub na, ki di nfatan puɲ biyil, aan ki mək ke bisui bii baatunwanbir pu. ¹⁴ Bundaln Uwumbər ga ji binib tibər na, nimi aatafadaan ga jer Taya aatiɲ aanib ni Saidonn aatiɲ aanib aatafadaan. ¹⁵ Nimi Kapenaum aatiɲ aanib ma kan, bi ga yoor nimi paacham aa? Aayii. Bi ga sunn nimi tataab tataab la.”

¹⁶ Yesu nan tuk waadidiliib, “Unii u ɲun nimi aabər na kan, u ɲun maabər le na. Unii u yii nimi na kan, u yii mi le na. Unii u yii mi na kan, u yii Uwumbər u tun ni mi na le na.”

Waadidiliib imonko itaa ni kipiik na aah gir ni pu na

¹⁷ Le bijab imonko itaa ni kipiik ngbaan gir ni Yesu chee ni mpopiin, ki nan bui u, “Tidindaan, tiyayaar mu kii timi aaməb, saayimbil pu.”

¹⁸ Le u bui bi, “M kan kinimbɔŋ nyan ni paacham ki ŋa yɔli ke utaal aah moor ki lir pu na. ¹⁹ Lik man, m tii nimi mpɔɔn, ni ti taa ikuub ni inyoohn pu, ki tii nimi mpɔɔn, ni nyan timi aadin kinimbɔŋ aapɔɔn mɔmɔk, le tiwan nibaa aan ŋmaa ŋa nimi nibaa. ²⁰ Tɔ, tiyayaar aah kii nimi aamɔb na, ni taa cha nima baanja le li ye nimi aapopiin. Nimi aayimbil aah ŋmee paacham na le ye mpopiin mbamɔm.”

Yesu aah kpa mpopiin sakpen pu na

(Matiu 11.25-27; 13.16-17)

²¹ N-yoonn ngbaan le Uwumbɔr Aafuur Nyaan cha Yesu kpa mpopiin pam, ki bui ke, “Nte Uwumbɔr u ye paacham ni taab Aadindaan na, aa bɔr tibɔr timina bilankpalb ni binimbiwolm, le ki di mɔk chapɔntiib, nima le m pak si. Nte, saageehn le na, nima le cha aa ŋa kina.

²² “Nte Uwumbɔr le tii mi tiwan mɔmɔk. Ubaa aa nyi min Uwumbɔr Aajapɔɔn aah ye udaan u na, see Nte Uwumbɔr. Ubaa mu aa nyi Nte Uwumbɔr aah ye udaan u na, see min Ujapɔɔn. Binib bi m ban ke m di Uwumbɔr mɔk bi na, bi mu nyi u.”

²³ Le u fenn ki toŋ waadidiliib, ki bui bi libɔɔl ni, “Uwumbɔr aanyoor bi ni pu, ninimbil aah kan tiwan ni na pu. ²⁴ M tuk nimi la, Uwumbɔr aabɔnabtiib ni bibɔrb bi wiir na nan ban bi kan naah kan tiwan ni na, kaa kan. Bi nan ban bi ŋun naah ŋun tibɔr ti na, kaa ŋun ti.”

Samaria aatiŋ aaninyaan aah ŋa pu na

²⁵ Le uja u nyi Uwumbɔr aakaal mbamɔm na ubaa fii sil ki pen Yesu nlan, ki baa u, “Umɔmɔkr, m ga ŋa kinye ki kan limɔfal li kaa kpa ndoon na?”

²⁶ Le Yesu baa u, “Ni ŋmee kinye Uwumbɔr aakaal ponn ni? Aa karn kinye?”

²⁷ Le u bui u, “Ni ŋmee ke, ‘Aa li gee Aadindaan Uwumbɔr aasui mɔmɔk ni, ni saawiin mɔmɔk, ni saapɔɔn

məmək, ni saalandak məmək, ki li gee aana aabo ke saah gee aabaa pu na.’ ”

²⁸ Le Yesu bui u, “Aa len mbamən la. Li ηani kina, le aa ga kan liməfal.”

²⁹ Le u ban ke u li kpa mbamən, le ki baa Yesu, “ηma ye nna aabo?”

³⁰ Le Yesu bui u, “Uja ubaa nan nyan Jerusalem ki cha Jeriko. Waah cha na, le u ti lir bififiirb aaηaal ni. Le bi chuu peer waawanpeenkaan ki gbaa u, le u ti ban u kpo. Le bi siir cha u. ³¹ Naah kpee siib na, le Uwumbər aatotoor ubaa mu jer nima, ki kan u. Waah kan u na, le u gəlŋ u ki jer. ³² Le Liifai* aanii ubaa mu paan ni, ki nan jer nima, le ki kan u, le ki mu gəlŋ u ki jer. ³³ Le Samaria† aatiη aanii ubaa mu cha waasachuln, ki nan fuu nima chee. Waah kan u na, le kinimbaak chuu u. ³⁴ Le u buen u chee, ki di nnyək ni nkpan meen ibuun ngbaan, ki di ηitan poo u, le ki di u diη uma ubaa aabon pu, ki di u buen tichaandir ponn ni, ki ti lik u nima. ³⁵ Le ni woln kitaak le u di ηimombil tii tichaandirdaan, le ki bui u, ‘Lik u tii mi. Aa yaa jin ηimombil ηi jer ηimina kan, m nan gir ni kan, m ga nan pa si.’ ”

³⁶ Le Yesu baa nkaal aaməməkr ngbaan, “Uja u lir bififiirb aaηaal ni na, bijab bitaa ngbaan ponn ni, ulau tee ye una aabo? Aa dak kinye?”

³⁷ Le u bui u, “Unii u san u kinimbaak na le ye una aabo.”
Le Yesu bui u, “Li cha ki mu li ηani kina.”

Yesu aah mann Mata ni Mari pu na

³⁸ Tə, Yesu ni waadidiliib aah chuun lisachuln pu na, le bi ti fuu kitij kibaa ponn ni. Le upii u bi yin u ke Mata na gaa u waadichal ni. ³⁹ Mata nan kpa naal ubaa, bi yin u ke

* 10:32 : Liifai yaab nan tun lituln Uwumbər Aadichal ni la. † 10:33 : Samaria yaab ni Juu yaab aakaasisik ni aa nan mƏ.

Mari. Le Mari ka Yesu chee, ki pel waah len pu na. ⁴⁰ Mata le tun tichann aatuln ki bi gonni ki ti bak. Nima le u dan nan bui Yesu, “Ndindaan, nnaal cha mi baanja le channi nimi tichann kaa ter mi. Aatafal aa bi ni ni ii? Bui u ke u ter mi.”

⁴¹ Le Tidindaan bui u, “Mata, Mata, aa cha tiwan sakpen le muk si ki ŋa si ilandak. ⁴² Tiwan nibaa baanja le aa lann. Mari aah lee ni na le ŋan. Ubaa aan nyan waah lee ni na u chee.”

11

*Yesu tuk bi baah ga mee Uwumbør pu na
(Matiu 6.9-13; 7.7-11)*

¹ Kitaak kibaa daal, le Yesu nan bi nibaa chee ki bi mee Uwumbør. Waah mee u ti doo na, le waadidiliib ponn ni ubaa bui u, “Ndindaan, mæk timi taah ga mee Uwumbør pu na, ke Jønn u nan muini binib nnyun ni na aah nan mæk waadidiliib pu na.”

² Le Yesu bui bi, “Ni yaa mee Uwumbør kan, ni bui ke, ‘Tite Uwumbør [u bi paacham na,] cha binib li san saayimbil; cha saanaan dan. [Bi li ŋani saageehn dulnyaa wee ni, ke baah ŋani paacham pu na.]”

³ Tiin timi din aawiin aajikaar.

⁴ Cha timi aatunwanbir pinn timi; ba pu?

ti mu di cha pinn binib bimæk koo timi aataani ni na. Taa cha ti kan ntøŋ.

[Nyan timi tibøbir ni.]”

⁵ Le Yesu ki bui bi, “Ni ponn ni ubaa yaa buen aajø do kinyetaasiik ki ti sil lipaal ki bui u, ‘Njø, pinn mi ŋiboroboro kpin ŋitaa; ⁶ njø ubaa chuun fuu ni ndo; m mu aa kpa tjiir tibaa m tii u’ kan, ⁷ le aajø u bi kidiik ni na ga bui si, ‘Taa muk mi. M ni maabilb doon ki laŋ kidiik a.

Maan ηmaa fii ki tii si.’ ⁸ Naa ye kijotiik pu le u ga fii ki tii si. Aa yaa garɲni u ki garɲni u ki muk u kan, nima le ga cha u fii ki tii si saah ban pu na mòmøk. ⁹ Nima pu na, m tuk nimi la, ni li mee Uwumbør man, le u ga tii nimi. Ni li ban Uwumbør chee man, le ni ga kan. Ni li kpaar jaaleɲ man, le u ga piir tii nimi. ¹⁰ Unii umøk mee Uwumbør na, u ga tii u. Unii umøk ban na, u ga kan. Unii umøk kpaar jaaleɲ na, u ga piir tii u. ¹¹ Ni ponn ni ubaa aabo yaa mee si maab kan, aa ga di litakpal tii u uu? U yaa mee si ujan kan, aa ga di uwaa tii u uu? ¹² U yaa mee si likoojiln kan, aa ga di unyoohn tii u uu? ¹³ Nimi titunwanbirdam yaa tee nyi ipiin i ηnan na ki tii nimi aabim kan, ηmaninkabaa Nite Uwumbør u bi paacham na le aan di Waafuur Nyaan tii binib bi mee u ki ban mu na aa?”

*Binib bibaa aah sii Uwumbør Aafuur Nyaan pu na
(Matiu 12.22-30; Mak 3.20-27)*

¹⁴ Uja u tiyayaar cha u ηa ubir na nan bi nima chee. Le Yesu nyan tiyayaar ngbaan u ni, le u len, kaa ki ye ubir. Le ni gar kinipaak ngbaan pam. ¹⁵ Bi ponn ni bibaa mu bui ke kinimbørɲ ki bi yin ki ke Beelsebul, u ye tiyayaar aayidaan na, le tii u mpɔɔn ke u nyan tiyayaar binib ni.

¹⁶ Bibaa mu tɔɲ u ki ban ke u tun lijinjiir aatuln ki møk bi ke u ye Uwumbør Aanii. ¹⁷ Le u bee baah dak pu na, le ki bui bi, “Nnaan mubaa ni aanib yaa jaa tɔb kijaak kan, nnaan ngbaan ga bee yɔli la. Lidichal libaa ni aanib mu yaa jaa tɔb kijaak kan, bi ga lir la. ¹⁸ Ni len ke Beelsebul u ye tiyayaar aayidaan na le tii mi mpɔɔn ke m nyan tiyayaar binib ni. Tiyayaar aayidaan kinimbørɲ yaa ηa kina kan, ki jan kibaa kijaak la. Kaanaan ga ηa kinye aan ki sil? ¹⁹ Ni yaa len ke tiyayaar aayidaan Beelsebul le tii mi mpɔɔn ke m nyan tiyayaar binib ni kan, ηma tii nimi aanib mu mpɔɔn ke bi nyan tiyayaar binib ni? Nimi aanib aah ηani pu na le ga møk ke ni kpa mbamɔn aan naa kpa. ²⁰ Mma

kan, Uwumbør aapøon pu le m nyani tiyayaar binib ni. Nima le mæk ke Uwumbør aanaan fuu ni ni chee.

Yesu aah nyarj kinimbøn ki bii kaawan pu na
(*Matiu 12.29; Mak 3.27*)

²¹ “Liwəkl li kpa tijawan sakpen na yaa lik waadichal kan, ubaa aan bii waawan. ²² Le unii u kpa mpøon jer u na yaa lir u pu ki nyarj u kan, u ga gaa waajawan ti ter u na məmøk, ki ji waawan.

²³ “Unii u kaa dii mi na kan, u ye maadin la. Unii u mu kaa kuuni binib tii mi na kan, u yaani bi la.”

Tiyayaar aah ga gir ni pu na
(*Matiu 12.43-45*)

²⁴ “Tiyayaar yaa nyan unii ni kan, ti ga li chuun gər nnyun aah kaa bi kipøok ki ponn ni na, ki ban taah ga kal nin chee ki fuur na, kaan kan. Le ti ga len ke, ‘M ga gir kun maah nan nyan unii u ponn ni na la.’ ²⁵ Le ti ga gir ni ki nan kan ke bi toor taakookoo yaan, le ni ŋan. ²⁶ Le ti ga buen ki ti joo ni tiyayaar tilole ti bir ki jer ti na. Le ti məmøk ga koo unii ngbaan ponn ni, ki ga li bi u ponn ni, le ki ŋa u yəli ki jer waah nan bi njan na pu na.”

Binib bi kpa Uwumbør aanyoor mbaməm na

²⁷ Yesu aah len kina na, le kinipaak ngbaan ponn ni upii ubaa len mpøon pu, “Uwumbør aanyoor bi upii u ma si ki tii si libiil na pu.”

²⁸ Le Yesu bui ke, “Binib bi ŋun Uwumbør aabør ki kii ti na, Uwumbør aanyoor bi bima le pu.”

Baah ban ke Yesu tun lijnjiir aatuln pu na
(*Matiu 12.38-42*)

²⁹ Kinipaak aah kuun ni Yesu chee na, le u bui ke, “Dandana aanib ye binib bi bir na la. Bi ban ke m mæk bi lijnjiir aawan, aan bi nin gaa mi ki kii. Uwumbør aah nan

ɲa lijinjiir aatuln ki ɲa waabɔnabr Jona pu na, lituln limina aaboln le bi ga kan. Maan mɔk bi lijinjiir aawan niken. ³⁰ Uwumbɔr aah nan ɲa Jona pu na, ni nan ye limɔkl le ki tii Ninfefa aatiɲ aanib. Kina le waah ga ɲa min Unibɔn Aabo pu na ga li ye limɔkl ki tii dandana aanib ngbaan. ³¹ Seba aatiɲ aapiibɔr nan nyan ni dandar ke u nan ɲun Ubɔr Solomonn aalan aaliin. Min u jer Solomonn na bi do la, le naa ɲun maaliin. Bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, upiibɔr ngbaan aah nan ɲa pu na, nima le ga mɔk ke dandana aanib aabɔr bii. ³² Jona nan tuk Ninfefa aatiɲ aanib Uwumbɔr aabɔr, le bi kpeln baabimbin. Min, u jer Jona na le tuk dandana aanib Uwumbɔr aabɔr, le baa kpeln baabimbin. Bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, Ninfefa aatiɲ aanib aah nan kpeln baabimbin pu na, nima le ga mɔk ke dandana aanib aabɔr bii.”

*Tiwon aawiihn
(Matiu 5.15; 6.22-23)*

³³ “Unii yaa see karyaa kan, waan di u di bɔr, kaan di lisambil chin u pu. U ga di u tɔɲ tiwan paab la, le u li wiin binib bimɔk koo ni na chee, bi li waa. ³⁴ Aanimbil ye saawon aakaryaa la. Aanimbil yaa woln ke aa dii Uwumbɔr aasan kan, saabimbin mɔmɔk gbii nwiihn la. Aanimbil yaa kaa woln kan, saabimbin gbii mbɔmbɔɔn la. ³⁵ Li nyi ki taa cha nwiihn mu bi aa ni na li ye mbɔmbɔɔn. ³⁶ Saabimbin mɔmɔk yaa gbii nwiihn, kaa bɔɔn nibaa chee kan, aa ga li bi nwiihn ni mbamɔm. Ni ga li bi ke karyaa u wiin chain na aah ga woln saah bi nin chee na pu na la.”

*Yesu aah galn Farisii yaab ni ikaal aamɔmɔkb pu na
(Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40)*

³⁷ Yesu aah len kina ki ti doo na, le Farisii aanii ubaa bui u ke u dan udo ki nan ji tijikaar. Le u koo waadichal ni, ki kal ki bi ji. ³⁸ Le Farisii aanii ngbaan kan ke Yesu ji kaa ɲir uɲaal. Le ni gar u. ³⁹ Le Tidindaan bui u, “Nimi Farisii

yaab, ni ɲir tiyir ni ɲisambil aapuwɔb mbamɔm, kaa ɲir ni ponn ni. Kina le ni ban ke binib bui ke ni ye bininyaam; nisui ponn ni mu gbii kinaayuk aatuln ni titunwanbir. ⁴⁰Nimi bijɔrb bimina, Uwumbɔr u nan naan tiwon na, uma le naan nisui mu. ⁴¹Di naah kpa tiwan ni na tii bigiim, ki di nibaa mu tii bi. Ni yaa ɲa kina kan, tijɔɲ tibaa aan ki li bi ni chee.

⁴²“Nimi Farisii* yaab, tibɔbir bi ni pu; ba pu? ni yakr tikpifar nfum kipiik le ki nyan nibaa le di tii Uwumbɔr, kaa ɲani ni ɲan na, kaa gee Uwumbɔr. Ni ɲan ke ni li ɲani ni ɲan na, ki li gee Uwumbɔr, ki yakr nimi aawan mu ki di tii u.

⁴³“Nimi Farisii yaab, tibɔbir bi ni pu; ba pu? ni gee ke ni kal bininyuum aakakaa chee mmeen aadir ni, ki gee ke binib doon nimi mbamɔm kinyaɲ ni. ⁴⁴Tibɔbir bi ni pu. Ni naahn ɲikaakul ɲi bɔɔ na, ɲi binib chuun taar ɲi pu, kaa nyi na.”

⁴⁵Le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkr ubaa bui u, “Umɔmɔkr, saah len kina na, aa sii ti mu la.”

⁴⁶Le Yesu bui ke, “Nimi Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb, tibɔbir bi ni mu pu. Ni di nkaal mu pɔɔ sakpen na, le ki di kpee Uwumbɔr aakaal pu, ki tuk binib ke bi li dii kina. Ni mu aa ter bi ke bi dii kina. ⁴⁷Tibɔbir bi ni pu; ba pu? ni maa ɲikaakul ki tii Uwumbɔr aabɔnabtiib bi nan bi n-yaayoonn na. Niyaajatiib le nan ku bi. ⁴⁸Ni mu nyi baah nan ku bi pu na, ki mu kii baah nan ɲa pu na. Niyaajatiib le nan ku bi. Ni mu maa ɲikaakul tii bi. ⁴⁹Nima pu le Uwumbɔr aah kpa nlan pu na, u bui ke, ‘M ga tun bibɔnabr ni bitutum bi chee. Le bi ga ku ngem ki ɲa biken mu falaa.’ ⁵⁰Buyoonn dulnyaa wee nan piin ki joo cha na, binib nan ku Uwumbɔr aabɔnabtiib. Linikul ngbaan mɔmɔk pu le Uwumbɔr ga daa dandana aanib aatafal. ⁵¹Njan, bi nan ku Abel, le ki ku

* 11:42 : Farisii yaab nan ye Juu yaab bibaa bi aanibil man ke binib li dii Moses aakaal na.

bininyaam ki joo cha, ki ti pii Uwumbør aabønabr Sekaria, u bi nan ku u, kitorok aabimbiln ni Uwumbør Aadichal aakaasisik ni na. Mbamøn, m tuk nimi la, linikul ngbaan mòmøk pu le Uwumbør ga daa dandana aanib aatafal.

⁵² “Nimi Uwumbør aakaal aamòmøk, tibøbir bi ni pu. Naa møk binib Uwumbør aakaal mbamøm. Nimi nibaa aa dii mu, le ki tee leŋ binib bi ban bi dii mu na nsan.”

⁵³ Yesu aah nyan nima chee na, le Uwumbør aakaal aamòmøk, ni Farisii yaab kpak u kinikpakpak pam, ki baa u mbaan tibør ti wiir na pu, ⁵⁴ ki ban bi pen u nlan ki kan waataani aan ki galn u.

12

*Yesu tuk waadidiliib ke bi li nyi binib bi ŋmann bi na
(Matiu 10.26-27)*

¹ Binib churbaka aah nan kuun Yesu chee ki ti taar tøb pu pu na, le u bui waadidiliib, “Ni li nyi Farisii yaab aabimbin aah bi pu na, ki taa li bi kina man. Bi ŋmanni ke bi ye bininyaam, kaa ye. ² Tibøbørkaan mòmøk ga kpiir. Tibør timøk bœ na, ti ga nyan mpaan pu. ³ Naah loon len tibør ti mbømbøøn ni na, binib ga ŋun ti nwiihn pu. Naah loon tibør ti binib aatafal ni kidiik ponn ni na, bi ga di ti moon lipaal.”

*Ni li san Uwumbør baanja
(Matiu 10.28-31)*

⁴ “Nimi bi ye njøtiib na, m tuk nimi la, ni taa san binib ijawaan man. Bi ga ŋmaa ku nimi aawon baanja la. Baan ki ŋmaa ŋa nimi nibaa. ⁵ M sur nimi naah ga li san u ijawaan na. Ni li san Uwumbør. U yaa ku binib kan, u kpa mpøøn ke u di bi ŋa mmii mu kaan junn na ni. Mbamøn, m tuk nimi la, ni li san uma.

⁶ “Bi kooh iyaar iŋmu janjan bilee la. Le Uwumbør aa suln i ponn ni ubaa aabør. ⁷ Ni taa san ijawaan man. Ni jer iyaar pam. Uwumbør nyi nimi aayikpir aakahm.”

Lem binib aanibil ni ke aa ye Kristo yoo la
(*Matiu 10.32-33; 12.32; 10.19-20*)

⁸ “M tuk nimi la, unii umøk len binib aanibil ni ke min le ye Udindaan na, min Unibøn Aabo mu ga len Uwumbør aatuuntiib aanibil ni ke udaan ngbaan le ye miyoo. ⁹ Unii umøk yii mi binib aanibil ni na, m mu ga yii udaan ngbaan Uwumbør aatuuntiib aanibil ni.

¹⁰ “Unii yaa bii min Unibøn Aabo kan, Uwumbør ga ŋmaa di cha pinn u. Unii yaa sii Uwumbør Aafuur Nyaan kan, Uwumbør aan di cha pinn u.

¹¹ “Bi yaa chuu nimi, ki di ŋa mmeen aadir ni, bee ntim aaninkpiib aanibiin ni, bi ti ji nimi tibør kan, ni taa baa nisui ni ke ni ga len kinye aan ki nyan nibaa tibør ni. ¹² N-yoonn ngbaan yaa fuu ni kan, Uwumbør Aafuur Nyaan le ga møk nimi naah ga len pu na.”

Uwankpadaan u ye ujør na

¹³ Kinipaak ngbaan ponn ni le uja ubaa tuk Yesu, “Umømøkr, bui nkpel ke u yakr tite afaal ki di min yaan tii mi.”

¹⁴ Le Yesu bui u, “Uja, ŋma tii mi nsan ke m ji nimi tibør ki yakr lifaal tii nimi?” ¹⁵ le ki tuk kinipaak ngbaan, “Ni li nyi man ki taa li kpa iniman. Unii yaa kpa liwangol li wiir na kan, nima le aan tii u limofal.”

¹⁶ Yesu nan ŋakl bi liyatarjekl ke, “Uwankpadaan ubaa aasaak nan ŋa tijikaar ti wiir na. ¹⁷ Le u dak usui ni, ‘Maa ki kpa maah ga di maajikaar ŋa tiwan ni ponn ni na. M ga ŋa kinye? ¹⁸ M ga ŋa kina la; m ga gbaa wii maapil mømøk, ki ki maa ŋipil ŋi filk ki jer ŋimina na. M ga di maajikaar mømøk ŋa ŋi ponn ni. ¹⁹ Le m ga bui mbaa, M kpa tijikaar ti ga fuu mi ŋibin sakpen na. M ga fuur, ki ji, ki nyu, ki li

məəni.’ ²⁰ Tə, le Uwumbər bui u, ‘Si ujər wee, kinyeek kee le aa ga kpo. Saah kuun liwangol limək siin na, ŋma ga li yeh li?’

²¹ “Kina le unii umək di liwangol bil kiir ubaa, kaa kpa liwangol Uwumbər chee na, u mu ye ujər.”

*Gaa Uwumbər ki kii mbaməm man
(Matiu 6.25-34)*

²² Le Yesu bui waadidiliib, “Nima le m tuk nimi, ni taa cha nimi aalandak li muk nimi tiwon aawan pu, ki taa li dak ke, ‘Ti ga ji ba? Ti ga peen ba?’ ²³ Liməfal bi tijikaar baanja pu la aa? Tiwon bi tiwanpeenkaan baanja pu la aa?

²⁴ Dakl lik ŋikakaa aah bi pu na. ŋaa ko tijikaar, ki mu aa chee ti, kaa kpa ŋipil, kaa kpa ŋiboo. Uwumbər le kpiini ŋi. Naa jer ŋi sakpen aa? ²⁵ Ni ponn ni ubaa ga ŋmaa muk waalandak aan ki yunn ki jer Uwumbər aah siin pu na aa?*

²⁶ Naah kaa ŋmaa ŋa tiwan ni kaa pəə na, ba pu ni cha ilandak muk nimi ni gur na pu? ²⁷ Dakl lik mmopuun aah bi pu na. Mu aa tun lituln, ki mu aa fik tikokonn. M tuk nimi la, Ubər Solomonn u nan pee tiwanpeenkaan nyaan na aawanpeenkaan aa nan ŋan ke mmopuun aah ŋan pu na. ²⁸ Timoor bi din, ki ga fe wu mmii fen, le Uwumbər ŋa ti mmopuun mu ŋan na. Waan tii nimi tiwanpeenkaan aa? Naa gaa Uwumbər ki kii mbaməm. U ga tii nimi.

²⁹ Ni taa cha ninimbil li man tijikaar ni tiwanyukaan pu, ki taa cha ilandak li muk nimi. ³⁰ Tiwan ngbaan məmək pu le dulnyaa wee ni aanib bi kaa dii Uwumbər aasan na aanimbil man. Nite Uwumbər nyi ke ni ban tiwan ngbaan.

³¹ Ni cha ninimbil li man Uwumbər aanaan pu, le u ga di tiwan ngbaan məmək kpee nimi.”

*Paacham aawankpal
(Matiu 6.19-21)*

* 12:25 : Bee “...aan ki di lisarj libaa kpee waafəfək pu uu?”

³² “Maanib bi bi siib na, ni taa san ijawaan man. Nite Uwumbør le ban ke u tii nimi nnaan. Waageehn le na.
³³ Ni kooh naah kpa tiwan ni na man, ki di ñimombil ngbaan tii bigiim, aan ki li kpa ñimombil ñi kaan doo na. Ni ga li kpa liwankpal li kaan doo na paacham. Unaayuk ubaa aan buen nima. Ñikpaambil aan li bi nima ki bii ni.
³⁴ Saawankpal aah bi nin chee na, aasui mu bi nima chee la.”

Bitutum bi si kii na aayatayakl

³⁵ “Ni gor nibaa pu man, ki see nimi aakaryaa mam,
³⁶ ki li bi ke bitutum bi si kii buyoonn bidindaan ga nya tibøndinn aajikaar aajim ni, ki fuu ni na. U yaa nan fuu ni ki kpaar jaalerj kan, libuul ngbaan ni le bi ga chuu piir tii u.
³⁷ Bitutum bi lik bidindaan aah ga fuu ni pu na, Uwumbør aanyoor bi bi pu. M tuk nimi mbamøn la, u ga cha bi kal, ki ga di tijikaar siin binimbiin ni. ³⁸ U yaa fuu ni kinyetaasiik, bee u yaa fuu ni likoojawiil yoonn, ki kan ke bi gor kan, Uwumbør aanyoor bi bi pu la. ³⁹ Ni nyi ke udichadaan yaa ba nyi buyoonn unaayuk ga fuu ni na kan, waa ba ga doon ki geen, u ba ga li ka lik, unaayuk ngbaan taa koo ni waadichal ni. ⁴⁰ Ni mu gor man; ba pu? buyoonn naan li dak ke m ga gir ni na, n-yoonn ngbaan le m ga gir ni.”

Ututunn u ñan na, ni u kaa ñan na

(Matiu 24.45-51)

⁴¹ Le Piita baa Yesu, “Ndindaan, aa ñakl liyatayakl ngbaan ki tii timi baanja le aan aa ñakl ki tii binib mòmøk la?”

⁴² Le Tidindaan bui u, “Uyidaan ubaa yaa tii waatutunn ubaa tininkpir ke u li lik waachiln ni aanib ki tii bi tijikaar naah ñeer buyoonn na kan, ututunn ngbaan ga ña kinye ki li kpa nlan, ki li tun waatuln mbamøn? ⁴³ Udindaan yaa nan fuu ni ki mui waatutunn ñani uma udindaan aah

ban pu na kan, Uwumbər aanyoor bi ututunn ngbaan pu.
⁴⁴ M tuk nimi mbamən la, u ga tii u tininkpir u li lik waawan məmək. ⁴⁵ Tə, ututunn ngbaan mu yaa dak usui ni ke udindaan ga yunn, ki yaa piin ki gbaa ututuŋeen aatətiib, bijab ni bipiib məmək, ki ji ki nyu ndaan gbii kan, ⁴⁶ udindaan ga gir ni buyoonn waan li dak ke u ga gir ni na, ki ga gbaa u ŋinaalab mbaməm, ki ga di u ŋa binib bi yii waaməb na aah bi nin chee na.

⁴⁷ “Ututunn u nyi udindaan aah ban pu na, kaa gor, kaa ŋani kina na, bi ga gbaa u sakpen. ⁴⁸ Ututunn u kaa nyi udindaan aah ban pu na, ki tun lituln li ŋeer ŋinaalab aagbaan na kan, bi ga gbaa u siib la. Uwumbər yaa tii unii nlan sakpen kan, u ga li ban ke u di nlan ngbaan tun litunyaan jer biken. Uwumbər yaa tii unii tininkpir kan, u ga li ban ke udaan ngbaan tun ki jer biken aah tun pu na.”

*Binib aah ga yakr təb chee Yesu pu pu na
 (Matiu 10.34-36)*

⁴⁹ “M dan m nan tuur mmii dulnyaa wee ni. Mu yaa puun gaal kan, m ba gee. ⁵⁰ M ga ji falaa ki ti nyaŋ. Nsui aan doon see m jin falaa ngbaan ki ti doo. ⁵¹ Maah dan dulnyaa wee ni na, ni dak ke nima le ga cha binib məmək li kpaan kiməbaan aa? Aayii. M tuk nimi la, m pu le bi ga yakr təb chee. ⁵² Dandana ki joo cha, binib biŋmu yaa bi lidichal libaa ni kan, bi ga yakr təb chee la. Bitaa ga kpak bilee bi gur na. Bilee ngbaan mu ga kpak bitaa na. ⁵³ Uja ga yakr ujaŋəon chee; jaŋəon mu ga yakr ute chee; upii mu ga yakr ubisal chee; bisal mu ga yakr una chee; upii mu ga yakr ubipuu chee; bipuu mu ga yakr uchapii chee.”

*Baa bee Uwumbər aah ŋani pu na
 (Matiu 16.2-3)*

⁵⁴ Le Yesu bui kinipaak ngbaan, “Ni yaa kan utaal yun ki bəln liwilir wəb kan, libuul ngbaan ni le ni ga bui ke,

‘Utaal ga nu la,’ le u nu. ⁵⁵ Libuln yaa nyan ni n̄ngangii aasikakl wɔb kan, le ni ga bui ke, ‘Kitotoŋ koo a,’ le ki koo. ⁵⁶ Nimi biŋman̄mannim, kitij ni paacham pu le cha ni beer naah ga li bi pu na. Ba ŋa naa bee Uwumbɔr aah ŋani pu dandana na?”

*Aa yaa koo unii aataani ni kan, chuu utaal mala
(Matiu 5.25-26)*

⁵⁷ “Ba ŋa naa ŋmaa dakl lik ki bee ni ŋan na? ⁵⁸ Aa ni unii yaa kpa tibɔr, u ban u di ti buen bibɔjirb chee kan, chuu utaal mala, u taa kee fuu bi chee, ki taa di si ŋa biŋaal ni, bi di si ŋa kiyondiik ni. ⁵⁹ M tuk si la, saan nya nima ki nan saa buyoonn aa ga pa kooti ni aamombil mɔmɔk doo na.”

13

Kpeln nimi aabimbin man

¹ N-yoonn ngbaan le binib bibaa dan nan bui Yesu ke Galilee aatiŋ aanib aah nan bi toor kitork tii Uwumbɔr na, Pailat nan ku bi. ² Le Yesu baa bi, “Ni dak ke Galilee aatiŋ aanib ngbaan nan ye titunwanbirdam ki jer Galilee yaab biken aa? Nima le cha u ku bi ii? ³ Aayii. M tuk nimi la, ni yaa kaa kpeln nimi aabimbin kan, ni mɔmɔk ga kpo kina la. ⁴ Tɔ, libimbifɔfɔŋ aah nan lir ki ku bijab kipiik ni biniin Siloam aatiŋ ni na, ni dak ke bi nan kpa taani ki jer Jerusalem aanib mɔmɔk aa? ⁵ Aayii. M tuk nimi la, ni yaa kaa kpeln nimi aabimbin kan, ni mɔmɔk ga kpo kina la.”

Busub bu kaa lu ŋisubil na

⁶ Le u ŋakl bi liyataŋakl ke, “Uja ubaa nan bun busub bubaa waasaak ponn ni; ki joo cha, le u dan nan lik ke ŋisubil bi aa ŋaa bi, le kaa kan nibaa. ⁷ Le u bui waatutunn, ‘ŋibin ŋitaa le na, le m choo m nan lik busub bue. Maa kan lisubil libaa. Gaa bu lii. Taa cha bu li si ki gaa kitij yɔli.’

⁸ Le ututunn ngbaan bui u, ‘Ndindaan, di cha bu libiln lee, m gbii bu taab, ki ban tinaabin ki bil bu. ⁹ Libiln li choo na, bu yaa lun kan, ni njan. Bu yaa kaa lun kan, aa gaa bu lii.’”

Yesu aah cha upii u boo gui na pɔɔk pu na

¹⁰ Juu yaab aakpaakool daal le Yesu bi mmeen aadiik ni, ki bi tuk binib Uwumbɔr aabɔr. ¹¹ Le upii ubaa bi nima. Tiyayaar le joo u ki nja u ubun n̄ibin kipiik ni n̄iniin. U boo gui, kaa n̄maa yaar. ¹² Yesu aah kan u na, le u yin u ke u dan u chee, le ki bui u, “Upii, aa kan aabaa saaween chee,” ¹³ le ki di uɲaal paan u pu. Libuul ngbaan ni le u yaar, le ki nyuɲ Uwumbɔr.

¹⁴ Yesu aah cha upii ngbaan pɔɔk likpaakool daal na, nima le cha mmeen aadiik ni aaninkpel gee liɲuul Yesu pu, le ki bui kinipaak ngbaan, “Iwiin iloob le bi likpaakool aakaasisik ni, ti li tun lituln, ki cha likpaakool daal. Nima pu na, ni dan iwiin iloob ngbaan aakaasisik ni aan u cha ni pɔɔk. Ni taa ki dan nan ban laafee likpaakool daal.”

¹⁵ Le Tidindaan bui u, “Nimi biɲmaɲmannim, likpaakool daal kan, ni ga chuu gbiln nimi aanaaja, bee nimi aabon, ki di u buen nkpen ni ke u ti nyu nnyun. ¹⁶ Upii wee ye Abraham aayaabil la, le kinimbɔɲ buu u n̄ibin kipiik ni n̄iniin le ki nja u u boo gui na. Maah chuu buur u likpaakool daal na, naa njan aa?” ¹⁷ Yesu aah len kina na, le inimɔɔn chuu binib bimɔk kpak u kinikpakpak na. Waah tun lijnjiir aatun pam pu na, le kinipaak ngbaan mɔmɔk nan kpa mpopiin pam.

Tisufar aabil aayatayakl

(Matiu 13.31-32; Mak 4.30-32)

¹⁸ Le Yesu baa bi, “Uwumbɔr aanaan naahn ba? M ga di ba ki di njan mu? ¹⁹ Mu naahn linaanyiimbil li uja ubaa nan di bun waakpaab ni na la. Le li muun ki nja busub. Le

inyoon i laani paacham na dan nan ter yaadil bu aabon pu.”

Boroboro aanyək aayatanakl

(Matiu 13.33)

²⁰ Yesu nan ki baa bi, “M ga di ba ki di ηaη Uwumbər aanaan? ²¹ Mu naahn nnyək mu bi joo ηani boroboro ni aan upii ubaa nan di ηa boroboro aayon ponn ni na, le boroboro ngbaan mək duun.”

Naah ga dii pu na

(Matiu 7.13-14, 21-23)

²² Le Yesu cha Jerusalem. Waah cha na, le u bə dii ntisakpem ni ntiwaatiir ni, le ki tuk binib Uwumbər aabər. ²³ Le unii ubaa baa u, “Ndindaan, binib bi ηmar na le bi siib aa?”

²⁴⁻²⁵ Le Yesu bui bi, “Cha ninimbil li man ni li dii mbisaməb mu kaa waa na. M tuk nimi la, buyoonn udichadaan na ga nan fii ki laη kidiik na, nee aapuwəb le binib pam ga li ban bi koo ni, kaan ηmaa koo ni. Ni ga li si lipaal, ki kpaar jaalerj, ki bui ke, ‘Tidindaan, chuu piir tii timi.’ Le u ga bui nimi, ‘Maa nyi nimi. Ni nyan ni la chee?’ ²⁶ Le ni ga bui ke, ‘Ti ni si le nan kpaan ji ki nyun. Aa nan tuk binib Uwumbər aabər timi aatiη ni la.’ ²⁷ Le u ga ki bui nimi, ‘M tuk nimi la, maa nyi nimi. Ni nyan ni la chee? Nimi titunwanbirdam, ni məmək siir m chee man.’ ²⁸ Le u ga jenn nimi. Le ni ga li waa Abraham, ni Aisak, ni Jakob, ni Uwumbər aabənabtiib məmək Uwumbər aanaan ni. Ni ga li bi lipaal, ki wii ki ηman ηinyin nima chee. ²⁹ Binib ga nya liwipuul wəb, ni liwilir wəb, ni isikakl mək, ki ga li ka ki ji tijikaar Uwumbər aanaan ni. ³⁰ Li pel man, puwəb yaab bibaa ga nan ηa bisalolm. Bisalolm bibaa mu ga nan ηa puwəb yaab.”

*Yesu aah gee Jerusalem aanib pu na
(Matiu 23.37-39)*

³¹ N-yoonn ngbaan le Farisii yaab bibaa dan Yesu chee, ki nan bui u, “Nya do chee, ki li cha. Ubər Herod ban u ku si la.”

³² Le Yesu bui bi, “Ni li cha ti tuk unək ngbaan, ‘Din ni fen le m ga nyan tiyayaar binib ni, ki cha bibum pək. Iwiin itaa daal le maatuln ga doo.’ ³³ Nima le m cha Jerusalem din, ni fen, ni daalpu. Baan ku Uwumbər aabənbr ubaa nibaa chee, see Jerusalem ponn ni.

³⁴ “Jerusalem aanib, nsui bii ni pu la. Ni ku Uwumbər aabənbtiib, ki yur waatutum ɲitakpal ki ku bi. N-yoonn məmək le m nan ban m kuun nimi ɲa mbaa chee ke ukəla aah kuuni waakoobi pu ki ɲani ufeen ni na, le naa kii.

³⁵ Lik, Uwumbər siir cha nimi. M tuk nimi la, naan ki kan mi ki nan saa bundaln ni ga nan bui ke, ‘Uwumbər aanyoor bi unii u choo uma Uwumbər aayimbil ni na pu.’ ”*

14

Yesu aah cha ubun pək pu na

¹ Juu yaab aakpaakool daal le Yesu nan buen Farisii yaab aaninkpel ubaa do, u ti ji tijikaar. Le bi lik waah ga ɲa pu na məmək. ² Le uja u taakpachoo fuukoo nan chuu u na mu bi nima, le ki dan Yesu chee. ³ Le Yesu baa Uwumbər aakaal aaməmək ni Farisii yaab, “Timi aakaal kii ke unii cha bibum pək likpaakool daal aa?”

⁴ Le baa len tibaa. Le Yesu chuu uja ngbaan ki ti cha waaween doo, ki cha u buen. ⁵ Le u baa bi, “Unii ubaa aabon, bee waanaaja yaa lir nnyunbun ni likpaakool daal kan, waan nyan u likpaakool daal ngbaan aa?”

⁶ Le baa ki ɲmaa len tibaa.

Binib bi Uwumbər ga nyuɲ bi na

* 13:35 : Lik Ilahn 118.26.

⁷ Le Yesu kan ke binib bi dan bi nan ji tijikaar na buen ti kal bininyuum aakakaa chee. Nima le u ñak bi liyatarajkl: ⁸ “Unii ubaa yaa yin si ke aa dan nan ji u chee tijikaar kan, taa kal bininyuum aakakaa chee. Nibaakan, unii u jer si na ga fuu ni. ⁹ Le udichadaan ngbaan ga dan nan bui si, ‘Cha uja wee kal do chee.’ Le inimɔɔn ga chuu si. Le aa ga fii ki ti kal uwaatiir aakakaa chee. ¹⁰ Unii yaa yin si ke aa dan nan ji u chee tijikaar kan, ti puen kal unii waatiir aakakaa chee. Le udichadaan ngbaan ga dan nan bui si, ‘Njɔ, nan kal nkakaa mu ñan na chee.’ Le binib bimɔk ji aa chee tijikaar na ga nyuɲ si. ¹¹ Naatataa le ye ke unii umɔk nyuɲ ubaa na, Uwumbɔr ga sunn u taab. Unii umɔk sunn ubaa taab na, Uwumbɔr ga nyuɲ u.”

¹² Le Yesu bui Farisii yaab aaninkpel u yin u ke u dan nan ji tijikaar na, “Aa yaa ña njim kan, taa yin aajɔtiib, bee saamaal aanib, bee aanaabitiib, bee aangeen aatɔtiib bi ye biwankpadam na, ke bi dan nan ji; ba pu? bi mu ga ki yin si ke aa nan ji bi chee tijikaar ki teen. ¹³ Aa yaa ña njim kan, yin bigiim, ni bitaageeb, ni biwɔb, ni bijoom, ke bi dan nan ji. ¹⁴ Bima le aa kpa nibaa ke bi ki giin tii si. Uwumbɔr le ga ña tinyoor ña aa pu. Buyoonn bininyaam ga fikr nkun ni na, le Uwumbɔr ga tii si saapal.”

*Njim sakpem aayatayajkl
(Matiu 22.1-10)*

¹⁵ Binib bi ji u chee tijikaar na ponn ni ubaa ñun waah len pu na, le ki bui u, “Binib bi ga ji tijikaar Uwumbɔr aanaan ni na, waanyoor bi bi pu la.”

¹⁶ Le Yesu bui u, “Uja ubaa nan bui binib pam ke u ga ña tijikaar bi dan nan ji. Le u ña tijikaar pam. ¹⁷ Tijikaar aajim yoonn, le u tun waatutunn u ti bui bi, ‘Ni ñeer a. Dan man.’ ¹⁸ Waah bui bi kina na, le bi mɔmɔk kpaan yii. Njan yoo na bui u, ‘M daa bukpaab la, ki ban ke m buen ti lik bu

aah bi pu na. M ɲa si gafara la.’ ¹⁹ Le ubaa mu bui u, ‘M daa inaaja i ko kisaak na kipiik la. M cha m ti lik yaah bi pu na la. M ɲa si gafara.’ ²⁰ Le ubaa mu bui u, ‘M laa kunn upii la, le kaan ɲmaa dan.’

²¹ “Le ututunn ngbaan gir kun udindaan chee, ki ti tuk u bi mɔmɔk aah len pu na. Le lijuul chuu u. Le u bui waatutunn ngbaan, ‘Li cha kinyarj ni mala, ki ti yin ni bigiim, ni bitaageeb, ni bijoom, ni biwɔb, ke bi dan nan ji.’

²² Le waatutunn ɲa kina, ki dan nan bui u, ‘Ndindaan, m ɲa saah len pu na. Mpaan gur bi.’ ²³ Le udindaan bui u, ‘Li cha isan ni, ki ti garj binib ke bi dan nan ji, aan maadichal gbiin. ²⁴ M tuk nimi la, binib bi m nan puen bui bi ke bi dan nan ji na, bi ponn ni ubaa aan lak maajikaar.’ ”

Unii u kaa ɲmaa yii tiwan mɔmɔk na aan ɲmaa dii Yesu (Matiu 10.37-38)

²⁵ Le kinipaak pam dii Yesu. Le u fenn torj bi, ki bui bi, ²⁶ “Unii yaa dan u nan dii mi, ki yaa kaa gee mi ki jer waah gee ute ni una, ni upuu, ni waabim, ni unaatiib, ni ukpetiib, ni uninkpatiib, ni waamɔfal pu na kan, waan ɲmaa dii mi. ²⁷ Unii umɔk kaan yoor waadɔpuinkoo ki dii mi na kan, waan ɲmaa li ye maadidiir.

²⁸ “Ni ponn ni ubaa yaa ban ke u maa kidifɔfɔɲ kan, u ga puen dakl lik ke waamombil ga fuu aan ɲaan fuu. ²⁹ U yaa piin ki bi maa kidiik, kaa puen dakl lik waamombil aah bi pu na kan, nibaakan, waamombil aan fuu. Le waan ɲmaa maa kidiik ngbaan doo. Binib bimɔk kan na ga laa u, ki bui ke, ³⁰ ‘Uja wee nan piin ki bi maa kidiik, kaan ɲmaa doo.’

³¹ “Tɔ, ubɔr u kpa butɔb aajab ɲichur kipiik na yaa ban u buen ti to ubɔr u kpa butɔb aajab ɲichur moninko na butɔb kan, u ga puen dakl lik ke u ga ɲman aan waan ɲman. ³² U yaa nyi ke waan ɲmaa nyarj u kan, waah laa bi ni daa na, u ga tun bitutum bi ti tooh u nsan ni, ki bui u ke u pɔɔk ubaa

aan bi ti kpokl ki kuln kijaak ngbaan. ³³ Ɔiyatanjak ngbaan aatataa le ye ke aa yaa kaa yii saah kpa nimok na kan, saan Ɔmaa dii mi.”

N-yaan aayatanjakl

(Matiu 5.13; Mak 9.50)

³⁴ “Tɔ, n-yaan Ɔan la. Mu yaa bii, ki yaa kaa ki mɔ kan, nibaa aa bi ki ga ki Ɔmaa Ɔa mu aan mu mɔok. ³⁵ Mu Ɔa yɔli le na. Mu aan ki li kpa nterm tii nibaa. Bi ga di kpir la. U kpa litafal na kan, u Ɔun.”

15

Kiwakork ki wɔɔ na aayatanjakl

(Matiu 18.12-14)

¹ Bilampoogaab ni titunwanbirdam pam nan bi kuuni Yesu chee ke bi ti pel waah len tibɔr ti na. ² Le Farisii yaab ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb Ɔulni u pu ke, “Uja wee gaal titunwanbirdam ki ji bi chee tijaakar.”

³ Nima pu le Yesu Ɔakl bi liyatanjakl, ⁴ “Ni ponn ni ubaa yaa kpa ipiih nkub, ubaa yaa wɔɔ kan, u ga di cha ipiih imonko inaa ni kipiik ni iwae i gur na timoor ni, ki buen ti ban upiih u wɔɔ na, ki ti saa buyoonn u ga kan u na. ⁵ U yaa ti kan u kan, u ga li mɔoni, ki di u buɔ usil, ki chaa kun. ⁶ U yaa ti fuu linampal kan, le u ga yin ni ujɔtiib ni udoyaab, ki nan bui bi, ‘Maapiih u wɔɔ na, m kan u. Cha ti li mɔoni man.’ ⁷ Liyatanjakl lee aatataa le ye ke titunwanbirdaan ubaa yaa kpeln waabimbin kan, paacham yaab ga li mɔoni unii u kpeln waabimbin na pu, ki jer baah ga li mɔoni bininyaam imonko inaa ni kipiik ni biwae bi kaa ban bi kpeln baabimbin na pu.”

Ɔimombil Ɔi wɔɔ na aayatanjakl

⁸ “Upii ubaa yaa kpa tikunabr aamombil kipiik, libaa yaa wɔɔ kan, u ga see karyaa, le ki Ɔal lidichal ni, ki lik

mbamom ki ti kan li. ⁹ Tɔ, u yaa ti kan li kan, u ga yi ni unaakoontiib ni udoyaab, ki nan bui bi, ‘Maamombil li wɔŋ na, m kan li. Cha ti li mɔni man.’ ¹⁰ Liyatankl lee aatataa le ye ke titunwanbirdaan ubaa yaa kpeln waabimbin kan, u pu le Uwumbɔr aatuuntiib ga li mɔni paacham.”

Japɔɔn u wɔŋ na aayatankl

¹¹ Yesu nan ki bui bi, “Uja ubaa nan bi ki nan kpa japɔtiib bilee. ¹² Le uwaatiir na bui u ke, ‘Nte, yakr maafaal ki di tii mi dandana.’ Le ute yakr bimɔk aafaal ki di tii bi. ¹³ Iwiin ilee aah jer na, le uwaatiir na kuun waafaal mɔmɔk, ki di buen kitin ki daa na ni. Waah ti bi nima na, le u jin waafaal mɔmɔk yɔl yɔl, le li ti doo. ¹⁴ Waah jin ni mɔmɔk ti doo na, le nkon sakpem lir nima chee. Igiin le nan gur joo u. ¹⁵ Le u di ubaa ti kpaan kitin ngbaan ni aanii ubaa chee. Le u tun u igbeer chee timoor ni ke u ti li nani i tijikaar. ¹⁶ Nkon aah joo u sakpen pu na, u ga nmaa nma igbeer ngbaan aajikaar. Unii ubaa mu aa tii u nibaa. ¹⁷ Le u na nlan le ki bui ke, ‘Nte aatutum mɔmɔk ji ki gur. Le nkon ban mu ku mi do chee na. ¹⁸ M ga gir kun nte do, ki ti bui u ke, Nte, m koo aa ni Uwumbɔr mɔk aataani ni. ¹⁹ Naa ki nan ke aa yin mi aajapɔɔn. Na mi saah nani saatutum pu na.’ ²⁰ Le u fii ki cha ute do.

“Waah laa bi ni daa na, le ute waa u, ki san u kinimbaak, le ki san tooh u nsan ni, ki ti di urjaal kpal u, le ki moor utakpiln.* ²¹ Le u japɔɔn bui u, ‘Nte, m koo aa ni Uwumbɔr mɔk aataani ni. Naa ki nan ke aa yin mi aajapɔɔn.’ ²² Le ute bui waatutum, ‘Li cha mala ki ti yoor ni lininkpebɔkul nyaan na, ki nan di peen u, ki di kibɔmbik nmaan u, ki di ninaatak tan u, ²³ ki li joo ni unaabo u filk na, ki nan kor u,

* ^{15:20} : ...moor utakpiln: Israel yaab nan doon tɔb kina le ki mɔk ngeehn.

aan ti ji ki li mɔɔni. ²⁴ M nan nyi ke njapɔɔn umina kpo a, le u bi. U nan wɔɔ a, le m ki kan u.' Le bi piin ki bi mɔɔni.

²⁵ “Tɔ, ujaɔɔpol na nan bi kisaak. Waah nyan ni kisaak ki peen ni linampal na, le u ŋun bi gbaa tibar ki gaa ilahn.

²⁶ Le u yin bitutum ponn ni ubaa, le ki nan baa u, ‘Ni ye kinye?’ ²⁷ Le u bui u, ‘Aanaal na fuu ni a. Waah fuu ni ni laafee na, le aate cha bi kɔr unaabo u filk na.’ ²⁸ Ukpel aah ŋun kina na, le u gee liŋuul, kaa ban u koo ni. Le ute nyan ni lipaal, ki nan gaŋ u ke u koo ni. ²⁹ Le u bui ute, ‘Lik, m tun lituln ŋibin sakpen le ki tii si, kaa kee yii saamɔb. Le saa po tii mi uɔɔbo ke m ni njɔtiib ji ki li mɔɔni. ³⁰ Aajapɔɔn umina le nan dii bipiidagoob ki ti bii saawangol mɔmɔk doo, le waah fuu ni na, aa kɔr unaabo u filk na ki tii u.’ ³¹ Le ute bui u, ‘Maabo, aa bi m chee n-yoonn mɔmɔk la. Sin le yeh maah kpa tiwan ni na mɔmɔk. ³² Aanaal umina, m nan nyi ke u kpo a, le u bi. U nan wɔɔ a, le m ki kan u. Nima le ni ŋan ke ti li mɔɔni ki li kpa mpoɔin.’ ”

16

Ututunn u kpa nlan na

¹ Tɔ, Yesu nan bui waadidiliib, “Uwankpadaan ubaa le nan bi ki kpa ututunn u lik waawan mɔmɔk na. Le bibaa dan nan bii u udindaan aanimbiin ni ke u joo waawan ji la. ² Le udindaan yin u ki nan baa u, ‘Maah ŋun saabɔr ti na, ti ye kinye? Mɔk mi saah ŋa maawan pu na mɔmɔk. Saan ki li ye maatutunn.’ ³ Le ututunn ngbaan dak usui ni, ‘Ndindaan ga nyan mi waatuln ni. M ga ŋa kinye? Maan ŋmaa ko kisaak. M mu yaa kpaln uwanmeer kan, inimɔɔn ga li joo mi. ⁴ M nyi maah ga ŋa pu na, aan ndindaan yaa nyan mi waatuln ni kan, bibaa gaa mi baadichal ni.’ ⁵ Le u buen ti yin ni binib bi joo udindaan aapɔln na ke bi dan u chee ubaabaa ubaabaa, le ki baa njan yoo na, ‘Aa joo ndindaan aapɔln iŋa?’ ⁶ Le u bui u, ‘Nkpan ankɔra

nkub.’ Le u bui u, ‘Yoor saapɔln aagbarj ki kal mala ki ηmee ankora piiηmu.’ ⁷ Le u baa uken, ‘Si, aa mu joo waapɔln iηa?’ Le u bui u, ‘Idi bɔtɔ nkub.’ Le u bui u, ‘Yoor saapɔln aagbarj ki ηmee bɔtɔ imonko inaa.’ ⁸ Tɔ, ututunn u kaa ηjan na aadindaan aah ηjun ni pu na, le u pak u, ke waah ηja pu na, u kpa nlan la. Naatataa le ye ke dulnyaa wee aanib kpa nlan baabɔr ni ki jer Uwumbɔr aanib aah kpa pu na.

⁹ “M tuk nimi la, ni di dulnyaa wee ni aawankpal ter bigiim, aan ni yaa doo kan, ni ga koo nkookoo yaan mu ga li bi ki cha n-yoonn mu kaa kpa ndoon na ni. ¹⁰ Unii u tun lituwaatiir mbamɔm na, u ga tun litusakpeln mu mbamɔm. Unii u kaa tun lituwaatiir mbamɔm na, waan tun litusakpeln mu mbamɔm. ¹¹ Ni yaa kaa joo dulnyaa wee ni aawankpal mbamɔm kan, ηma ga di Uwumbɔr aatuln ηja aajaal ni? ¹² Ni yaa kaa ηja dulnyaa wee ni aawan mbamɔm kan, Uwumbɔr aan tii nimi paacham aawan.

¹³ “Unaagbiija ubaa aan ηmaa tun lituln ki tii dindatiib bilee. U ga li nan ubaa, le ki li gee uken. U ga li si ubaa aachaj ni, le ki lik uken fam. Naan ηmaa li dii Uwumbɔr ni liwankpal mu.”

Yesu aah ki len pu na

(Matiu 11.12-13; 5.31-32; Mak 10.11-12)

¹⁴ Le Farisii yaab, bi gee ηimombil sakpen na, ηjun Yesu aah len tibɔr timina mɔmɔk pu na, le ki laa u. ¹⁵ Le u bui bi, “Nimi le ban ke binib li dak ke ni ye bininyaam. Uwumbɔr le nyi nisui ni aah bi pu na. Binib aah nyuηni tiwan ni na ye fam le Uwumbɔr chee.

¹⁶ “Uwumbɔr aakaal ni waabɔnabtiib aaliin nan joo binib ki nan saa Jɔnn u nan muini binib nnyun ni na aayoonn. Waayoonn ngbaan ki joo cha, le bi mooni Uwumbɔr aanaan aabɔnyaan tee. Le binib mɔk aabɔη koo Uwumbɔr aanaan ni mpɔɔn. ¹⁷ Uwumbɔr aakaal mubaa

aah ga ŋa yoli pu na, ni pɔɔ ki jer paacham ni taab aah ga jer pu na.

¹⁸ “Uja umək jenn upuu lii ki ki yoor upii uken na, uja ngbaan kpaln udagoor la. Upii aachal yaa jenn u lii aan uja uken ki yoor u kan, uja ngbaan mu kpaln udagoor la.”

Uwankpadaan ni uwanmeer Lasarus aabɔr

¹⁹ “Tɔ, uwankpadaan ubaa nan bi, ki peeni tiwan-peenkaan nyaan, ki ji tijikaar ti mɔ na iwiin mɔmɔk. ²⁰ Le uwanmeer ubaa mu nan bi, bi nan yin u ke Lasarus. Le ibusoon joo u. Le bi joo u ti bilni uwankpadaan ngbaan aabisamɔb chee. ²¹ Le u ban ke u li peei ŋisaabol ŋi nyan uwankpadaan ngbaan aateebul paab ki lir kitinj na ji. Le ibɔ mu choo nan lakr waabuun ngbaan. ²² Naah joo cha na, le uwanmeer ngbaan nan kpo. Le Uwumbɔr aatuuntiib dan nan yoor u ki di buen paacham, Abraham chee. ²³ Le uwankpadaan ngbaan mu nan kpo. Le binib di u ti sub. Waah kpo na, le u ti bi mmii mu kaan junn na ni, ki ji falaa sakpen, le ki waan lik paacham, ki waa Abraham dandar, ki waa Lasarus mu bi u chee nima. ²⁴ Le u teen, ‘Nte Abraham, m ji falaa sakpen mmii mue ponn ni; san mi kinimbaak, ki tun Lasarus u ti di uranbik tu nnyun ki nan di meeh nlambil aan li sɔŋ.’

²⁵ “Le Abraham bui u, ‘Maabo, teer ke saah nan bi limɔfal ni na, aa nan bi ji saamɔɔn la. Lasarus mu nan bi ji falaa la. Dandana wee Lasarus aasui sɔŋ do chee na. Aa mu bi ji falaa la. ²⁶ Libuusakpeln mu bi ti ni saakaasisik ni, aan binib bi ban bi nyan do ki puur buen aa chee na taa ŋmaa puur, ubaa mu taa nyan aa chee ki dan do chee na.’ ²⁷ Le uwankpadaan ngbaan bui u, ‘Nte, ni yaa ye kina kan, m garj si, tun Lasarus u buen nte do ²⁸ ki ti sur nnaatiib birjmu bi gur na, bi taa dan do chee na, ki mu nan ji falaa wee.’

²⁹ “Le Abraham bui u, ‘Bi kpa Uwumbør Aagbarj. Bi li njun kigbarj ngbaan aah len pu na.’ ³⁰ Le u bui ke, ‘Nte Abraham, aayii, baan njun; unii yaa fikr nkun ni ki buen bi chee kan, nima le bi ga kpeln baabimbin.’ ³¹ Le Abraham bui u, ‘Bi yaa kaa njun Uwumbør Aagbarj aah len pu na kan, unii yaa fikr nkun ni kan, nima le aan cha bi kpeln baabimbin.’ ”

17

Taa tɔŋ unii ke u tun titunwanbir

(Matiu 18.6-7, 21-22; Mak 9.42)

¹ Yesu nan bui waadidiliib, “Ntɔŋ ga sil li bi; tibɔbir mu bi unii u tɔŋni binib ke bi tun titunwanbir na pu. ² Bi yaa ba tee di kinaasakperj ki di tul leen uneen ni, ki tur u lii nnyusakpem nin chee nyoo na ni kan, ni ba soor ki tii u, ni u tɔŋ maadidiliib ponn ni uwaatiir ubaa u tun titunwanbir. ³ Ni li nyi man.

“Aana aabo yaa ŋa si bakaa kan, sur u. U yaa kpeln waabimbin kan, di cha pinn u. ⁴ U yaa ŋa si bakaa nfum mulole nwiin mbaa ponn ni, ki yaa dan aa chee nfum mulole ki nan bui si, ‘M ŋa si gafara la,’ kan, aa di cha pinn u.”

Gaa Uwumbør ki kii

⁵ Le waakpambalb bui u, “Tidindaan, too kpee timi aanaadii pu.”

⁶ Le u bui bi, “Ni yaa gaa Uwumbør ki kii siib na kan, ni ga ŋmaa bui busub ngbaan ke bu njɔb libuul ngbaan ni ki ti njum nnyusakpem ponn ni, le bu ga kii nimi aamɔb.”

Unaagbiija aatuln aah ye pu na

⁷ “Tɔ, ni ponn ni ubaa yaa kpa unaagbiija u ko kisaak, bee u kpa ipiih na kan, u yaa nyan ni kisaak kan, saan bui u libuul ngbaan ni, ‘Nan ji tijikaar.’ ⁸ Aa ga bui u, ‘Ŋa tijikaar ki siin mi aan m ji ki nyu. M yaa jin doo kan, aa mu

ga ji ki nyu.’⁹ Saanaagbiiija yaa ŋa saah ban pu na kan, aa ga doon u ke u ni lituln aa? Aayii.¹⁰ Ni mu bi ke unaagbiiija ngbaan aah bi pu na la. Ni yaa ŋa Uwumbɔr aah tuk nimi ke ni ŋa pu na mɔmɔk kan, ni bui ke, “Taa ŋeer ubaa pak timi. Ti po ŋa taah ba ga ŋa pu na la.’”

Yesu aah cha bikɔndam kipiik pɔɔk pu na

¹¹ Yesu aah cha Jerusalem na, le u dii Samaria ni Galilee aatiŋ aanaanmɔk. ¹² Waah bi koo kitiŋ kibaa ni na, le bikɔndam kipiik ton u nsan ni, ki si ni daa siib, ¹³ le ki teen ke, “Tidindaan Yesu, san timi kinimbaak.”

¹⁴ Yesu aah waa bi na, le u bui bi, “Li cha Uwumbɔr aatotoortiib chee, aan bi ti ŋaŋ nimi.”

Baah cha na, le bi pɔɔk. ¹⁵ Le bi ponn ni ubaa aah kan ke u pɔɔk na, u gir ni, ki nyuŋni Uwumbɔr mpɔɔn pu, ¹⁶ le ki nan gbaan Yesu aanimbiin ni, ki doon u. ¹⁷ Uja ngbaan nan ye Samaria* aatiŋ aanii la. Le Yesu baa ke, “Maa cha bikɔndam kipiik pɔɔk la aa? ke biwae na bi la chee? ¹⁸ Ubaa aa gir ni u nan nyuŋ Uwumbɔr see uwɔwɔnja ngbaan baanja aa?” ¹⁹ le ki bui u, “Saah gaa mi ki kii na, nima le cha aa pɔɔk. Fiin ki li dii saasan.”

Uwumbɔr aanaan aah ga fuu ni pu na

(Matiu 24.23-28, 37-41)

²⁰ Le Farisii yaab nan baa u, “Uwumbɔr aanaan ga fuu ni bayoonn?” Le u bui bi, “Uwumbɔr aanaan aah ga fuu ni pu na, binib aanimbil aan li waa mu. ²¹ Baan ŋmaa bui ke, ‘Lik, mu bi do,’ kaan ŋmaa bui ke, ‘Mu bi nima la.’ Uwumbɔr aanaan bi ni ni.”

²² Le u tuk waadidiliib, “N-yoonn choo, le ninimbil ga li man min Unibɔn Aabo aah ga gir ni bundaln na, kaan kan.

²³ Le bi ga bui nimi, ‘Lik, u bi nima,’ ki ga ki bui ke, ‘Lik, u bi do.’ Ni taa buen ti lik, ki taa dii bi man. ²⁴ Bundaln

* 17:17 : Samaria yaab ni Juu yaab aakaasisik ni aa nan mɔ.

min Unibøn Aabo ga nan gir ni na, ni ga li bi ke utaal aah moor ki wolni paacham mòmøk pu na, aan binib mòmøk ga li waa pu na la. ²⁵ Dandana aanib ga yii mi, le m ga ji falaa sakpen waahr, aan ki nin buen paacham aan ki gir ni. ²⁶ Min Unibøn Aabo aah ga gir ni buyoonn na ga li bi ke Nowa aayoonn aah nan bi pu na la.† ²⁷ Bi nan ji ki nyu, bijab nan yoor bipiib, bipiib mu nan mən bijab, ki ti saa bundaln Nowa nan koo bunjɔb ni na, le nnyusakpem fuu ni ki nan jin bi mòmøk.‡ ²⁸ Tɔ, maah ga gir ni bundaln na mu ga li bi ke Lot aayoonn aah nan bi pu na la. Bi nan ji ki nyu, ki daa tiwan ki kooh, ki bu tijikaar, ki maa tidir. ²⁹ Bundaln Lot nyan Sodom aatij ni na, le mmii ni chirbil nyan ni paacham ki lir ni, ki ku bi mòmøk.§ ³⁰ Kina le ni ga li bi bundaln min Unibøn Aabo ga nan nya ni mpaan pu na.

³¹ “N-yoonn ngbaan, unii yaa bi kidiik paab* kan, u taa koo waadiik ponn ni u ti yoor waawan ni bi ki ponn ni na. Unii u bi kisaak na mu taa gir kun. ³² Teer man tibər ti nan ɲa Lot aapuu na.† ³³ Unii umək kaa di ubaa tii Uwumbər na kan, waaməfal ga bee yəli la. Unii umək di ubaa tii Uwumbər na kan, u ga kan liməfal li kaa kpa ndoon na. ³⁴ M tuk nimi la, buyoonn m ga gir ni na, binib bilee ga li dɔ kidiik kibaa ponn ni kinyeek. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken. ³⁵ Bipiib bilee ga li boo nan idi. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken. [³⁶ Bijab bilee ga li bi kisaak. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken.”]

³⁷ Le waadidiliib baa u, “Tidindaan, la chee?”

† 17:26 : Lik Mpiin 6.5-8. ‡ 17:27 : Lik Mpiin 7.6-24. § 17:29 : Lik Mpiin 18.20-19.25. * 17:31 : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idɔ paan puln tidir paab, le ki di titan pər biin. Bi nan maa ɲibimbin le ki taa joi kidiik aapaacham. † 17:32 : Lot aapuu nan fenn lik upuwɔb le ki kpaln n-yaan aatakpal. Lik Mpiin 19.26.

Le u bui bi, “Liwankpol aah bi nin chee na, nangba mam mu kuuni nima chee la.”

18

Ukpooii ni ubɔjir aabɔr

¹ Le Yesu ɗakl bi liyataɗakl, u di mɔk bi ke ni ɗan bi li mee Uwumbɔr n-yoonn mɔmɔk, ki taa cha bitaakpab yɔl. ² “Ubɔjir ubaa nan bi kitiɗ kibaa ni, kaa san Uwumbɔr, ki mu aa pak binib. ³ Ukpooii ubaa mu nan bi kitiɗ ngbaan ponn ni, le ki choo u chee n-yoonn mɔmɔk, ki nan bui u ke u nyan u waadin aarɗaal ni. ⁴ N-yoonn mɔmɔk le u yiil ni ti yunn. Naah joo cha kina na, le u ti len usui ni, ‘Maa san Uwumbɔr, ki mu aa pak binib. ⁵ Tɔ, ukpooii wee mu aah choo m chee n-yoonn mɔmɔk ki nan muk mi sakpen pu na, m ga tii u waabamɔn, u taa ki beenin choo nan muk mi kina aan nsui ti nyan mbaa ponn ni.’”

⁶ Le Yesu ki bui waadidiliib, “Li ɗun man ubɔjir u kaa ɗan na aah len pu na. ⁷ Waah len ke u ga tii u waabamɔn pu na, Uwumbɔr aan tii waanib bi mee u n-yoonn mɔmɔk nwiin pu ni kinyeek na baabamɔn aa? U ga taan aa? ⁸ M tuk nimi la, u ga tii bi baabamɔn mala. Min Unibɔn Aabo mu yaa nan gir ni kan, m ga kan binib beenin tii mi naadii dulnyaa wee ni ii?”

Farisii aanii ni ulampoogaar aabɔr

⁹ Le Yesu ɗakl liyataɗakl tii binib bi dak ke bima le ɗan ki jer unibɔn mɔmɔk, kaa lik pak ubaa na ke, ¹⁰ “Bijab bilee nan koo Uwumbɔr Aadichal ni ke bi ti mee Uwumbɔr. Ubaa nan ye Farisii aanii la, uken mu nan ye ulampoogaar. ¹¹ Farisii aanii na nan sil ubaa ki mee Uwumbɔr ki bui ke, ‘Uwumbɔr, m doon si ke maa bi ke binib mɔmɔk aah bi pu na. Maa kpa iniman, kaa tun lituln li kaa ɗan na, kaa gɔr kidagook, kaa bi ke ulampoogaar umina aah bi pu na. ¹² Likpaakool mɔmɔk ponn ni, m lulni bumɔb iwiin ilee la.

Maah kan tinyoor timək na, m yakr nfum kipiik ki nyan tibaa tii si.’

¹³ “Ulampoogaar ngbaan nan sil dandar, kaa kaa u waan lik paacham. U nan po si jik uyil, le ki bui ke, ‘Uwumbər, san mi titunwanbirdaan kinimbaak,’ le ki siir kun. ¹⁴ M tuk nimi la, Uwumbər len ke ulampoogaar ngbaan aabər le ɲan, waa len ke Farisii aanii ngbaan aabər ɲan; ba pu? unii umək nyurɟ ubaa na, Uwumbər ga sunn u taab. Unii umək sunn ubaa taab na, Uwumbər ga nyurɟ u.”

*Yesu aah ɲa Uwumbər aanyoor ɲa mbim pu pu na
(Matiu 19.13-15; Mak 10.13-16)*

¹⁵ Le binib bibaa joo ni mbipəm, ki di dan Yesu chee, ki ban ke u di uɲaal paan bi pu. Waadidiliib aah kan kina na, le bi kae bi. ¹⁶ Le Yesu yin mbim ngbaan ke bi dan u chee, le ki bui waadidiliib, “Cha mbim ngbaan dan m chee man. Taa ki jenn bi man. Binib bi aabimbin bi ke mbim aah bi pu na, bima le yeh Uwumbər aanaan. ¹⁷ M tuk nimi mbamən la, unii umək kaa gaa Uwumbər aanaan ke ubo aah gaal tiwan pu na aan koo mu ni.”

*Yesu aah tuk uwankpadaan ubaa pu na
(Matiu 19.16-30; Mak 10.17-31)*

¹⁸ Uyidaan ubaa nan baa Yesu, “Uməməkr nyaan, m ga ɲa kinye ki kan liməfal li kaa kpa ndoon na?”

¹⁹ Le Yesu baa u, “Ba pu aa yin mi ke Uməməkr nyaan? Ubaa aa ɲan, see Uwumbər baanja. ²⁰ Aa nyi Uwumbər aakaal: ‘Taa gər kidagook; taa ku binib; taa su kinaayuk; taa li ye nnyamən aaseeraadaan; li pak aate ni aana.’”

²¹ Le u bui u, “M joo nkaal mumina məmək tibir ni la.”

²² Yesu aah ɲun kina na, le u bui u, “Tiwan nibaa le gur. Kooh saah kpa tiwan ni na məmək, ki di ɲimombil ngbaan tii bigiim, aan ki li kpa liwangol paacham, aan ki dan nan

dii mi.” ²³ Waah ηun kina na, le ni ηa u mpombiin sakpen; ba pu? u nan kpa liwankpal pam.

²⁴ Yesu aah kan kina na, le u bui ke, “Ni pɔɔ sakpen binib bi kpa liwankpal na koo Uwumbɔr aanaan ni.

²⁵ Uwankpadaan aah ga koo Uwumbɔr aanaan ni pu na, ni pɔɔ ki jer laakumii aah ga koo seerkaa aaboln ni pu na.”

²⁶ Le binib bi ηun kina na bui ke, “Ni yaa ye kina kan, ηma ga tee ηmar?”

²⁷ Le Yesu bui ke, “Tiwan ni pɔɔ binib chee na aa pɔɔ Uwumbɔr chee.”

²⁸ Le Piita bui u, “Tima kan, ti nan di taah kpa nimɔk na ki di lii, ki dii si la.”

²⁹ Le Yesu bui bi, “M tuk nimi mbamɔn la, unii umɔk di cha waadichal, bee upuu, bee unaabitiib, bee ute, bee una, bee waabim, Uwumbɔr aanaan pu na kan, ³⁰ u ga kan ki jer waah di cha tiwan nimɔk na sakpen dandana wee. N-yoonn mu choo na, u ga nan kan limɔfal li kaa kpa ndoon na.”

Yesu aah ki len waakun aabɔr taataa pu na

(Matiu 20.17-19; Mak 10.32-34)

³¹ Yesu nan di waadidiliib kipiik ni bilee na nyan n-gbaan, le ki ti bui bi, “Li pel man, ti yaa fuu Jerusalem kan, bi ga ηa min Unibɔn Aabo ke Uwumbɔr aabɔnabtiib aah nan ηmee ke bi ga nan ηa mi pu na mɔmɔk. ³² Bi ga di mi ηa binib bi kaa ye Juu yaab na aɔɔaal ni, bi ti ηa mi mbɔnyun, ki yook mi, ki teei timɔɔtan ηani m pu, ³³ ki lue mi ηinaalab, ki ga ku mi. Iwiin itaa daal le m ga fikr nkun ni.”

³⁴ Le baa bee iliin imina aatataa. Uwumbɔr le bɔr yaatataa. Nima le baa bee waah len pu na aatataa.

Yesu aah likr ujoon aanimbil pu na

(Matiu 20.29-34; Mak 10.46-52)

³⁵ Le Yesu aah peen Jeriko aatiŋ ni na, ujoon ubaa ka nsan aamɔgbeln, ki mee binib tiwan. ³⁶ Le u ŋun kinipaak aah choo pu na, ki baa ke, “Ba ŋa?”

³⁷ Le bi bui u, “Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na le choo.”

³⁸ Le u teen ke, “Yesu, u ye Ubər David aayaabil na, san mi kinimbaak.”

³⁹ Le binib bi loln Yesu pu nsan na kae u ke u ŋmin. Le u moo tar, “Ubər David aayaabil, san mi kinimbaak.”

⁴⁰ Le Yesu sil nsan ni, le ki bui bi, “Li joo ni u man.” Waah duun ni u na, le Yesu baa u, ⁴¹ “Aa ban ba?”

Le u bui u, “Ndindaan, m ban ke aa likr nnimbil le tii mi.”

⁴² Le u bui u, “Aa likr a. Saah gaa mi ki kii na, nima le cha aanimbil likr.”

⁴³ Libuul ngbaan ni le unimbil likr, le u dii u, le ki nyurŋni Uwumbər. Binib ngbaan məmək aah kan kina na, le bi pak Uwumbər.

19

Yesu aah tuk bilampoogaab aaninkpel pu na

¹ Yesu nan koo Jeriko aatiŋ ni, ki bə dii ki ponn ni.
² Uja ubaa nan bi nima, bi nan yin u ke Sakeus, u ye bilampoogaab aaninkpel, ki mu ye uwankpadaan la. ³ Le u ban ke u kan Yesu aah bi pu na, ki mu ye kinigengeŋ. Kinipaak ngbaan pu, waa ŋmaa kan Yesu. ⁴ Le u san ki loln kinipaak ngbaan pu nsan, le ki ti jon likakaln aasub pu ke u li waa Yesu aah ga jer nima chee pu na. ⁵ Yesu aah nan fuu ni nima chee na, le u waan lik, ki bui u, “Sakeus, sunn ni mala. Din, m ga doon aado.”

⁶ Le u sunn ni mala, ki gaa u, ki kpa mpopiin pam.
⁷ Kinipaak ngbaan aah kan ke u koo Sakeus do na, le bi məmək ŋul u pu, ke u buen titunwanbirdaan do la.

⁸ Tɔ, Sakeus nan fii sil, ki bui u, “Ndindaan, lik, m ga di maawankpal ligeln tii bigiim la. Maah nan jin binib bi aawan na, m ga giin kina nfum munaa le ki di tii bi.”

⁹ Le Yesu bui u, “Din le lidichal limina aanib ηmar; ba pu? aa mu ye Abraham aayaabil la. ¹⁰ Min Unibɔn Aabo dan m nan ban binib bi wɔɔ na ke bi ηmar la.”

*Bitutum aah joo bidindaan aapiin pu na
(Matiu 25.14-30)*

¹¹ Yesu nan ηakl binib bi ηun tibɔr timina na liyatɔɔakl, bi taa li dak ke waah peen Jerusalem na Uwumbɔr aanaan ga fuu ni libuul ngbaan ni. ¹² U nan bui bi, “Uyidaan ubaa nan ban u buen kitiη ki daa na ni, u ti ji nnaan ki gir ni. ¹³ Le u yin waatutum kipiik, le ki di salmaa aamombil kipiik, ki di yakr bi ubaabaa, le ki bui bi, ‘Li joo tiir kitiir man, ki ti saa buyoonn m ga nan gir ni na,’ le ki buen. ¹⁴ Le waatiη ni aanib nan nan u, ki tun binib ke bi paan u pu ki ti bui ubɔrkpaan na, ‘Taa ban ke uja ngbaan le ye timi aabɔr.’

¹⁵ “Le u jin nnaan ngbaan, le ki gir kun, ki yin waatutum bi u nan tii bi ηimombil ngbaan na, ke bi dan u chee, aan u lik bimɔk aah tiir kitiir ki kan tinyoor pu na. ¹⁶ Le njan yoo dan nan bui u, ‘Ndindaan, saah nan tii mi limombil libaa li na, m kan tinyoor ηimombil kipiik ki kpee.’ ¹⁷ Le u bui u, ‘Nfaan. Aa ye ututunn nyaan la. Saah joo tiwan waatiir mbamɔm na, m ga ηa si ntisakpem kipiik ni aaninkpel la.’ ¹⁸ Le lelee yoo mu dan nan bui u, ‘Ndindaan, aa nan tii mi limombil libaa la. M kan tinyoor ηimombil ηiηmu le ki kpee.’ ¹⁹ Le u bui u mu, ‘M ga ηa si ntisakpem muηmu ni aaninkpel la.’

²⁰ “Le uken na mu dan nan bui u, ‘Ndindaan, lik, saamombil le na. M nan di likekegeln le poo li, ki di bil.

²¹ Aa ye unii u chur binib mpɔɔn na la. Aa gaal saah kaa yeh tiwan ni na, ki chee saah kaa nan bun tijikaar ti na. Nima le m san si ijawaan.’ ²² Le u bui u, ‘Si ututunn u kaa ηan na,

saah len pu na, nima le bii si. Aa bui ke aa nyi ke m ye unii u chur binib mpoon na ki gaal maah kaa yeh tiwan ni na, ki chee maah kaa nan bun tijikaar ti na. ²³ Saah nyi kina na, ba ŋa saa nan di maamombil ti bil banki ponn ni? Maah fuu ni na, m ba ga kan maamombil ni tinyoor ki kpee,' ²⁴ le ki bui binib bi si u chee na, 'Chuu gaa waamombil libaa ngbaan man, ki di kpee ututunn u joo ŋimombil kipiik na.' ²⁵ Le bi bui u, 'Tidindaan, u kpa ŋimombil kipiik la.' ²⁶ Le u bui bi, 'M tuk nimi la, unii umək kpa na, bi ga kpee u. U kaa kpa na, bi ga chuu gaa waah kpa ni pōkaa na. ²⁷ Tɔ, maadim bi kaa nan ban ke m li ye baabər na, li joo ni bi do chee na, ki nan ku bi nnimbiin ni.' ”

Jerusalem aanib aah nyuŋ Yesu pu na

(Matiu 21.1-11; Mak 11.1-11; Jɔnn 12.12-19)

²⁸ Yesu aah ŋakl bi liyataŋakl ngbaan ti doo na, le u loln bi pu nsan ki cha Jerusalem. ²⁹ Waah nan peen ni Befej ni Betani aatim mu bi lijool li bi yin li ke Olif aasui aajool paab na, ³⁰ le u tuk waadidilib ponn ni bilee, “Li cha man naah si gbək kitij ki na. Ni yaa koo ki ponn ni kan, ni ga kan ubon u laa diin na si gbin. Ubaa aa kee diŋ u pu. Chuu gbiln u, ki li joo ni u m chee man. ³¹ Unii ubaa yaa baa nimi, ‘Ba ŋa ni chuu gbiln u?’ kan, ni bui u, ‘Tidindaan le ban u.’ ”

³² Yesu aah tun bi pu na, le bi buen, ki ti kan ubon u laa diin na waah tuk bi ke bi ga kan pu na. ³³ Baah bi gbilni u na, le binib bi yeh u na baa bi, “Ba ŋa ni bi gbilni ubon ngbaan?”

³⁴ Le bi bui bi, “Tidindaan le ban u,” ³⁵ le ki joo ni u Yesu chee, ki di baakeken paan u pu, ki di Yesu diŋ u pu. ³⁶ Le waah cha na, kinipaak ngbaan di baakeken ter nsan ponn ni.

³⁷ Le u peen Jerusalem, ki fuu baah sunni Olif aasui aajool nin chee na. Baah fuu nima chee na, le kinipaak

kimək dii u na piin ki bi mæoni. Baah kan u tun lijnjiir aatun mæmæk pu na, le bi pak Uwumbør mpæon pu, ³⁸ ki bui ke, “Uwumbør aanyoor bi Ubørkpaan u choo waayimbil ni na pu. Lifuur bi paacham. Ni li nyuŋni Uwumbør paacham man.”

³⁹ Le Farisii yaab bi bi kinipaak ngbaan ponn ni na bibaa bui Yesu, “Umæmækr, tuk saadidiliib ngbaan ke bi kpa kifuuk.”

⁴⁰ Le Yesu bui bi, “M tuk nimi la, bi yaa ŋmin kan, ŋitakpal ŋimina ga li tar la.”

Yesu aah wii Jerusalem aanib aafalaa u choo na pu na

⁴¹ Yesu aah peen Jerusalem aatiŋ na, le u waa ki, ki wii sakpen ki pu, ⁴² ki bui ke, “Jerusalem aatiŋ aanib, ni yaa ba nyi nsuudoon aasan din kan, ni ba ga li ŋan ki tii nimi. Dandana wee, mu bər ke ninimbil taa li waa mu. ⁴³ Buyoonn Uwumbør ban u ter nimi na, ni yii a. Nima le nimi aadim ga nan gob nimi aatiŋ, ki yuu lakr kaagoln pu, ⁴⁴ ki kuln ni mæmæk, ki gbaa wii nimi aadir mæmæk. Tidir ngbaan aatakpəl ŋilee aan ki li bi ki tok tøb pu.”

Yesu aah toor Uwumbør Aadichal pu na

(Matiu 21.12-17; Mak 11.15-19; Jønn 2.13-22)

⁴⁵ Yesu nan koo Uwumbør Aadichal ponn ni, le ki jenn nyan binib bi kooh tiwakor na, ⁴⁶ le ki tuk bi, “Ni ŋmee Uwumbør Aagbaŋ ni ke Uwumbør len ke, ‘Bi ga yin maadichal ke Mmeen Aadichal;’ tə, nimi le ŋa li bififiirb aakakaa chee.”*

⁴⁷ Iwiin mæmæk Yesu nan bi Uwumbør Aadichal ponn ni, ki tuk binib Uwumbør aabər. Le Uwumbør aato-toorninkpiib, ni Uwumbør aakaal aamæmæk, ni Juu yaab aaninkpiib ka ki kpokl baah ga ŋa pu ki ku Yesu na, ⁴⁸ kaa

* 19:46 : Lik Aisaya 56.7; Jeremia 7.11.

ηmaa kan baah ga ku u pu na; ba pu? binib ngbaan məmək aanimbil man ke bi ηun waah len pu na.

20

Baah baa Yesu waatuln pu pu na

(Matiu 21.23-27; Mak 11.27-33)

¹ Kitaak kibaa daal, le waah bi Uwumbər Aadichal ni ki tuk binib Uwumbər aaliin, ki mooni tibənyaan tee na, le Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Uwumbər aakaal aaməmək, ni Juu yaab aaninkpiib dan u chee, ² le ki nan baa u, “Aa kpa nsan ke aa ηa saah ηani pu na aa? ηma tii si nsan ngbaan? Tuk timi.”

³ Le u bui bi, “M mu ga baa nimi mbaan. ⁴ Jənn aah nan muini binib nnyun ni na, ηma nan tii u nsan? Uwumbər aan binib? Tuk mi man.”

⁵ Le bi kpokl təb, “Ti yaa bui ke Uwumbər le nan tii u nsan kan, u ga baa timi ke ba ηa taa nan gaa u ki kii. ⁶ Ti yaa ki len ke binib le tii u nsan kan, binib ngbaan məmək ga mae timi ηitakpal; bi məmək len ke Jənn nan ye Uwumbər aabəabr la.” ⁷ Nima le bi bui Yesu ke baa nyi udaan u tii Jənn nsan na.

⁸ Le Yesu bui bi, “M mu aan tuk nimi maah kpa nsan pu ki ηani maah ηani pu na.”

Bikpaab bi kaa ηan na aayatanakl

(Matiu 21.33-46; Mak 12.1-12)

⁹ Le u ηakl binib ngbaan liyatanakl, “Uja ubaa nan naan kisaak, ki ηum isui i lu ηisubil na ki ponn ni, le ki yin bikpaab bibaa, ki di kisaak ngbaan ηa biηaal ni ke bi li lik ki. Isui ngbaan yaa nan lun ηisubil kan, bi ker tii u, aan ki ker bibaa mu. Waah ηa kina na, le u siir ki buen kitiη ki daa na ni, ki ti yunn nima. ¹⁰ Buyoonn ηisubil ngbaan nan puir na, le u di unaagbiija ubaa tun bikpaab ngbaan chee ke bi tii ni u kisaak ngbaan ponn ni aasubil. Le bi gbaa u, ki

giin ni u, kaa tii u nibaa. ¹¹ Le u ki di unaagbiija uken tun bi chee. Le bi ti gbaa u mu, ki yook u, le ki giin ni u, kaa tii u nibaa. ¹² Le u ki tun unaagbiija tatar bi chee. Le bi ti gbaa u mu, ni ti ŋa u iween, le ki jenn nyan u nima. ¹³ Le usadaan ngbaan bui ke, ‘M ga ŋa kinye? M ga di maabogeehn le tun bi chee. Nibaakan, bi ga pak uma.’ ¹⁴ Le bikpaab ngbaan aah kan waabo ngbaan choo na, le bi kpokl tɔb, ‘Uma le ye waafaajil. Cha ti ku u man, aan ki ji waafaal.’ ¹⁵ Le bi chuu u, ki di nyan n-gbaan, le ki ti ku u.

“Kina pu na, usadaan ngbaan ga ŋa bi kinye? ¹⁶ U ga dan nan ku bikpaab ngbaan, ki di kisaak ngbaan tii bikpaab biken.”

Kinipaak ngbaan aah ŋun kina na, le bi bui ke, “Uwumbɔr taa cha ni pii bi.”

¹⁷ Le Yesu lik bi, ki bui bi, “U yaa kaa ŋa bi kina kan, Uwumbɔr Aagbaŋ aah len pu na aatataa ye kinye? ke, ‘Litakpal li bidimaab yii li na,

lima le ye litakpajal.’* ”

¹⁸ Unii umɔk lir litakpal ngbaan pu na, u ga kool. Unii u litakpal ngbaan lir u pu na, li ga nan u, u ŋa ke ntayon na.”

Baah pen Yesu nlan pu na

(Matiu 22.15-22; Mak 12.13-17)

¹⁹ Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb, ni Uwumbɔr aato-toorninkpiib nan bee ke Yesu di liyataŋakl ngbaan ŋaŋ bima la. Nima pu, le bi nan ban bi chuu u libuul ngbaan ni, ki mu san kinipaak ngbaan ijawaan. ²⁰ Le bi ban nsan mu pu bi ga chuu u na, ki di bipepekb tun u chee, bi ti ŋmann ke bi ye bininyaam la, aan ki pen u nlan, aan ki chuu u, ki di ŋa kitin ngbaan aayidaan aŋaŋal ni. ²¹ Le bi dan nan bui u, “Umɔmɔkr, ti nyi ke aa len mbamɔn, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr mbamɔm, kaa pak ubaa ki jer uken.

* 20:17 : Lik Ilahn 118.22.

Aa po mək bi Uwumbər aasan mbaməm la. ²² Tuk timi, ni njan ti pa lampoo ki di tii Ubərkaapaan Siisa aan naa njan?”

²³ Le Yesu bee ke bi pen u nlan la, le ki bui bi, ²⁴ “Mək mi limombil man.” Baah mək u na le u baa bi, “Ŋma aanaŋ ni liyimbil bi li pu?”

Le bi bui u, “Siisa yaan.”

²⁵ Le u bui bi, “Nima pu na, ni di ni ye Siisa yaan na tii u man, ki di ni ye Uwumbər yaan na tii Uwumbər.”

²⁶ Yesu aah len kina na, le ni gar bi pam. Baa ŋmaa chuu u taani waabəlen pu, binib aanimbil ni. Le bi ŋmin.

Binib bi ga fikr nkun ni na aah ga li bi pu na

(Matu 22.23-33; Mak 12.18-27)

²⁷ Le Sajusii yaab bibaa dan u chee. Bima le len ke binib aan fikr nkun ni na. ²⁸ Le bi bui u, “Uməməkr, Moses nan ŋmee nkaal tii timi ke, ‘Uja yaa kpa puu ki yaa kpo, kaa kpa ubo kan, unaal di ukpopii ngbaan kpan, ki maa mbim tii ukpel.’† ²⁹ Tɔ, naabitiib bilole nan bi. Upol na nan yoor upii, le ki kpo, kaa kpa ubo. ³⁰ Le unaal di ukpopii ngbaan kpan, ki mu kpo, kaa kpa ubo. ³¹ Le u paa u pu na mu ŋa kina. Le bijab bilole ngbaan məmək ŋa kina, ki kpo doo, kaa kpa ubo. ³² Kookoo yoo le upii ngbaan mu kpo. ³³ Kina pu na, binib yaa nan fikr nkun ni kan, upii ngbaan ga li ye ŋma aapuu? Bi məmək bilole nan joo u la.”

³⁴ Le Yesu bui bi, “Dulnyaa wee ponn ni, bijab yoor bipiib la. Bipiib mu mən bijab la. ³⁵ Binib bi ŋeer ke bi fikr nkun ni ki li bi dulnyaa u choo na ni na aan yoor bipiib. Bipiib mu aan mən bijab. ³⁶ Bi ga li bi ke Uwumbər aatuuntiib aah bi pu na, kaan ki kpo. Baah ga fikr nkun ni na, bi ga li ye Uwumbər aabim la. ³⁷ Tɔ, Moses mu nan mək timi ke binib bi kpo na ga fikr nkun ni. Buyoonn u nan bi busub bu gaal mmii na chee na, u nan yin Uwumbər ke

† 20:28 : Lik Ikaal 25.5.

Abraham, ni Aisak, ni Jakob Aawumbør la.† ³⁸ Uwumbør yaa len ke u ye binib bi kpo na Aawumbør kan, nima le mæk ke bi kpa limøfal. Bi mømæk ye binifuub Uwumbør chee la.”

³⁹ Le Uwumbør aakaal aamømæk b bibaa bui Yesu, “Umømæk, saah len pu na, ni ñan la.” ⁴⁰ Le baa kaa bi ki baa u mbaan.

Kristo u ga gaa binib lii na aabør
(*Matiu 22.41-46; Mak 12.35-37*)

⁴¹ Le Yesu baa bi, “Binib ña kinye pu ki bui ke Kristo u ga gaa binib lii na ye Ubør David aayaabil? ⁴² David ubaa nan len Uwumbør aalahn aagbañ ponn ni ke, ‘Uwumbør bui Ndindaan ke: Kal ññangii wøb,

⁴³ ki ti saa buyoonn m ga nyañ saadim mømæk na.’§

⁴⁴ David aah nan yin Kristo ngbaan ke Udindaan kina na, Kristo ga li ñmaa ye uyaabil aa?”

Bi li nyi Uwumbør aakaal aamømæk aabør
(*Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40*)

⁴⁵ Kinipaak ngbaan aah pel Yesu aah len pu na, le u bui waadidiliib, ⁴⁶ “Ni li nyi man Uwumbør aakaal aamømæk aabør. Baageehn le ye ke bi li pee ñibøkul fəfək, ki gee ke binib li dooni bi kinyañ ni, ki gee ke bi kal bininyuum aakakaa chee mmeen aadir ni, ni ñjim chee. ⁴⁷ Bi ji bikpopiib durm la, le ki mee Uwumbør ni yunni ke bi ñmann ke bi ye bininyaam la. Uwumbør ga daa bitafal ki jer waah ga daa binib biken aatafal pu na.”

21

Ukpoppi ubaa aah tii sakpen pu na
(*Mak 12.41-44*)

† 20:37 : Lik Nnyam 3.6. § 20:43 : Lik Ilahn 110.1.

¹ Yesu nan jaar lik, ki kan biwankpadam joo ñimombil pam ñani Uwumbør aapiin aadakaa ni, ²ki kan ukpopiigiin ubaa mu di janjan bilee ki di ña u ponn ni. ³ Le Yesu bui ke, “M tuk nimi mbamøn la, ukpopiigiin wee tii ñimombil ki jer bi mòmøk aah tii pu na. ⁴ Bi mòmøk tii ki gur ñimombil sakpen. U ye ugiin la, le ki di waamombil mòmøk tii, kaa ki gur nibaa.”

*Baah ga gbaa wii Uwumbør Aadichal pu na
(Matiu 24.1-2; Mak 13.1-2)*

⁵ To, binib bibaa nan bi len Uwumbør Aadichal aah ñan pu na, ki kpa ñitakpanyaan, ni ipiin i binib tii Uwumbør na. ⁶ Le Yesu bui bi, “N-yoonn choo, bi ga nan gbaa wii lidichal limina mòmøk. Litakpal libaa aan ki li paa liken pu.”

*Falaa aayoonn aah ga li bi pu na
(Matiu 24.3-14; Mak 13.3-13)*

⁷ Le Yesu aadidiliib baa u, “Umòmøkr, bi ga ña kina bayoonn? Ba ga li ye limøkl ki møk timi ke ni ñeer bi ña kina?”

⁸ Le u bui bi, “Ni li nyi man, aan ubaa taa ñmann nimi. Binib pam ga nan dan ki pur maayimbil ke bima le ye min Yesu, ki ga bui ke ni ñeer a. Ni taa dii bi man. ⁹ Ni yaa ñun ke ntim mubaa aanib to tøb butøb, aan ntim muken aanib kpa tibør kan, ni taa san ijawaan man. Uwumbør le siin ke nimina mòmøk ga ña. Nima le aan møk ke dulnyaa wee ga doo libuul ngbaan ni.

¹⁰ “Linibol libaa ga to linibol liken butøb. Nnaan mubaa aanib ni nnaan muken aanib ga to tøb butøb. ¹¹ Kitij ga deŋ sakpen ñipepel ñipepel. Nkon mu ga lir. Iween mu ga lir, ki ku binib pam ntim ntim ponn ni. Lijinjiir aawan, ni tiwan ni faani binib na mu ga li bi paacham.

¹² “Nimina mòmək aa kaa kee ɲa buyoonn na, le bi ga chuu nimi, ki ɲa nimi falaa, ki di nimi ɲa mmeen aadir ni ki ji nimi tibər, ki di nimi ɲa kiyondiik ponn ni. M pu, le bi ga di nimi siin bibərɔb ni ntim aaninkpiib aanimbiin ni ke bi ji nimi tibər. ¹³ Nima le ga tii nimi nsan le ni tuk bi tibɔnyaan tee. ¹⁴ Ni di ɲa nisui ni man ke naan puen baa nisui ni ke ni ga len kinye? ¹⁵ M ga tuk nimi naah ga len pu na, aan nimi aadim ubaa taa ki ɲmaa kpak nimi, kaan ki ɲmaa len tibiaa. ¹⁶ Nitetiib, ni ninatiib, ni ninaabitiib, ni nidoyaab, ni nijotiib, ga kooh nimi. Le binib ga ku ni ponn ni bibaa. ¹⁷ Binib mòmək ga li nan nimi m pu. ¹⁸ Ni mu aan bee yɔli; nimi aayikpirk kibaa le aan bee yɔli. ¹⁹ Ni yaa ji limər falaa mòmək ponn ni kan, ni ga kan limɔfal li kaa kpa ndoon na.”

*Baah ga bii Jerusalem aatiɲ pu na
(Matiu 24.15-21; Mak 13.14-19)*

²⁰ “Ni yaa kan butɔb aajab si gob Jerusalem aatiɲ kan, ni li nyi man, naan yunn, le bi ga bii kitiɲ ngbaan doo. ²¹ N-yoonn ngbaan yaa nan fuu ni kan, binib bi bi Judea aatiɲ ponn ni na san buen ɲijoo paab. Binib bi bi Jerusalem ponn ni na mu li nya ki ni. Binib bi bi itingbaan ni na, bi taa koo ni Jerusalem aatiɲ ni. ²² N-yoonn ngbaan le Uwumbər ga daa Jerusalem aatiɲ aanib aatafal, aan ni gbiin waagbaɲ aah ɲmee pu na mòmək. ²³ N-yoonn ngbaan, bipiib bi kpa ɲipuu na, ni bipiib bi kpa mbim bi laa ɲaa libiil na ga li kpa kinimbaak; ba pu? Uwumbər ga gee liɲuul sakpen kitiɲ ngbaan aanib pu. Bi ga ji falaa pam. ²⁴ Bi ga di kijaak aajum ku bibaa, ki ga chuu bibaa mu tinaagbiir ki di buen ɲinibol mòmək aakaasisik ni. Le binib bi kaa ye Juu yaab na ga bii Jerusalem ki ti saa baayoonn aah ga doo pu na.”

Yesu aah ga gir ni pu na
(*Matiu 24.29-31; Mak 13.24-27*)

²⁵ “Lijinjiir aawan ga li bi nwiin, ni uɲmal, ni ɲiɲmabil ponn ni. Nnyusakpem ga ɲa tinyunkpenn sakpiin, ki faa kifuuk sakpen, ki ɲa binib ilandak. Baan ki li nyi baah ga ɲa pu na. ²⁶ Paacham aawan aan ki li bi mbamɔm. Nima le binib ga lik naah ga li bi pu dulnyaa wee ni na, ki ga san ijawaan ki ti fik. ²⁷ N-yoonn ngbaan le bi ga kan min Unibɔn Aabo bi ntaalangbam ni ki choo, ki wiin chain, ki joo mpɔɔn. ²⁸ Ni yaa kan tiwan nimina mɔmɔk bi ɲani kan, chuu nibaa man, ki pɔɔk nitaakpab. Naan yunn le ni ga ɲmar.”

Isui aayataɲakl
(*Matiu 24.32-35; Mak 13.28-31*)

²⁹ Yesu nan ɲakl bi liyataɲakl ke, “Ni li lik bukpasɔm ni isui mɔmɔk man. ³⁰ Ni yaa nan kan yaabon bi ɲani tifar kan, ni bee ke ni yaa kpee siib kan, kiseek ga seer. ³¹ Kina na, ni yaa kan nimina bi ɲani kan, ni bee ke ni yaa kpee siib kan, Uwumbɔr aanaan ga fuu ni.

³² “M tuk nimi mbamɔn la, dandana aanib aan jer le tiwan nimina mɔmɔk puen ɲa. ³³ Paacham ni taab ga jer. Maamɔbon ma aan jer.”

Yesu aagirndaal aabɔr

³⁴ “Ni li nyi man, ki taa nyu ndaan gbii ki li kpa ndaan aaween, ki taa cha nimi aabimbin aabɔr gbiin nimi aalandak mɔmɔk, aan maagirndaal taa yuk nipobil. ³⁵ Maagirndaal kan, dulnyaa wee ni aanib mɔmɔk aapobil ga yuk ke gaawɔb aah chuu upeel kan, upobil yukr pu na. ³⁶ Li nyi man n-yoonn mɔmɔk, ki mee Uwumbɔr u tii nimi mpɔɔn ke ni nya falaa umɔk choo na ni, ki nan sil min Unibɔn Aabo animbiin ni.”

³⁷ Iwiin mómək le Yesu nan bi Uwumbər Aadichal ni, ki tuk binib Uwumbər aabər. Tinyer mómək le u buen Olif aasui aajool paab ki ti dɔ geen. ³⁸ Kichakpinaanyeeek ni mómək le binib chaa u chee Uwumbər Aadichal ni, bi ti ŋun waah len pu na.

22

Baah kpokl ke bi ga ku Yesu pu na

(Matiu 26.1-5; Mak 14.1-2; Jɔnn 11.45-53)

¹ N-yoonn ngbaan, naa nan ki daa ke bi ji Lakr-jer aajim,* ki ŋmɔ boroboro u kaa kpa nnyək na. ² Le Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Uwumbər aakaal aamóməkɓ nan kpokl baah ga ŋa pu ki ku Yesu na. Bi mu nan san binib na ijawaan.

Judas aah nan ban ke u kooh Yesu pu na

(Matiu 26.14-16; Mak 14.10-11)

³ Le kinimbəŋ koo Judas Iskariot aasui ni. Judas nan ye Yesu aadidiliib kipiik ni bilee na ponn ni ubaa. ⁴ Kinimbəŋ aah koo Judas aasui ni na, le u buen Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Uwumbər Aadichal aakikiirb aaninkpiib chee, u ti kpokl bi waah ga ŋa pu ki di Yesu ŋa biŋaal ni na. ⁵ Le bi nan kpa mpopiin, ki puu tipuur ke bi ga tii u ŋimombil. ⁶ Le u kii, ki ban nsan mu u ga di Yesu ŋa biŋaal ni, buyoonn kinipaak ngbaan aa bi u chee na.

Baah toor njim ngbaan pu na

(Matiu 26.17-25; Mak 14.12-21; Jɔnn 13.21-30)

⁷ Lakr-jer aajim, buyoonn bi ga ŋmɔ boroboro u kaa kpa nnyək na aawiin mu daal bi ga kər upihbo na, ⁸ le Yesu bui Piita ni Jɔnn, “Li cha ti gor njim ngbaan aajikaar aan ti ji.”

⁹ Le bi baa u, “Aa ban ke ti gor ti la chee?”

* 22:1 : Israel yaab nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbər nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijpt aatiŋ ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

¹⁰ Le u bui bi, “Ni yaa koo kitin ngbaan ni kan, uja u tu nnyun na ga ton nimi nsan ponn ni. Ni li dii u man, ki ti koo waah ga koo lidichal li ponn ni na, ¹¹ ki bui udichadaan na, ‘Umömökr bui ke u ni waadidiliib ga ji njim ngbaan aajikaar kiladiik ni?’ ¹² Le u ga mək nimi paacham aadisakperj ki bi puen toor ki na. Ni gor njim ngbaan aajikaar nima chee.”

¹³ Le bi buen, ki ti kan Yesu aah tuk bi ke bi ga kan pu na. Le bi gor njim ngbaan aajikaar.

Tidindaan aajim

(Matiu 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Korint Yaab 11.23-25)

¹⁴ Tijikaar aajim yoonn aah fuu ni na, le Yesu ni waadidiliib dan nan kal. ¹⁵ Le u bui bi, “Nnimbil nan man ke m ni nimi kpaan ji njim mue waahr aan m nin ji maafalaa ngbaan. ¹⁶ M tuk nimi la, maan ki ji njim mue ki ti saa buyoonn Uwumbər ga nan ŋa mu aah mək pu na waanaan ni.”

¹⁷ Yesu nan yoor kiyinyook, le ki doon Uwumbər, le ki bui bi, “Gaa man ki yakr tɔb. ¹⁸ M tuk nimi la, maan ki nyu ŋisubil aanyun ngbaan ki ti saa buyoonn Uwumbər aanaan ga fuu ni na.”

¹⁹ Le u yoor boroboro, le ki doon Uwumbər, ki gii, ki di tii waadidiliib ki bui bi, “Maawon le na. Nimi aatunwanbir pu le m tii tiwon tee. Ni li ŋmɔ kina aan ki li teer mbər.” ²⁰ Baah jin tijikaar ngbaan ti doo na, le u yoor kiyinyook, ki doon Uwumbər, ki di tii bi, le ki bui bi, “Tiwanyukaan ngbaan ye maasin aaməkl la. Maasin ga nya nimi aatunwanbir pu la. Maasin pu, le Uwumbər puu tipuupɔln tii nimi.

²¹ “Lik, unii u ga kooh mi na, m ni uma le aajaal kpaan bi lisambil ni na. ²² Min Unibɔn Aabo ga sil kpo, Uwumbər aah nan len ke m ga kpo pu na. Tibɔbir mu ga li bi uja u ga kooh mi na pu.”

²³ Le waadidiliib baa tɔb, “Ti ponn ni, ulau ga tee ŋa kina?”

Ulau ye uninyuun?

²⁴ Tɔ, Yesu aadidiliib nan kpak tɔb kinikpakpak ke ulau tee ye uninyuun bi ponn ni. ²⁵ Le u bui bi, “Dulnyaa wee ni aanibol aabɔrb yoor bibaa paacham la. Binib bi kpa tininkpir na, baanib yin bi baateterb la. ²⁶ Nimi, ni taa li bi kina man. Unii u ye uninyuun ni ponn ni na kan, u ŋa ubaa ke uwaatiir na. Unii u ye usaloln na kan, u ŋa ubaa ke nimɔk aatutunn na. ²⁷ Unii u ŋa tijikaar na, ni unii u ji na, ŋma jer uken? Naa ye unii u ji na aa? Mma kan, m bi ke ututunn na le ni ponn ni.

²⁸ “Tɔ, maah bi ntɔŋ ni na, nimi le sil ncharŋ ni. ²⁹ M ga ŋa nimi bibɔrb ke Nte Uwumbɔr aah ŋa mi ubɔr pu na. ³⁰ Le ni ga ji tijikaar ki nyu nnyun m chee maanaan ni, ki kal ŋibɔrjal pu, ki ji Israel yaab aanibol kipiik ni ŋilee tibɔr.”

Yesu aah bui ke Piita ga nee u pu na

(Matiu 26.31-35; Mak 14.27-31; Jɔnn 13.36-38)

³¹ Le Yesu bui Simonn Piita, “Simonn, Simonn, lik, kinimbɔrŋ kan nsan ke ki tɔŋ nimi, aan ni lir. ³² Le m mee Uwumbɔr tii si, aa taa di cha maasan. Aa yaa ki gir ni ki nan dii mi kan, pɔɔn aanaabitiib aataakpab.”

³³ Le Piita bui u, “Ndindaan, m ga ŋmaa kpaan aa chee kiyondiik ni. M ni si ga ŋmaa kpaan ki kpo.”

³⁴ Le Yesu bui u, “Piita, m tuk si la, din, aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi, le ukooja nin wii.”

Litaakɔr ni kijaak aajuk aabɔr

³⁵ Tɔ, Yesu nan baa bi, “Maah nan tun nimi ki nan bui nimi ke ni taa li joo ŋimombil aataakɔr, ki taa li joo litaakɔr mu, ki taa li joo ŋinaatak na, ni nan lann nibaa aa?”

Le bi bui u, “Taa nan lann nibaa.”

³⁶ Le u bui bi, “Dandana wee, naa ki bi ke naah nan bi pu na. Unii u kpa ñimombil aataakør na kan, u li joo li. Unii u kpa litaakør mu na kan, u li joo li. Unii u kaa kpa kijaak aajuk na kan, u di waabøkul kooh, ki daa kibaa. ³⁷ M tuk nimi la, ni ñmee Uwumbør Aagbanj ponn ni ke bi ga ña mi ke baah ñani titunwanbirdam pu na. Le bi ga sil ña mi kina. Baah nan ñmee maabør pu na, ni mòmøk bi gbiini la.”

³⁸ Le bi bui u, “Ndindaan, lik, ti kpa kijaak aajum mulee la.”

Le u bui bi, “Ni ñeer a.”

*Yesu aah mee Uwumbør pu na
(Matiu 26.36-46; Mak 14.32-42)*

³⁹ Le u nyan nima, le ki buen Olif aasui aajool paab, waah chaa nima n-yoonn mòmøk pu na. Waadidiliib mu dii u. ⁴⁰ Waah ti fuu nima chee na, le u bui bi, “Ni li mee Uwumbør man, aan ki taa koo ntøj ni.”

⁴¹ Le u siir cha bi, ki foor siib, le ki gbaan kitiñ ki mee Uwumbør ke, ⁴² “Nte, ni yaa ye saageehn kan, nyan mi falaa u choo na ni. Tə, ña saageehn, ki taa ña maageehn.”

⁴³ Le Uwumbør aatuun nyan ni paacham ki dan u chee ki nan pøk utaakpab. ⁴⁴ Le Yesu aasui ponn ni wu ki ti nyaj. Le u ki mee Uwumbør linimaln. Le kitotoñ naa u, ki ye nsin ki tuu lir kitiñ.

⁴⁵ Le u mee Uwumbør ti doo, le ki fii, ki gir buen waadidiliib chee, ki ti mui bi də geen, mpombiin pu. ⁴⁶ Le u baa bi, “Ba ña ni də geen? Fiin, ki li mee Uwumbør man, aan ki taa koo ntøj ni.”

*Baah chuu Yesu pu na
(Matiu 26.47-56; Mak 14.43-50; Jənn 18.3-11)*

⁴⁷ Waah laa bi len kina na, le kinipaak fuu ni bi chee. Judas u ye waadidiliib kipiik ni bilee ponn ni ubaa na, loln kinipaak ngbaan pu nsan, le ki buen Yesu chee ke u moor

utakpilm.† ⁴⁸ Le Yesu baa u, “Judas, aa moor ntakpilm ke aa kooh min Unibøn Aabo oo?”

⁴⁹ Yesu aadidiliib aah kan ke binib ngbaan ban bi chuu u na, le bi baa u, “Tidindaan, ti di kijaak aajum jan bi ii?”

⁵⁰ Le waadidiliib ponn ni ubaa di kijaak aajuk ki gaa per Uwumbør aatotoorninkpel aatutunn aatafagiir.

⁵¹ Le Yesu bui bi, “Di cha kina man,” le ki di ujaal meeh utafal le ki cha li pook.

⁵² Le Yesu baa Uwumbør aatotoorninkpiib, ni Uwumbør Aadichal ni aakikiirb, ni Juu yaab aaninkpiib bi dan bi nan chuu u na, “Ni joo kijaak aajum ni jagbaali mam ke ni nan chuu mi, ke maah ye ufifiir le na aa? ⁵³ M nan bi ni chee Uwumbør Aadichal ni iwiin mòmök, le naa nan chuu mi. Tò, dandana wee le ye n-yoonn mu Uwumbør siin ki tii nimi ni kinimbøŋ ki tun mbømbøøn aatuln na.”

Piita aah nee Yesu pu na

(*Matiu 26.57-58, 69-75; Mak 14.53-54, 66-72; Jønn 18.12-18, 25-27*)

⁵⁴ Le bi chuu Yesu ki di u buen Uwumbør aatotoorninkpel aadichal ni. Le Piita paa u pu ki bi dandar.

⁵⁵ Le bi tuur mmii lichiln ngbaan ni, ki ka gob mu. Piita mu nan ti kal bi chee ki ka bikaasisik ni. ⁵⁶ Mmii aah woln unimbil wøb na, le usapøøn u ye ututunn na kan u, ki ka lik u sulm, le ki ti bui ke, “Uja umina mu nan bi Yesu chee.”

⁵⁷ Le u nee, ki bui u, “Upii, maa nyi u.”

⁵⁸ Le ni kpee siib, le unii uken mu kan u, ki mu bui u, “Aa mu ye bi ponn ni ubaa la.”

Le Piita bui u, “Uja, maa ye.”

⁵⁹ Le ni ki kpee siib, le uja uken bui ke, “Ni ye mbamøn, uja wee mu nan bi u chee. U mu ye Galilee aatinj aanii la.”

⁶⁰ Le Piita bui u, “Uja, maa nyi saah len pu na aatataa.”

† 22:47 : ...moor utakpilm: Israel yaab nan doon binaabitiib kina le ki møk ngeehn.

Wah laa bi len kina na, libuul ngbaan ni, le ukooja wii.
⁶¹ Tidindaan nan fenn ki lik Piita. Le Piita teer Tidindaan aah ba tuk u pu na ke, “Din, aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi le ukooja nin wii.” ⁶² Le Piita nyan lipaal, ki ti wii pam.

Baah yook Yesu ki gbaa u pu na
 (Matiu 26.67-68; Mak 14.65)

⁶³ Le bijab bi joo Yesu na ŋa u mbɔnyun, le ki gbaa u, ⁶⁴ ki di likekeln poo unimbil, le ki baa u, “Uwumbɔr aabɔnabr, ulau faa si?” ⁶⁵ le ki seei u ŋisiibil pam.

Juu yaab aaninkpiib aah jin Yesu tibɔr pu na
 (Matiu 26.59-66; Mak 14.55-64; Jɔnn 18.19-24)

⁶⁶ Ki woln kitaak kichakpiik ni, le Juu yaab aaninkpiib, ni Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb kuun ni tɔb chee, le ki di Yesu siin binimbiin ni, ⁶⁷ le ki baa u, “Aa ye Kristo u ga gaa timi lii na aa? Tuk timi.”

Le u bui bi, “M yaa tuk nimi kan, naan li pak maah len pu na. ⁶⁸ M mu yaa baa nimi mbaan kan, naan giin tii mi, [kaan di mi lii.] ⁶⁹ Dandana ki joo cha, min Unibɔn Aabo ga kal Uwumbɔr u yeh mpɔɔn mɔmɔk na aarɔngii wɔb.”

⁷⁰ Le bi mɔmɔk baa u, “Aa ye Uwumbɔr Aajarɔn la aa?”

Le u bui bi, “Ni ye naah len pu na la.”

⁷¹ Le bi bui ke, “Taa ki ban seeraadam. Timi tibaa ŋun waah len umɔb ni pu na.”

23

Pailat aah jin Yesu tibɔr pu na
 (Matiu 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Jɔnn 18.28-38)

¹ Bi mɔmɔk nan fii, le ki di Yesu buen kitiŋ ngbaan aaninkpel chee, bi nan yin u ke Pailat, ² le ki piin ki bi galni u, ki bui ke, “Ti kan uja wee ŋmanni timi aanibol la. U tuk

bi ke bi taa ki pa lampoo tii Ubørkpaan Siisa, ke uma ubaa le ye Kristo u ga gaa binib lii na, ki ye Ubør.”

³ Le Pailat baa u, “Aa ye Juu yaab aabør la aa?”

Le u bui u, “Saah len pu na, ni ye kina.”

⁴ Le Pailat bui Uwumbør aatotoorninkpiib ni kinipaak ngbaan, “Maa kan uja wee aataani ubaa.”

⁵ Le bi moo galni u, ki bui ke, “U tuk binib waaliin la, le bi n̄ma tijar. U nan piin Galilee aatiŋ ni, le ki b̄o dii Judea aatim m̄m̄m̄k ni, ki nan fuu ni kitij kee ni.”

Ubør Herod aah jin Yesu tibør pu na

⁶ Pailat aah n̄un kina na, le u baa bi, “U ye Galilee aatiŋ aanii la aa?” ⁷ T̄o, Ubør Herod le nan joo Galilee aatiŋ aanib. Pailat aah n̄un ke Yesu nyan nima na, le u di u tun Herod chee. U mu nan bi Jerusalem aatiŋ ni n-yoonn ngbaan. ⁸ Ubør Herod aah kan Yesu na, le u kpa mpopiin sakpen. U nan n̄un waabør, ki ban u kan u ni yunn, ki mak ke u ga tun lijnjiir aatuln aan u kan. ⁹ Le u baa Yesu mbaan pam. Yesu ma aa len tibaa. ¹⁰ Le Uwumbør aatotoorninkpiib, ni Uwumbør aakaal aam̄m̄m̄kb mu si nima ki galni u mp̄ōn pu. ¹¹ Le Ubør Herod ni waat̄ob aajab lik u fam, ki n̄a u mb̄onyun, ki di kikpalk nyaan peen u, ki di u giin Pailat chee. ¹² Liyaadaal ngbaan le Herod ni Pailat ki n̄a kijotiik. Bi nan ye t̄ob aadim la.

Baah len ke bi ga ku Yesu pu na

(Matiu 27.15-26; Mak 15.6-15; J̄onn 18.39-19.16)

¹³ Pailat nan yin Uwumbør aatotoorninkpiib, ni Juu yaab aaninkpiib, ni kinipaak ngbaan, ¹⁴ le ki bui bi, “Ni joo ni uja wee m chee, ki bui ke u n̄manni binib la. Le m jin u tibør ninimbil ni. Nimi aagalm ngbaan ponn ni, maa kan u n̄a tibaa. ¹⁵ Ubør Herod mu aa kan waataani, le u di u giin ni ti chee. Waa n̄a nibaa ni n̄eer u nkun. ¹⁶ M ga cha bi lue u n̄inaalab, le ki di u lii.”

[¹⁷ Njim ngbaan məmək yoonn kan, see Pailat nyan unaagbiija ubaa lii.] ¹⁸ Le bi məmək kpaan ki teen ke, “Ku uja wee. Di Barabas di lii.” ¹⁹ Barabas nan tukni kitiŋ ngbaan aaninkpiib, ki ku binib, le bi laŋ u kiyondiik ni.

²⁰ Pailat nan ban u di Yesu lii, nima pu le u ki len kinipaak ngbaan chee. ²¹ Le bi ki teen ke, “Kpaa u ndəpuinkoo pu. Kpaa u ndəpuinkoo pu.”

²² Le Pailat baa bi, “Ba ŋa? U tun bakaa bayoo? Maa kan u ŋa nibaa ni ŋeer u nkun. M ga cha bi lue u ŋinaalab, le ki di u lii.”

²³ Le bi beenin tar mpəon pu, “Kpaa u ndəpuinkoo pu.” Baah tar kina na, le bi nyaŋ Pailat. ²⁴ Le u kii ke u ga ŋa baah ban pu na, ²⁵ le ki di Barabas u nan tukni kitiŋ ngbaan aaninkpiib ki ku binib, ki bi kiyondiik ni na lii, baah ban pu na, le ki di Yesu ŋa biŋaal ni, bi ti ŋa u baah ban pu na.

Baah kpaa Yesu ndəpuinkoo pu pu na

(Matiu 27.32-44; Mak 15.21-32; Jənn 19.17-27)

²⁶ Le butəb aajab di Yesu buen. Baah cha na, le bi ton uja u nyan ni ntingbaan ni na nsan ni. Bi nan yin u ke Simonn, u ye Sairene aatiŋ aanii na. Le bi chuu u ke u tun Yesu aadəpuinkoo ki li paan u pu.

²⁷ Le kinipaak sakpeŋ paa Yesu pu. Bi ponn ni bibaa ye bipiib bi wii ki kaani u pu na. ²⁸ Le Yesu fenn ki toŋ bi, le ki bui bi, “Jerusalem aatiŋ aapiib, ni taa wii m pu. Ni li wii nimi nibaa ni nimi aabim pu; ²⁹ ba pu? falaa aayoonn choo. N-yoonn ngbaan le bi ga len ke, ‘Bipiŋoob bi kaa ma mbim kaa tii bi libiil na, bima le kpa mpopiin.’ ³⁰ N-yoonn ngbaan le bi ga bui ŋijoo ni ŋigongon, ‘Lir ti pu, ki biin ti pu.’* ³¹ Bi yaa di ndəsoon ŋa mmii ni aan mu gaa kan, ndəkuun ga li bi kinye?”†

* 23:30 : Lik Hosea 10.8. † 23:31 : Naataa le ye ke, uninyaan yaa ji falaa kina kan, bibiindam ga li bi kinye?

³² Le bi di bakadam bilee kpee Yesu pu, ki di buen ke bi ti ku bi mu. ³³ Le bi ti fuu nibaa chee, bi yin nima chee “Kiyikpaŋ.” Baah ti fuu nima na, le bi di u kpa a ndɔpuinkoo pu, le ki di bakadam bilee na mu kpa a idɔpuinkee pu. Bi kpa a ubaa uŋangii wɔb, ki kpa a uken uŋangan wɔb. ³⁴ Baah bi kpa a Yesu ndɔpuinkoo pu na, le u bui ke, “Nte Uwumbɔr, di cha pinn bi. Baa nyi baah ŋani pu na.”

Le butɔb aajab ngbaan yoor waawanpeenkaan bi ti yakr tɔb, le ki too inaan ke bi lik bimɔk aah ga kan ni na. ³⁵ Le kinipaak ngbaan si ki lik u. Le Juu yaab aaninkpiib sii u, ki bui ke, “U gaal biken le bi ŋmar; u yaa ye Kristo u ga gaa timi lii, aan Uwumbɔr nyan u na kan, u gaa ubaa mu lii.”

³⁶ Butɔb aajab ngbaan mu nan ŋa u mbɔnyun, ki di ndaan mu mɔɔn na nyunn u, ³⁷ le ki bui u, “Aa yaa ye Juu yaab aabɔr kan, gaa aabaa lii.”

³⁸ Bi nan ŋmee kigbaŋ tam waadɔpuinkoo pu, uyil paab. Ni ŋmee ke, “Juu yaab Aabɔr le na.”

³⁹ Le baah nan kpa a bakadam bilee bi idɔpuinkee pu na ponn ni ubaa mu sii u, ki baa u, “Saa ye Kristo u ga gaa binib lii na aa? Gaa aabaa lii aan ki gaa ti mu lii.”

⁴⁰ Le bakadaan uken na kae u, le ki bui u, “Saa san Uwumbɔr aa? Aa ni u kpaan kan ntafadaan mubaa la.

⁴¹ Timi le ŋeer ntafadaan ngbaan. Bi ŋa timi, timi aatuln aah ŋeer pu na la. Uma le aa ŋa bakaa ubaa,” ⁴² le ki bui Yesu, “Ndindaan, aa yaa jin saanaan kan, aa teer mbɔr.”

⁴³ Le Yesu bui u, “M tuk si mbamɔn la, din aa ga li bi m chee Paradais ni.” †

Yesu aah kpo pu na

(Matiu 27.45-56; Mak 15.33-41; Jɔnn 19.28-30)

† 23:43 : Paradais ye Uwumbɔr do paacham la.

⁴⁴ Ni nan ye nwiin kaasisik ni. Le dulnyaa mək bəln, ki ti saa nwiin aah kpar pu na. ⁴⁵ Nwiin aa ki wiin. Le likekeln li yakr Uwumbər aadiik ni nfum mulee na chuu kar paacham, ki ti saa kitiŋ. ⁴⁶ Le Yesu teen mpɔɔn pu, le ki bui ke, “Nte Uwumbər, m di maawiin ŋa aarjaal ni la.” Waah len kina na, le u kpo.

⁴⁷ Tɔ, butɔb aajab aaninkpel aah kan naah ŋa pu na, le u nyuŋ Uwumbər, le ki bui ke, “Uja ngbaan sil ye uninyaan la.”

⁴⁸ Le kinipaak kimək kuun nima chee ke bi lik na aah kan tiwan ni məmək ŋa na, bi nan kpa mpombiin ki labr kun. ⁴⁹ Le ujotiib məmək, ni bipiib bi nyan ni Galilee aatiŋ ni ki dii u na si dandar, ki waa ni məmək.

Baah sub Yesu pu na

(Matiu 27.57-61; Mak 15.42-47; Jɔnn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Uja ubaa nan bi, bi nan yin u ke Josef, u nyan ni Juu yaab aatiŋ ki bi yin ki ke Arimatea na ni. U nan ye uninyaan la, ki kii Uwumbər aanaan aah ga fuu ni buyoonn na. U nan ye bibɔjirb aaninkpiib ponn ni ubaa la. Le waa kii baah kpokl pu ki ku Yesu na. ⁵² Le u buen Pailat chee, ki ti bui u, “Di Yesu aawon tii mi.” ⁵³ Le Pailat kii. Le u nyan waawon ndɔpuinkoo pu, le ki di u poo likekenyaan ni, ki di u ti sub kitakpaluŋ ni. Bi nan gbii kitakpaluŋ ngbaan litakpasakpeln aasikakl ni la. Baa nan kee sub unii ubaa ki ponn ni. ⁵⁴ Ni nan ye kitaak ki ga woln Juu yaab aakpaakool daal na la.

⁵⁵ Le bipiib bi nan nyan Galilee aatiŋ ni ki dii Yesu na paan Josef pu, le ki ti kan kitakpaluŋ ngbaan, ki kan baah di Yesu aawon ki di ŋa ki ponn ni pu na. ⁵⁶ Le bipiib ngbaan gir kun, ki ti ban tulalee ni nkpan mu nun mɔ na.

Juu yaab aakpaakool daal, le bi fuur, baakaal aah len pu na.

24

Yesu aah fikr nkun ni pu na

(Matiu 28.1-10; Mak 16.1-8; Jõnn 20.1-10)

¹ Juu yaab aakpaakool aah jin ki woln kitaak na, le bipiib ngbaan yoor tulalee ni nkpan ngbaan bi ti toor Yesu aawon, ki di buen likaakul ngbaan chee kichakpinaanyeek ni. ² Baah ti fuu nima na, le bi kan ke litakpal li bi nan di lej kitakpaluŋ aamɔb na, aa ki bi. ³ Le bi koo, le kaa kan Tidindaan Yesu aawon. ⁴ Baa nyi baah ga li dak pu na. Libuul ngbaan ni le bijab bilee bi aawanpeenkaan wiin chain na sil bi chee. ⁵ Le ijawaan chuu bipiib ngbaan, le bi gbaan kitinŋ binimbiin ni. Le bijab ngbaan baa bi, “Ba pu ni ban unifuub bitekpiib ponn ni? ⁶ Waa bi do. U fikr nkun ni a. Teer man waah nan tuk nimi pu buyoonn u nan laa bi Galilee ni na, ⁷ ke Uwumbɔr siin ke bi ga di uma Unibɔn Aabo, ki di ŋa titunwanbirdam aanjaal ni, bi ti kpaau ndɔpuinkoo pu, ke iwiin itaa daal u ga fikr nkun ni.”

⁸ Le bipiib ngbaan teer waabɔr timina. ⁹ Le bi nyan kitakpaluŋ ngbaan chee, ki gir kun, le ki di tibɔr timina tuk waakpambalb kipiik ni ubaa na, ni waadidiliib bi gur na mɔmɔk. ¹⁰ Bipiib ngbaan aayimbil le nan ye Mari Magdalene, ni Joana, ni Mari u ye Jems aana na. Bi ni bipiib bi nan dii bi na nan di tibɔr timina tuk waakpambalb. ¹¹ Le waakpambalb aa pak baah len pu na. Bi dak ke ni ye kijork aaliin la. ¹² Le Piita fii ki san buen kitakpaluŋ ngbaan chee, ki ti boon ki gbuun lik, le ki muin ŋikeken ngbaan baanja le dɔ. Ni nan gar u pam. Le u gir kun.

Yesu aadidiliib ponn ni bilee aah kan u pu na

(Mak 16.12-13)

¹³ Liyaadaal ngbaan le bi ponn ni bilee cha kitinŋ ki bi yin ki ke Emaus na ni. Kitinŋ ngbaan ni Jerusalem aah daa tob chee pu na ye mal bilole la. ¹⁴ Baah cha na, le bi gbaa

tɔb chee tibɔr, le ki len tiwan nimɔk ŋa na. ¹⁵ Baah gbaa tɔb chee tibɔr kina na, le Yesu ubaa pii bi nsan ni, ki dii bi. ¹⁶ Le Uwumbɔr doŋ binimbil ke bi taa bee u. ¹⁷ Le u baa bi, “Naah chuun gbaa tɔb chee tibɔr ti na, ti ye bɔr bayaar, aan ninimbil wɔb bi gbilngbiln kina?”

¹⁸ Le bi ponn ni ubaa, bi nan yin u ke Kleopas, baa u, “Bicham bi bi Jerusalem ponn ni na, si baanja le aa nyi tibɔr ti ŋa nima chee dandana na aa?”

¹⁹ Le u baa bi, “Tilabɔr?”

Le bi bui u, “Yesu u nan ye Nasaref aatiŋ aanii na aabɔr. U nan ye Uwumbɔr aabɔnabr la. U nan kpa mpɔɔn ki tun lijnjiir aatun; waaliin mu nan kpa mpɔɔn. U piir Uwumbɔr ni binib mɔmɔk aasui. ²⁰ Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni timi Israel yaab aaninkpiib di u ŋa binib aɔŋaal ni, ke u ŋeer nkun. Le bi kpa u ndɔpuinkoo pu. ²¹ Ti nan kpa limakl ke uma le ga gaa timi Israel yaab lii. Baah nan ŋa u kina na, din le ye iwiin itaa. ²² Ti ponn ni bipiib bibaa mu tuk timi tibɔr ti gar timi sakpen na. Bi buen kitakpaluŋ ngbaan chee kichakpinaanyee ni, ²³ kaa ti kan waawon, le ki gir ni ki nan tuk timi ke bi kan Uwumbɔr aatuuntiib bi tuk bi ke u fikr na. ²⁴ Le ti ponn ni bibaa buen kitakpaluŋ ngbaan chee, ki ti kan ni bi ke bipiib ngbaan aah len pu na. Uma le baa kan.”

²⁵ Le Yesu bui bi, “Nimi aalan par la. Naa gaa Uwumbɔr aabɔnabtiib aah nan len pu na mɔmɔk mala. ²⁶ Uwumbɔr le nan siin ke Kristo u ga gaa binib lii na ga ji falaa kina, le ki nin kan mpɔɔn.” ²⁷ Le Yesu ŋeer waabɔr ti ŋmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni na mɔmɔk tuk bi. Njan u tuk bi Moses aah nan ŋmee ti pu na, le ki nin tuk bi Uwumbɔr aabɔnabtiib mɔmɔk aah nan ŋmee ti pu na.

²⁸ Le bi duun baah cha kitir ki na ni. Le Yesu ŋa ke waah ga piln jer le na. ²⁹ Le bi gaŋ u, “Doon ti chee. Kijook joor a. Naan yunn le ni ga mue.” Le u koo ni bi chee. ³⁰ Le bi

ti kal ke bi ji tijikaar. Waah kal bi chee ke u ji tijikaar na, le u yoor boroboro, ki doon Uwumbør, ki gii, ki di tii bi. ³¹ Le Uwumbør likr binimbil ke bi bee u. Libuul ngbaan ni le baa ki kan u. ³² Le bi bui tøb, “Waah dii timi nsan ni ki len ti chee ki ñeer Uwumbør Aagbarj aaliin aatataa tuk timi na, tisui aa ba piin u pu sakpen aa?”

³³ Libuul ngbaan ni, le bi fii, ki gir buen Jerusalem, ki ti kan Yesu aakpambalb kipiik ni ubaa na, ni waadidiliib biken kuun tøb chee, ³⁴ ki bi len ke, “Tidindaan sil fikr nkun ni. Simonn le kan u.”

³⁵ Le waadidiliib bilee ngbaan mu tuk bi Yesu aah pii bi nsan ni pu na, ni baah bee u buyoonn u gii boroboro na.

Yesu aah di ubaa mək waadidiliib pu na

(Matiu 28.16-20; Mak 16.14-18; Jənn 20.19-23; Lituln 1.6-8)

³⁶ Baah len tøb chee tibør kina na, libuul ngbaan ni le Yesu ubaa sil bikaasisik ni, le ki bui bi, “Ni li kpa nsuudoon man.”

³⁷ Le bipobil yuk; ijawaan chuu bi sakpen a. Bi nan dak ke bi kan utekpiir aawiin la. ³⁸ Le u baa bi, “Ba ña ni san ijawaan? Ba ña ni beeni nisui ni? ³⁹ Lik ñjaal ni ntaa, ki bee ke m sil ye. Taln niñaal ki di meeh mi ki lik man. Utekpiir aawiin aa kpa tinann ni ñjipab ke naah kan m kpa pu na.”

⁴⁰ Waah len kina na, le u mək bi baah nan kpa uñaal ni utaa ponn ni ipiin pu na. ⁴¹ Bi nan kpa mpopiin sakpen, ki mu aa kee gaa kii mbaməm. Ni nan gar bi pam. Le u baa bi, “Tijikaar tibaa bi do oo?” ⁴² Le bi tii u lijangeln li bi pul li mmii ni na. ⁴³ Le u gaa, ki ñman li binimbil ni.

⁴⁴ U nan bui bi, “Maabør timək ñmee Moses aakaal ponn ni, ni Uwumbør aabənabtiib aagbann ni, ni Uwumbør aalahn aagbarj ni na, Uwumbør le siin ke ni məmək ga gbiin. Maah nan laa bi ni chee na, m nan tuk nimi kina la.”

⁴⁵ Le u woln binimbil ke bi bee Uwumbør Aagbarj aaliin aatataa, ⁴⁶ le ki bui bi, “Ni ηmee ke Kristo u ga gaa binib lii na ga ji falaa, ki fikr nkun ni, iwiin itaa daal. ⁴⁷ Ni li mooni binib maayimbil pu, ke bi yaa kpeln baabimbil kan, Uwumbør ga di cha baatunwanbir pinn bi. Ni piin ki li mooni Jerusalem aatiη aanib ni, aan ki nin moon ηjibol məmək mu ni. ⁴⁸ Nimi le ye maabør məmək aaseeraadam. ⁴⁹ Nte Uwumbør aah puu tipuur ti ke u ga tii nimi Waafuur Nyaan na, m ga tun ni Nfuur Nyaan ngbaan ni chee. Ni li bi Jerusalem ni ki ti saa bundaln ni ga kan mpəɔn mu ga nyan ni paacham na.”

*Uwumbør aah di Yesu buen paacham pu na
(Mak 16.19-20; Lituln 1.9-11)*

⁵⁰ Le Yesu di bi buen Betani aatiη chee. Baah ti fuu nima na, le u yoor uηaal paacham, ki ηa Uwumbør aanyoor ηa bi pu. ⁵¹ Waah laa bi ηani kina na, le u nyan bi chee, Uwumbør di u buen paacham. ⁵² Le bi gbaan kitij ki doon u, ki nin gir buen Jerusalem ni, ki kpa mpopiin sakpen, ⁵³ ki pak Uwumbør, waadichal ponn ni, n-yoonn məmək.

Uwumbør aagbar Bible without Deuterocanon in Konkomba

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konkomba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The Bible without Deuterocanon

in Konkomba

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

